

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР ІДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК
УКРАЇНИ

ПОТОЧНИЙ СТАН НАЦІОНАЛЬНОЇ СФЕРИ НАФТОГАЗОКОРИСТУВАННЯ
(АНАЛІТИЧНА ЗАПИСКА)

Харків – 2013

Зміст

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ СФЕРИ НАФТОГАЗОКОРИСТУВАННЯ	3
1. НАФТОГАЗОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ	9
2. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ І ЇЇ МІСЦЕ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ	18
3. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ	33
4. НАФТОПЕРЕРОБНА ПРОМИСЛОВІСТЬ	39
5. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ І ЇЇ МІСЦЕ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ	45
6. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ	64
7. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ	71
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	74

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ СФЕРИ НАФТОГАЗОКОРИСТУВАННЯ (1)

Рис.1. Товарно-функціональна структура національної сфери нафтогазокористування

1. Основні виробничі переділи виробничого сектору сфери нафтогазокористування функціонують у середовищі системи забезпечення транспортування, розподілення природного газу, нафти та нафтопродуктів, утримання та розвиток галузевої інфраструктури, науково-технічне забезпечення, яка невідомою частиною національного нафтогазового комплексу

2. Більша частина потреб країни у нафтовій сировині, нафтопродуктах та природному газі задовольняється за рахунок їх імпорту і є суттєвим фактором формування структури і особливостей функціонування національної сфери нафтогазового користування.

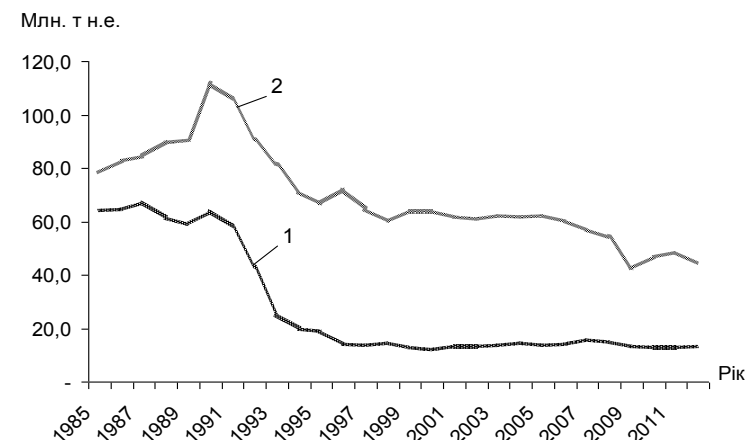

Рис. 2. Динаміка споживання основних видів вуглеводнів в Україні (з нафтопродуктами)

[BP Statistical Review of World Energy June 2013]: 1 – нафта; 2 – природний газ

3. Суттєвою відзнакою національної сфери нафтогазокористування від інших, є наявність частки (складової) трансконтинентальної трубопровідної системи газопостачання, від функціонування якої в значній мірі залежить енергетична безпека не тільки України, а й значної частини країн Європи.

4. Сучасний стан і ефективність функціонування національної сфери нафтогазокористування в значній мірі визначається історичним фактором, а саме різким зниженням споживання продуктів нафтової групи у 1988-1994 роках у 3,4 рази та природного газу у 1991-1997 роках у 1,7 рази. Таке різке скорочення споживання вуглеводнів в країні визвало розбалансованість потенціалу національного нафтогазового комплексу обсягами споживання нафти і газу, яку не ліквідовано до сьогодення.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ СФЕРИ НАФТОГАЗОКОРИСТУВАННЯ (2)

Таблиця 1

Природний потенціал українських родовищ вуглеводнів

Назва природного ресурсу	Кількість родовищ	Запаси
Нафта, млн. т	133	146,7
Газовий конденсат, млн. т	151	80,7
Природний газ, млрд.. куб. м		
- вільний	241	1098,5
- розчинений	104	37,2
Гелій, млн. куб. м		
- з газу	60	218
- з нафти	5	0,4
Етан, млн. т		
- з газу	68	56,6
- з нафти	29	1,4
Пропан, млн. т		
- з газу	68	30,63
- з нафти	29	1,3
Бутан, млн. т		
- з газу	68	14,1
- з нафти	28	0,8
Метан вугільних пластів, млрд.. куб. м	127	153,7

1. Україна має природний потенціал вуглеводнів спроможний задовольнити знану частину її потреб у даному виді ресурсів в оглядному майбутньому. При їх споживанні в країні, на рівні що склався, природні запаси нафти і газового конденсату становлять 10 років, а природного газу 26 років.

2. Цей факт свідчить про наявність суттєвих проблем в енергетичній безпеці країни.

3. Географічне розташування природних джерел вуглеводнів в Україні наведено на рис. 3.

Рис. 3. Основні родовища вуглеводнів України
[<http://neftegaz.ru/analysis/view/7677/>]:

Родовища нафти: 1 – Старосамбірське; 2 – Бориславське; 3 – Долінське; 4 – Прилуцьке; 5 – Нинівське; 6 – Бургуватівське; 7 – Козієвське; 8 – Решетняківське; 9 – Східно-Саратське;

Родовища природного газу: 10 – Залужанське; 11 – Гринівське; 12 – Косівське; 13 – Солотвінське; 14 – Абазівське; 15 – Семенцівське; 16 – Руденківське; 17 – Перешепенське;

18 – Єфремінське; 19 – Шебелінське; 20 – Приазовське; 21 – Стрілкове; 22 – Джанкойське;

23 – Задорненське; 24 – Глібівське; 25 – Голіцинське; 26 – Штурмове;

Нафтогазові родовища: 27 – Надвірнянське; 28 – Талалаївське; 29 – Гнідинцівське; 30 – Анастас'євське; 31 – Качанівське; 32 – Радченківське; 33 – Опошнянське; 34 – Дружелюбівське

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ СФЕРИ НАФТОГАЗОКОРИСТУВАННЯ (3)

Таблиця 2

Родовища нафти України

Регіон (область)	Кількість родовищ		Запаси, млн. т
	відкрито	Розроб- ляється	
Сумська	21	17	40,9
Львівська	17	9	35,5
Полтавська	23	17	31,2
Івано-Франківська	23	17	26,1
Чернігівська	20	17	15,1
Харківська	11	4	11,7
Чернівецька	1	-	7,6
Одеська	2	-	5,5
АР Крим	10	1	5,1
Дніпропетровська	5	5	1,1
Україна	133	87	179,8

Таблиця 3

Родовища природного газу України

Регіон (область)	Кількість родовищ		Запаси, млрд. куб. м
	відкрито	розроб- ляється	
Полтавська	62	32	634,4
Харківська	41	21	402,5
АР Крим	23	2	108,3
Львівська	30	20	101,2
Сумська	18	15	82,6
Івано-Франківська	20	16	31,6
Дніпропетровська	13	10	21,6
Чернігівська	9	5	13,0
Луганська	11	7	11,8
Волинська	1	-	7,7
Запорізька	2	-	7,7
Закарпатська	4	1	3,3
Херсонська	1	1	2,3
Чернівецька	5	1	1,6
Донецька	1	-	1,2
Україна	241	131	1429,8

1. Наведені в табл. 2 і табл. 3 дані свідчать про недостатню інтенсивність використання природного вуглеводневого потенціалу країни. Так, ступень розробки нафтових становить біля 65%, а природного газу 54%.

2. Невисокий ступень розробки і географічне розташування нафтових родовищ нафти і газу в Україні сприяє розвитку її Східних, Північних, Південних та Західних регіонів

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ СФЕРИ НАФТОГАЗОКОРИСТУВАННЯ (4)

Таблиця 4

Основні якісні характеристики маркерних та окремих товарних сортів нафти

Назва сорту	Загальна характеристика	Щільність, градусів API	Вміст сірки, %
Brent	Сорт легкої нафти, який є світовим еталоном якості, властивостей і складу нафти. Є найбільш оптимальним для переробки і виробництва нафтопродуктів. Використовується у якості еталону при встановленні світових цін	38,6 – 39	0,37
WTI	West Texas Intermediate (WTI) відома також як Texas light sweet — легка нафта, яка видобувається у штаті Техас (США). Використовується у якості еталону при встановленні цін у Західній півкулі	39,6	0,4 – 0,5
Dubai	Сорт середньої високосіркової нафти що видобувається в Еміраті Дубаї. Використовується у якості еталону при встановленні цін у регіонах Близького Сходу та Азійсько-Тихоокеанському	30,4	2,13
Urals	Сорт середньої високосіркової нафтової суміші, що формується у російській системі трубопроводів шляхом змішення важкої високосіркової нафти Урало-Поволжжя та легкої мало сіркової нафти Західного Сибіру.	31,0	1,3 – 1,5
Azeri Light	Сорт середньої нафти азербайджанського виробництва	34 – 34,5	0,14 – 0,15
Kumkol	Кумкольська нафта – сорт легкої нафти казахського виробництва	40 – 41	0,1 – 0,2
Turkmen Blend	Сорт середньої нафти туркменського виробництва	34 – 35	0,15
Нафта родовищ України	Середня нафта що видобувається у Дніпровсько-Донецької нафтогазоносній провінції	33 – 35	менше 0,5
	Середня нафта що видобувається у Карпатській нафтогазоносній провінції	26 – 45	менше 0,5

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ СФЕРИ НАФТОГАЗОКОРИСТУВАННЯ (5)

Таблиця 5

Порівняльна характеристика хімічного складу природного газу за окремими родовищами України

Родовище	Колектори	Глибина залягання, м	Склад газу, %							
			Метан	Етан	Пропан	i-Бутан	Азот	Двуокис вуглецю	Інертні газ	Гомолог и метану
Рудківське	Глинисто-піщані	880 — 1000	97,5	0,3	0,1	0,03	1,5	0,2	1,7	0,43
	Вапняки	1500—1630	96	0,7	0,3	0,1	2,3	0,4	2,4	1,1
Битківське	Пісковики	2200—2800	93	2,4	0,9	0,3	1,2	0,4	1,6	3,6
Шебелинське	Тріас	800	92	4,1	1,0	0,1	2,0	0,1	2,1	5,2
	Ангідрит	1300—1950	93	4,0	1,0	0,1	1,6	0,1	1,7	5,1
	Піщано-глинисті	1400 — 2400	93	4,0	1,0	0,2	1,5	0,1	1,6	5,2
	Карбонати	2100—2560	93	4,0	0,9	0,1	1,6	0,1	1,7	5,0
Більське	Глинисті	1640—1810	87	5,3	2,8	0,4	3,1	0,1	3,2	8,5
	Піськово-карбонатна	1760—1830	86	5,9	3,0	0,4	2,8	0,1	2,9	9,3
Глібівське	Мергелі	950 — 1090	87	6,7	2,2	0,5	1,4	0,4	1,8	9,4
Оленівське	Вапняки	500	92	3,4	0,7	0,2	2,0	1,8	3,8	4,3

1. Фізико-хімічні характеристики української нафти, наведені в табл. 4, свідчать про відносно високу якість нафти українського видобутку, зрівнянні з такими еталонними сортами, як Urals та Dubai.

2. Фізико-хімічні характеристики сирого природного газу українських родовищ (табл.5) спроможні забезпечити стандартні вимоги до якості товарного газу.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ СФЕРИ НАФТОГАЗОКОРИСТУВАННЯ (6)

Таблиця 6

Основні фізико-хімічні властивості бензину автомобільного за різними стандартами

Показник	Значення за стандартом			
	Євро-4	Євро-5	ГОСТ Р 51866-2002 (ЕН 228-2004) Евро-95 и Супер Евро-98	ДСТУ 4063-2001
Октанове число	не менше 95	не менше 95	не менше 95	80 – 98
Масова частка сірки, %	0,005	0,001	0,001-0,015	0,05
Об'ємна частка бензолу, %	1	1	1	5
Масова частка кисню, %	2,7	2,7	2,7	2,7
Наявність миючих присадок	обов'язково	обов'язково	-	-

Таблиця 7

Основні фізико-хімічні властивості бензину автомобільного за різними стандартами

Показник	Значення за стандартом			
	Євро-4	Євро-5	ГОСТ Р 52368-2005 (ЕН 590:2009)	ДСТУ 4063-2001
Цитанове число	51	51	51	45
Масова частка сірки, %	0,035	0,005	0,001-0,035	0,005-0,05
Масова частка поліциклічних ароматичних сполук, %	11	3	8	не визначено

Таблиця 8

Фізико-хімічні характеристики товарного природного газу за ГОСТ 5542-87

Наименование показателя	Норма
1. Теплота сгоряння нижча, МДж/м ³ (ккал/м ³), при 20 °С, 101,325 кПа, не менше	31,8 (7600)
2. Область значень числа Воббе (висшого), МДж/м ³ (ккал/м ³)	41,2-54,5 (9850-13000)
3. Допустиме відхилення числа Воббе від номінального значення, %, не більше	±5
4. Масова концентрація сірководню, г/м ³ , не більше	0,02
5. Масова концентрація меркаптанової сірки, г/м ³ , не більше	0,036
6. Об'ємна частка кисню, %, не більше	1,0
7. Маса механічних домішок в 1 м ³ , г, не більше	0,001
8. Інтенсивність запаху газу при об'ємній частці 1 % у повітрі, бал, не менше	3

1. Значний час використання в Україні внутрішніх стандартів (ДСТУ) на моторне паливо які визначали занижені (у порівнянні з європейськими) вимоги до його якості на поточний момент визначили низький технологічний рівень нафтопереробного виробництва (*див. нижче*) і суттєві проблеми з впровадженням євро стандартів.

2. Використовуваний в Україні стандарт на природний газ відповідає вимогам міжнародних стандартів до його якості.

1. НАФТОГАЗОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ

1.1. ОЦІНКА МАСШТАБНОСТІ ТА ЗНАЧУЩОСТІ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Таблиця 1.1

Показник	Од. вим.	Рік	
		2007	2012
Питома вага нафтогазової промисловості у ВВП	%	1,7**	2,3*
Питома вага нафтогазової промисловості в обсягах промислового виробництва	%	5,6	4,4
Питома вага нафтогазової промисловості у чисельності працюючих в економіці	%	0,4	0,4
Питома вага нафтогазової промисловості у чисельності працюючих у промисловості	%	1,2	1,4

* - дані за 2011р., ** - дані за 2005р.

Таблиця 1.2

Показник	Од. вим	Рік	
		2005	2012
Частка експорту природного газу в експорті товарів з країни	%	1,1	0,0
Частка імпорту природного газу в імпорті товарів у країну	%	10,9	16,6
Відношення зовнішньоторгового сальдо природного газу до загальної величини сальдо по країні	коеф.	1,92	0,98

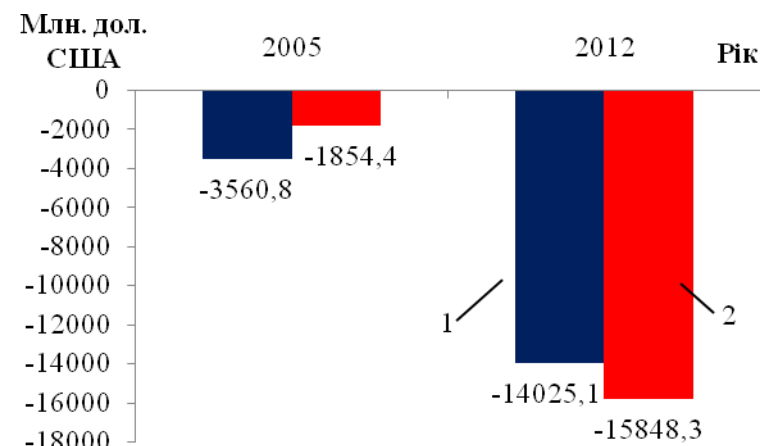

Рис. 1.1. Співвідношення зовнішньоторгового сальдо за природним газом і загальної величини сальдо по країні:
1 – природний газ; 2 – ВЕД країни в цілому.

1. Нафтогазова промисловість не є провідною галуззю економіки України. Частка нафтогазової промисловості в загальному обсязі національного ВВП у 2011 році в порівнянні з 2005 роком збільшилась в 1,4 рази, а в промисловому виробництві в 2012р. в порівнянні з 2007р. зменшилася у 1,3 рази. При цьому, частка працівників нафтогазової промисловості у загальній чисельності працюючих в економіці в 2012р. порівняно з 2007р. не зазнала змін (*табл. 1.1*).

2. Зменшення обсягів видобування природного газу визначило негативні структурні зміни у зовнішньоекономічній діяльності країни, саме збільшення імпорту природного газу у загальному зовнішньоторговому обороті з 2005 по 2012р. на 52,3% та повне припинення експорту природного газу (*табл. 1.2*).

3. Суттєве перевищення імпорту продукції нафтогазової промисловості над її експортом визначає значне від'ємне зовнішньоторгове сальдо по даній групі яке за своєю величиною в 2012р. лише на 11,5% нижче від загальної величині по країні (*рис. 1.1*).

1.2. РИНОК НАФТИ ТА ПРИРОДНОГО ГАЗУ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (1)**Таблиця 1.3**

Показник	Од. вим.	Рік	
		2007	2012
Експорт нафти сирової (включаючи газовий конденсат) та природного газу	млн. грн.	16,9	0,0
Імпорт нафти сирової (включаючи газовий конденсат) та природного газу	млн. грн.	56186,8	121935,4
Обсяг добування сирової нафти (включаючи газовий конденсат) та природного газу	млн. грн.	16399	15827,1
Відношення експорту до обсягу добування сирової нафти (включаючи газовий конденсат) та природного газу	%	0,1	0,0
Відношення імпорту до ємності внутрішнього ринку сирової нафти (включаючи газовий конденсат) та природного газу	%	77,4	88,5
Ємність внутрішнього ринку сирової нафти (включаючи газовий конденсат) та природного газу	млн. грн.	72568,9	137762,5

1. В 2012р., у порівнянні з 2007р., в нафтогазовій промисловості спостерігалось збільшення імпорту більш ніж на 117%, зменшення експорту, а точніше повна його відсутність, зменшення обсягу добування на 3,5%, зростання ємності внутрішнього ринку на 89,9% за рахунок збільшення обсягів імпорту. *(табл.1.3).*

2. Таким чином нафтогазова промисловість України є імпортоорієнтованою, частка імпорту в ємності внутрішнього ринку складає 88,5%.

1.2. РИНОК НАФТИ ТА ПРИРОДНОГО ГАЗУ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВOSTІ (2)

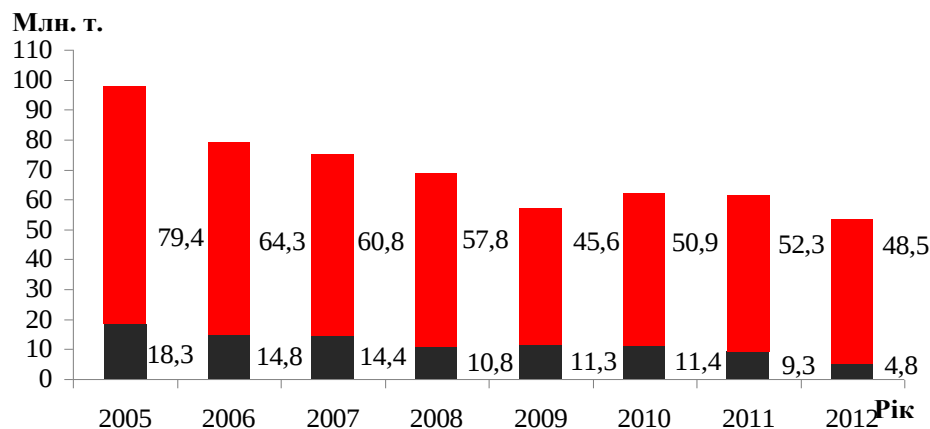

Рис. 1.2. Динаміка споживання (попиту) на продукцію нафтогазової промисловості в Україні за 2005-2012рр.:

1 – природний газ; 2 – нафта сира та газовий конденсат

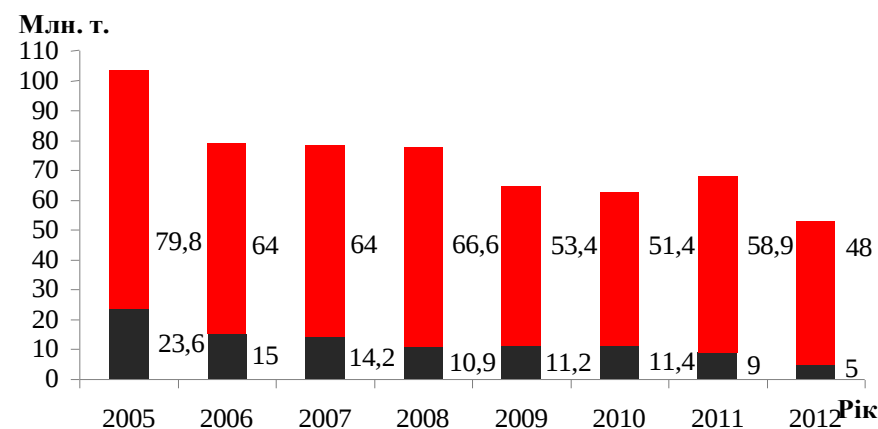

Рис. 1.3. Динаміка пропозиції продукції нафтогазової промисловості в Україні за 2005-2012рр.:

1 – природний газ; 2 – нафта сира та газовий конденсат

1. Динаміка попиту та пропозиції продукції нафтогазової промисловості демонструє спадаючу тенденцію. В 2012р. порівняно з 2005р. попит на продукцію нафтогазової промисловості зменшився на 45,4% і склав 53,3 млн. т., а пропозиція знизилася на 48,7% до 53 млн. т.

2. В 2012р. в порівнянні з 2005р. попит на природний газ знизився на 38,9% до 48,5 млн. т., а пропозиція зменшилася на 39,8% до 48 млн. т.

3. В 2012р. порівняно з 2005р. попит на нафту сирю та газовий конденсат зменшився на 73,8% і досяг показника 4,8 млн. т., а пропозиція нафти сирі та газового конденсату знизилась на 78,8% до 5 млн. т.

4. Структура попиту на продукцію нафтогазової промисловості в 2012р. виглядає наступним чином: частка природного газу складає 91%, а нафти сирі та газового конденсату 9%. В 2005р. частка природного газу складала 81,3%, а нафти сирі та газового конденсату – 18,7%.

5. В 2012р. структура пропозиції продукції нафтогазової промисловості виглядає наступним чином: частка природного газу складає 90,9%, а нафти сирі та газового конденсату 9,4%. В 2005р. частка природного газу складала 77,2%, а нафти сирі – 22,8%.

6. Таким чином спостерігається збільшення частки природного газу як в попиті так і пропозиції продукції нафтогазової промисловості.

1.2. РИНОК НАФТИ ТА ПРИРОДНОГО ГАЗУ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (3)

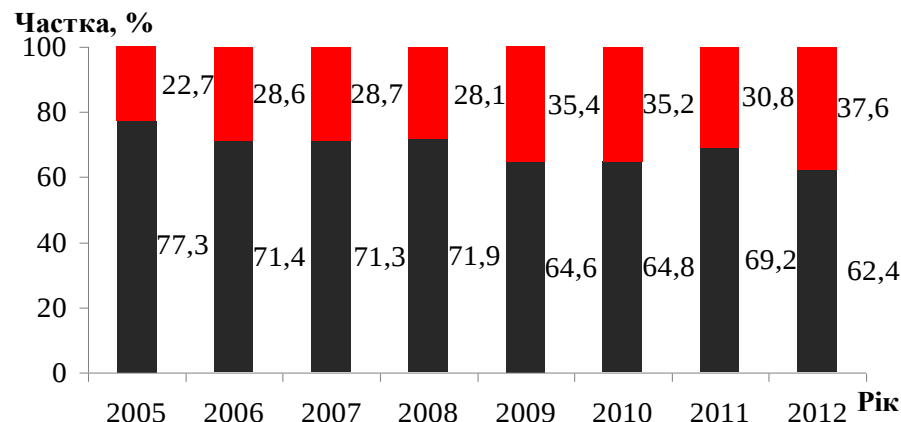

Рис. 1.4. Структура джерел постачання природного газу на ринок України у 2005- 2012рр.:
1 – вітчизняне виробництво; 2 – імпорт.

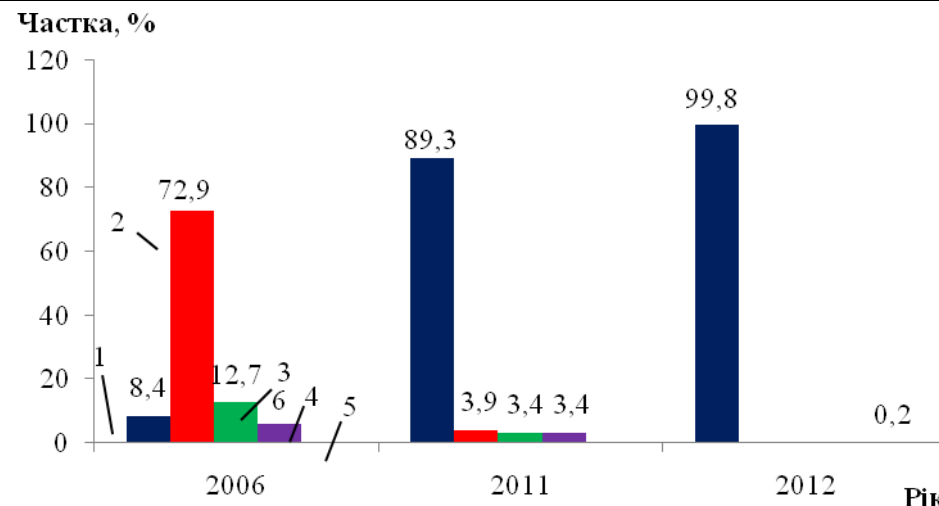

Рис. 1.5. Структура імпорту природного газу в Україну:
1 – Росія; 2 – Туркменістан; 3 – Казахстан; 4 – Узбекистан; 5 – Німеччина.

1. Структура джерел постачання природного газу в Україну в 2012р. порівняно з 2005р. змінилася наступним чином: частка вітчизняного виробництва зросла майже в 1,6 рази з 22,7% в 2005р. до 37,6% в 2012р., а частка імпорту навпаки зменшилася практично в 1,2 рази з 77,3% в 2005р. до 62,4% в 2012р. (рис. 1.4).

2. Така тенденція зміни структури джерел постачання нафти сировини на ринок України свідчить про скорочення імпорту нафти сировини в Україну.

3. В 2012р. структура імпорту природного газу в Україну виглядає наступним чином: 99,8% природного газу було імпортовано з Росії і лише 0,2% з Німеччини. Даний показник свідчить про відсутність диверсифікації джерел імпорту природного газу в Україну та залежність країни від одного постачальника Росії.

4. В 2006р. структура імпорту природного газу в Україну виглядала наступним чином: частка Росії складала 8,4%, Туркменістану – 72,9%, Казахстану – 12,7% та Узбекистану – 6% (рис. 1.5)

1.2. РИНОК НАФТИ ТА ПРИРОДНОГО ГАЗУ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (4)

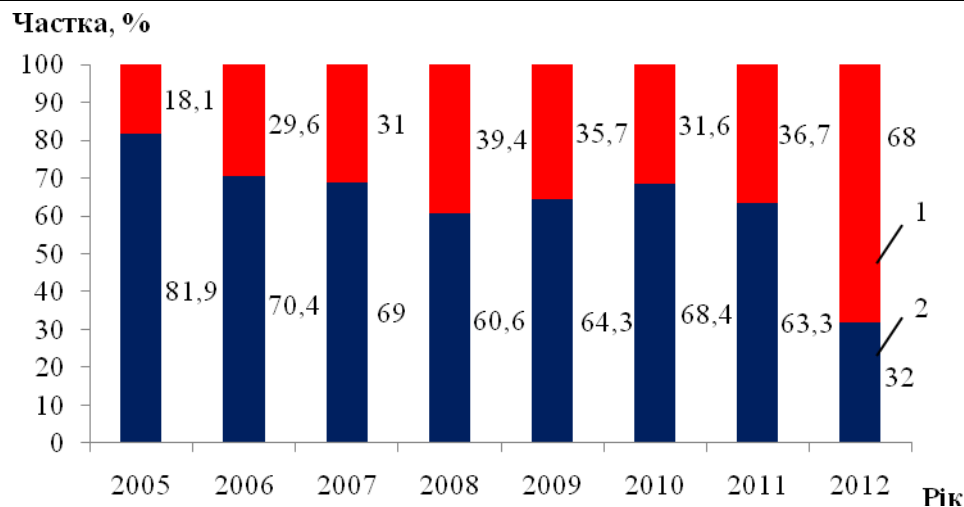

Рис. 1.6. Структура джерел постачання нафти сирової на ринок України у 2005- 2012рр.:

1 – вітчизняне виробництво.; 2 – імпорт

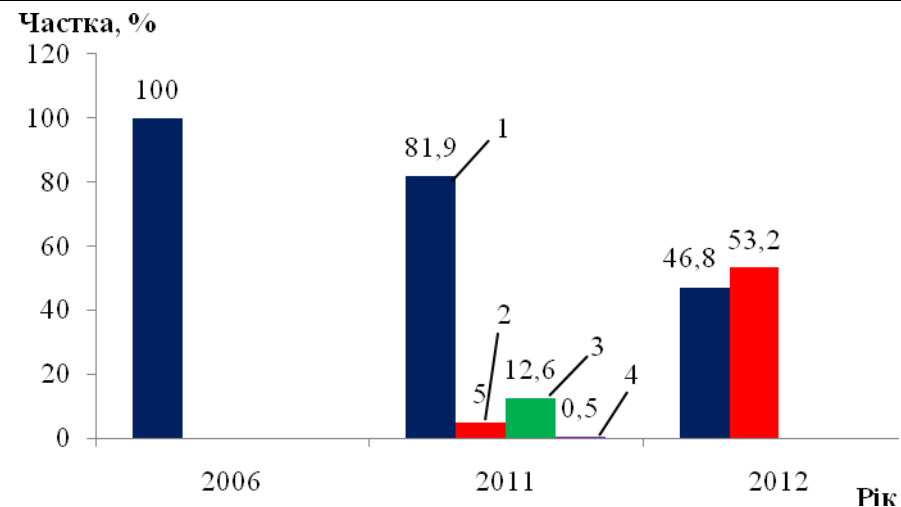

Рис. 1.7. Структура імпорту нафти сирової в Україну у 2006, 2011 та 2012рр.:

1 – Росія; 2 – Казахстан; 3 – Азербайджан; 4 – Туркменістан.

1. Структура джерел постачання нафти сирової в Україну в 2012р. порівняно з 2005р. змінилася наступним чином: частка вітчизняного виробництва зросла майже в 4 рази з 18,1% в 2005р. до 68% в 2012р., а частка імпорту навпаки зменшилася більш ніж в 2,5 рази з 81,9% в 2005р. до 32% в 2012р. (рис. 1.6).

2. Така тенденція зміни структури джерел постачання нафти сирової на ринок України свідчить про суттєве скорочення імпорту нафти сирової в Україну.

3. В 2012р. структура імпорту нафти сирової в Україну виглядає наступним чином: 53,2% нафти сирової було імпортовано з Казахстану і 46,8% з Росії. Даний показник свідчить про слабку диверсифікацію джерел імпорту нафти сирової в Україну, так як необхідна наявність хоча б 3 постачальників (рис. 1.7).

4. В 2006р. Росія була єдиним імпортером нафти сирової в Україну.

5. Таким чином в 2012р. порівняно з 2006р. спостерігається розширення кола імпортерів нафти сирової в Україну.

6.

1.3. СВІТОВІ І НАЦІОНАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (1)

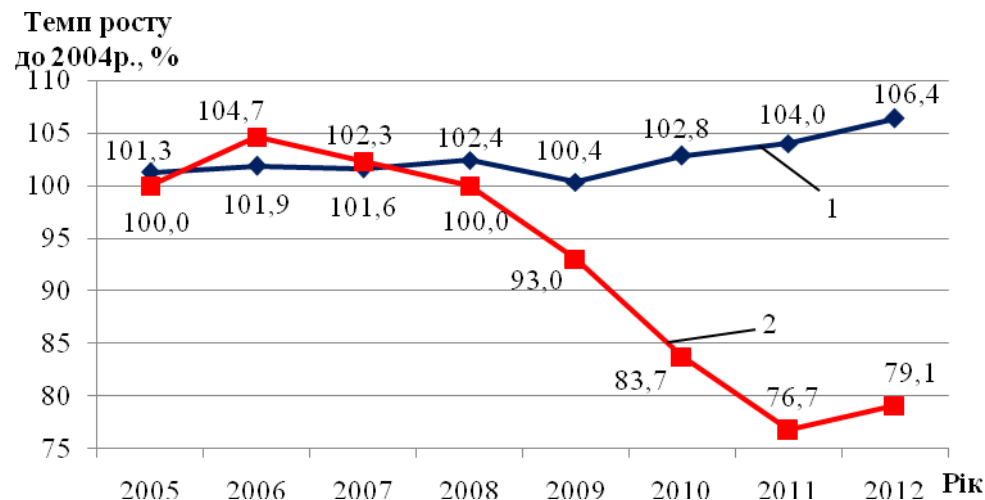

Рис. 1.8. Співвідношення тенденцій змін видобування нафти сирої у світі та Україні:

1 – Світ; 2 – Україна.

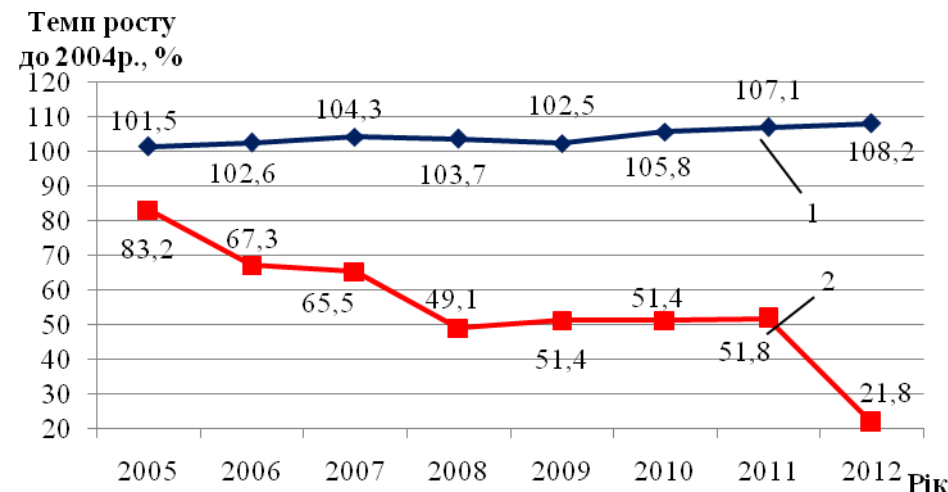

Рис. 1.9. Співвідношення тенденцій змін споживання нафти сирої у світі та Україні:

1 – Світ; 2 – Україна.

1. Тенденція видобування нафти сирої в Україні протилежна світовим тенденціям даного показника (*рис. 1.8*).
2. Світова тенденція темпу росту видобування нафти сирої свідчить про зростання даного показника з року в рік, винятком стали лише 2007р. та 2009р. В 2012р. темп росту до 2004р. склав 106,4%.
3. Темп росту видобування нафти сирої в Україні демонструє спадаючу тенденцію. В 2012р. до 2004р. темп росту склав 79,1%.
4. Темп росту споживання нафти сирої в Україні зовсім не відповідає світовій тенденції (*рис. 1.9*).
5. Темп росту споживання нафти сирої в світі демонструє тенденцію росту. В 2012р. темп росту до 2004р. склав 108,2%.
6. Динаміка темпу росту споживання нафти сирої в Україні свідчить про зниження даного показника. В 2012р. спостерігається різке зниження до попереднього року. Темп росту споживання нафти сирої в 2012р. до 2004р. склав 21,8%.

1.3. СВІТОВІ І НАЦІОНАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (2)

Темп росту
до 2004р., %

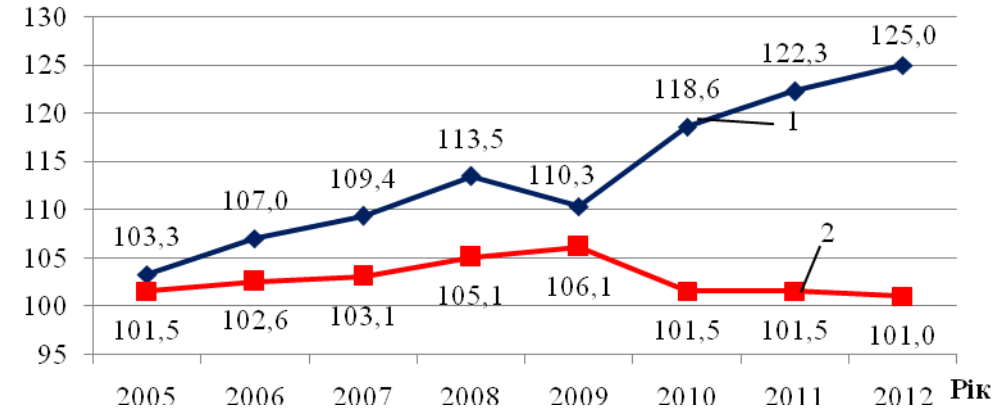

Рис. 1.10. Співвідношення тенденцій змін видобування природного газу у світі та Україні:
1 – Світ; 2 – Україна.

Темп росту
до 2004р., %

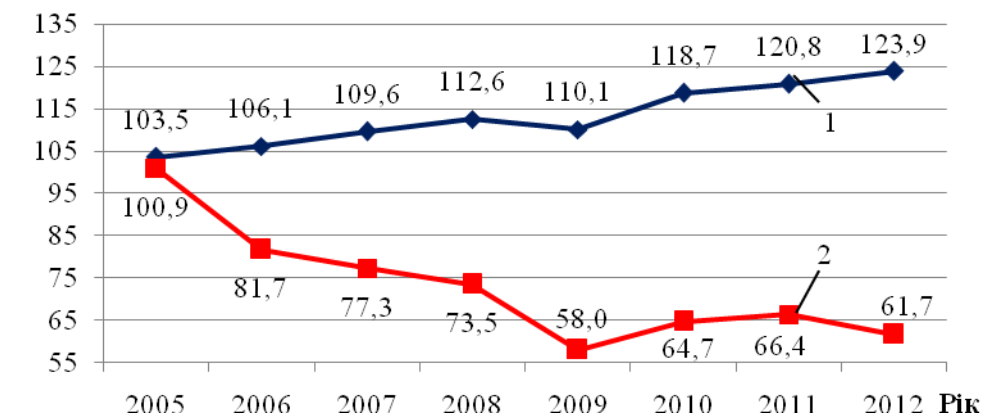

Рис. 1.11. Співвідношення тенденцій змін споживання природного газу у світі та Україні:
1 – Світ; 2 – Україна.

1. Порівнюючи тенденції темпу росту видобування природного газу в Україні та світі, можна зробити наступні висновки: в 2012р. до 2004р. спостерігається зростання даного показника в Україні та світі. Починаючи з 2009р. світовий темп росту демонструє зростаючу тенденцію, а український навпаки спадаючу (*рис. 1.10*).

2. Темп росту видобування природного газу в світі демонструє зростаючу тенденцію з року в рік, винятком став лише кризовий 2009р. В 2012р. темп росту видобування природного газу до 2004р. склав 125%.

3. Незважаючи на те, що темпу росту видобування природного газу в Україні в 2012р. до 2004р. склав 101%, даний показник демонструє спадаючу тенденцію.

4. Темп росту споживання природного газу в Україні зовсім не відповідає світовій тенденції (*рис. 1.11*).

5. Темп росту споживання природного газу в світі демонструє тенденцію росту. В 2012р. темп росту до 2004р. склав 123,9%.

6. Динаміка темпу росту споживання природного газу в Україні свідчить про зниження даного показника. В 2012р. темп росту споживання нафти сировини до 2004р. склав 61,7%.

1.4. ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ У НАФТОГАЗОВІЙ СФЕРІ (1)

Таблиця 1.4

Показник	Порогове значення	Ваговий коефіцієнт показника	2007 р.				2012 р.			
			Ф	С	Зв	Стан	Ф	С	Зв	Стан
Частка нафти та газового конденсату в енергетичному балансі	30%	0,058	10,8	0,36	0,021	Н	4,6	0,153	0,009	Н
Коефіцієнт самодостатності нафти та газового конденсату	70%	—	0,31	0,004	—	ПК	68	0,971	—	Н
Коефіцієнт енергозалежності від імпорту нафти та газового конденсату	30%	0,169	69	0,435	0,074	ПК	32	0,938	0,159	Н
Коефіцієнт співвідношення запасів до видобутку нафти	50 років	0,049	12,1	0,242	0,012	К	16,4	0,328	0,016	К
Коефіцієнт співвідношення запасів до споживання нафти	40 років	0,090	3,8	0,095	0,009	К	11,3	0,283	0,025	К
Диверсифікованість внутрішнього виробництва нафти та газового конденсату	1000	0,049	5390	0,186	0,009	К	5060	0,198	0,010	К
Диверсифікованість імпорту нафти та газового конденсату	1000	0,128	10	0,100	0,013	К	5020	0,199	0,025	К
Завантаженість магістральних нафтопроводів на виході	90%	0,286	7110	0,790	0,226	ПК	26,1	0,290	0,083	К
Диверсифікованість світових запасів нафти	100	0,005	910	1,099	0,005	Н	980	1,020	0,005	Н
Диверсифікованість світового видобутком нафти	1000	0,069	590	1,695	0,117	Н	610	1,639	0,113	Н
Волатильність видобутку нафти та газового конденсату	100	0,098	98,9	0,989	0,097	ПК	99,2	0,992	0,097	ПК
Інтегральний показник	—	1,000	—	—	0,582	—	—	—	0,542	—

Ф — фактичне значення показника; С — стандартизоване значення показника; Зв — зважене значення показника; Н — нормальний стан; ПК — передкризовий стан; К — кризовий стан

1. У результаті занепаду нафтопереробної промисловості України значення частки нафти та газового конденсату в енергетичному балансі національного господарства не перевищує пороговий рівень. Зважаючи на це, рівень енергетичної залежності України від імпорту нафти та газового конденсату характеризується як нормальний.

2. Передкризовими є значення таких показників енергетичної безпеки в нафтовій сфері як волатильність виробництва. Застарілість технологій нафтовидобутку, виснаженість родовищ та зниження обсягу геологорозвідувального буріння визначають падіння видобутку.

3. Критичними для енергетичної безпеки України є значення таких показників як диверсифікованість внутрішнього виробництва, диверсифікованість імпорту, завантаженість магістральних нафтопроводів, співвідношення запасів до видобутку (споживання).

4. Поточний рівень енергетичної безпеки в нафтовій сфері характеризується як передкризовий та постійно погіршується.

5. Серед індикаторів енергетичної безпеки в нафтовій сфері найбільший вплив на значення інтегрального показника здійснювали: завантаженість магістральних нафтопроводів на виході (0,286), коефіцієнт енергозалежності від імпорту нафти та газового конденсату (0,169) та диверсифікованість імпорту нафти та газового конденсату (0,128).

6. Занепад нафтопереробної промисловості національного господарства призвів до підвищення інтегрального показника енергетичної безпеки. Зменшення потреб в нафті та в газовому конденсаті призводить до переорієнтації України виключно на імпортне моторне паливо.

1.4. ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ У НАФТОГАЗОВІЙ СФЕРІ (2)

Таблиця 1.5

Показник	Порогове значення	Ваговий коефіцієнт показника	2007 р.				2012 р.			
			Ф	С	Зв	Стан	Ф	С	Зв	Стан
Частка природного газу в енергетичному балансі національного господарства	30%	0,082	40,9	0,733	0,060	ПК	44	0,682	0,056	ПК
Коефіцієнт енергозалежності від імпорту природного газу	30%	0,048	69	0,435	0,021	ПК	62	0,486	0,023	ПК
Коефіцієнт самодостатності природного газу	70%	—	31	0,443	—	ПК	38	0,540	—	ПК
Коефіцієнт співвідношення запасів до видобутку природного газу	50 років	0,198	47,8	0,956	0,190	ПК	31,8	0,637	0,126	ПК
Коефіцієнт співвідношення запасів до споживання природного газу	40 років	0,094	14,9	0,3725	0,035	К	12,0	0,301	0,028	К
Диверсифікованість внутрішнього видобутку природного газу	1000	0,021	5318	0,188	0,004	К	6450	0,155	0,003	К
Диверсифікованість імпорту природного газу	1000	0,110	5506	0,182	0,020	К	9968	0,100	0,011	К
Завантаженість ГТС на вході	90%	0,132	62,9	0,699	0,092	ПК	46,5	0,517	0,068	К
Завантаженість ГТС на виході	70%	0,175	64,5	0,921	0,161	ПК	47,2	0,674	0,118	К
Диверсифікованість світових запасів природного газу	1000	0,025	1014	0,986	0,025	ПК	992	1,008	0,025	Н
Диверсифікованість світового видобутку природного газу	1	0,040	891	1,122	0,044	Н	869	1,151	0,045	Н
Волатильність видобутку природного газу	100	0,047	103,2	1,032	0,048	Н	100,2	1,002	0,047	Н
Інтесивність споживання природного газу	50 м3/тис. дол. США	0,028	206,5	0,242	0,007	К	183,5	0,273	0,008	К
Інтегральний показник	—	1,000	—	—	0,707	—	—	—	0,560	—

Ф — фактичне значення показника; С — стандартизоване значення показника; Зв — зважене значення показника; Н — нормальний стан; ПК — передкризовий стан; К — кризовий стан

1. Передкризовими є значеннями таких показників енергетичної безпеки як частка природного газу в енергетичному балансі, коефіцієнт енергозалежності від імпорту природного газу, співвідношення запасів до видобутку природного газу.

2. Критичними для енергетичної безпеки України є значення таких показників як співвідношення запасів до споживання природного газу, диверсифікованість внутрішнього видобутку природного газу, диверсифікованість імпорту природного газу.

3. Поточний рівень енергетичної безпеки України характеризується як передкризовий.

4. Серед індикаторів енергетичної безпеки національного господарства в газовій сфері найбільший вплив мають: коефіцієнт співвідношення запасів до видобутку природного газу (0,198) завантаженість ГТС на виході (0,175), завантаженість ГТС на вході (0,132) та диверсифікованість імпорту природного газу (0,110).

5. В 2007р. загальний рівень енергетичної безпеки в газовій сфері можна охарактеризувати як нормальний, тоді як вже в 2012р. — цей рівень є передкризовим.

2. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ І ЇЇ МІСЦЕ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

2.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (1)

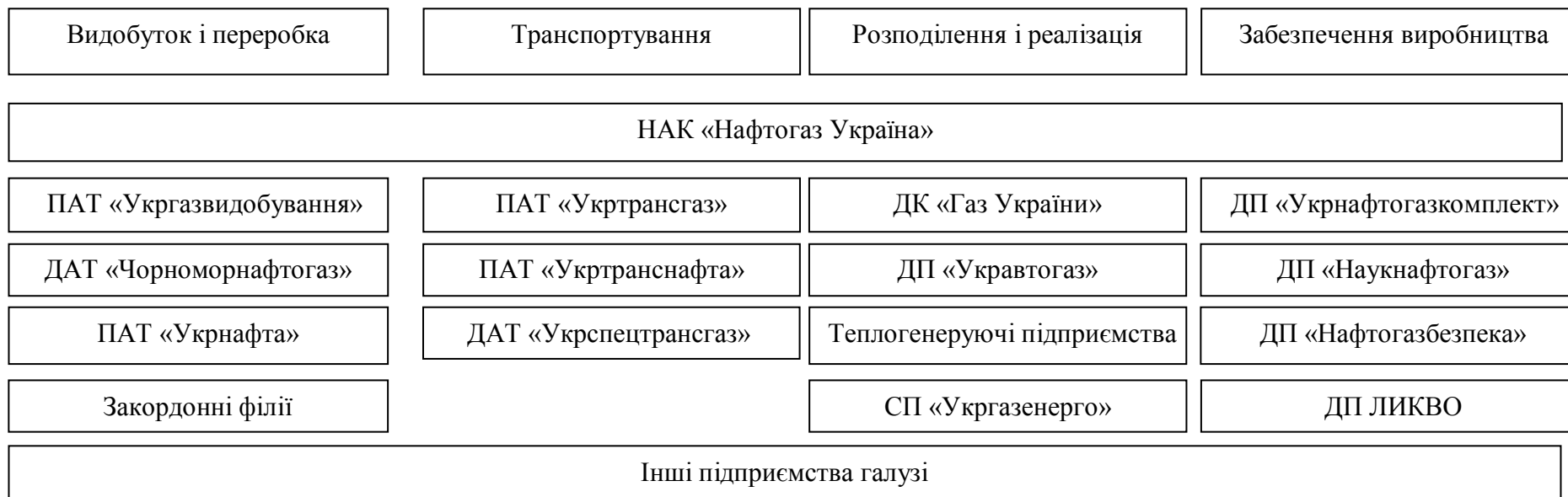

Рис. 2.1. Структура нафтогазової промисловості

Таблиця 2.1

Ступінь конкуренції та власники нафтогазової промисловості

Виробничо-технологічний переділ	Часка підприємств			
	НАК «Нафтогаз Україна»		Інші підприємства	
	нафта	газ	нафта	газ
Видобуток	91,2%	90,1%	8,8%	9,9%
Транспортування	100%	100%	0,0%	0,0%

1. В Україні 91,2% нафти та 90,1% природного газу видобувається однією вертикально інтегрованою компанією – НАК «Нафтогаз України» і лише 8,8% нафти та 9,9% природного газу видобуваються іншими незалежними приватними компаніями нафтогазової промисловості.

2. Стосовно транспортування нафти сирової та природного газу, то спостерігається монопольне положення підприємства НАК «Нафтогаз України», яке контролює 100% транспортування.

3. Такі показники свідчать про монополізацію ринку видобування та транспортування продукції нафтогазової промисловості, так як більше 90% усіх операцій здійснює одне підприємство – НАК «Нафтогаз України».

2.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (2)

Нафтогазова промисловість в цілому

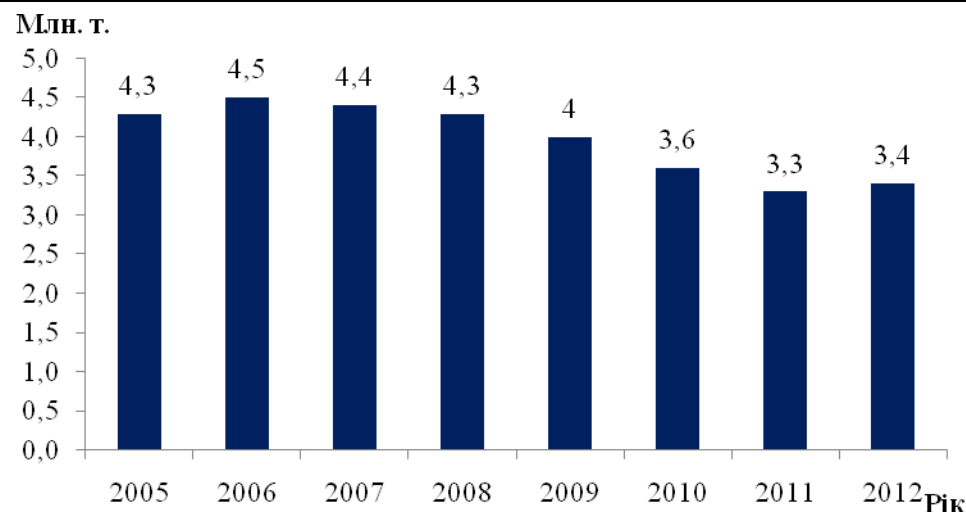

Рис. 2.2. Динаміка видобування нафти сирової та газового конденсату за 2005-2012рр.

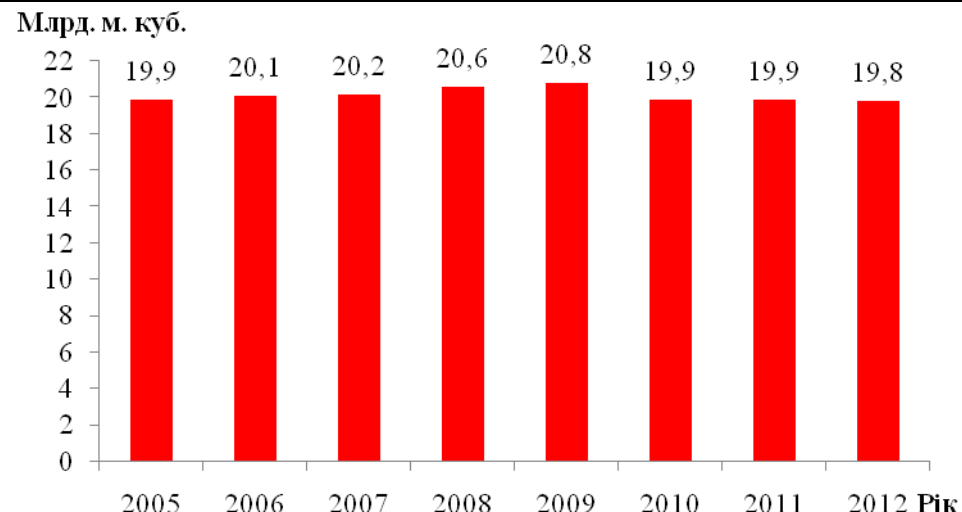

Рис. 2.3. Динаміка видобування природного газу за 2005-2012рр.

1. Динаміка видобування нафти сирової та газового конденсату демонструє спадаючу тенденцію. В 2012р. порівняно з 2005р. видобування нафти сирової знизилося на 20,9% з 4,3 млн. т. в 2005р. до 3,4 млн. т. в 2012р.

2. Піковий показник видобування нафти сирової та газового конденсату в Україні було зафіксовано в 2006р. – 4,5 млн. т., найнижчий в 2011р. – 3,3 млн. т. (рис. 2.2).

3. Динаміка видобування природного газу демонструє плаваючу тенденцію. З 2005р. до 2009р. відбувалося збільшення даного показника, а починаючи з 2010р. спостерігається спад. В 2012р. в порівнянні з 2005р. видобування природного газу в Україні скоротилося на 0,5% з 19,9 млрд. м. куб. в 2005р. до 19,8 млрд. м. куб. в 2012р.

4. Найбільший показник видобування природного газу в Україні було зафіксовано в 2009р. – 20,8 млрд. м. куб., найменший в 2012р. – 19,8 млрд. м. куб. (рис. 2.3).

2.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (3)

НАК «Нафтогаз України»

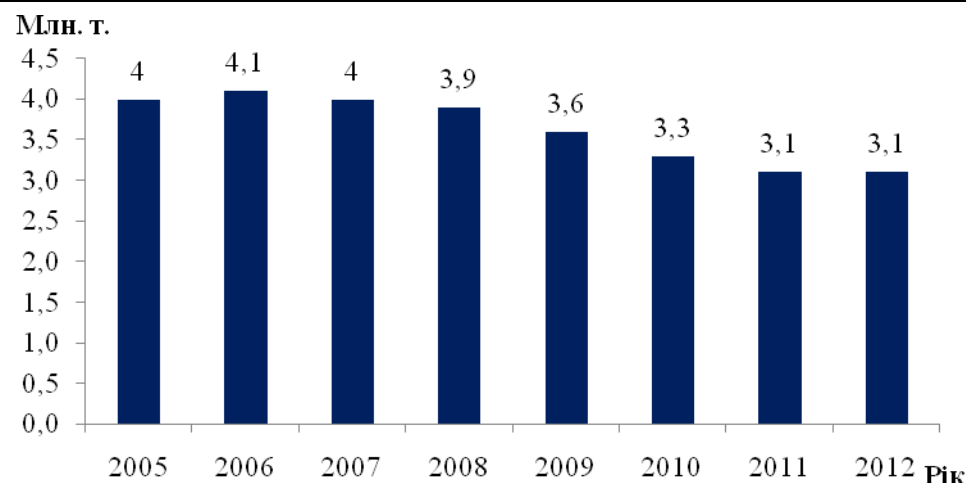

Рис. 2.4. Динаміка видобування нафти сирової та газового конденсату за 2005-2012рр.

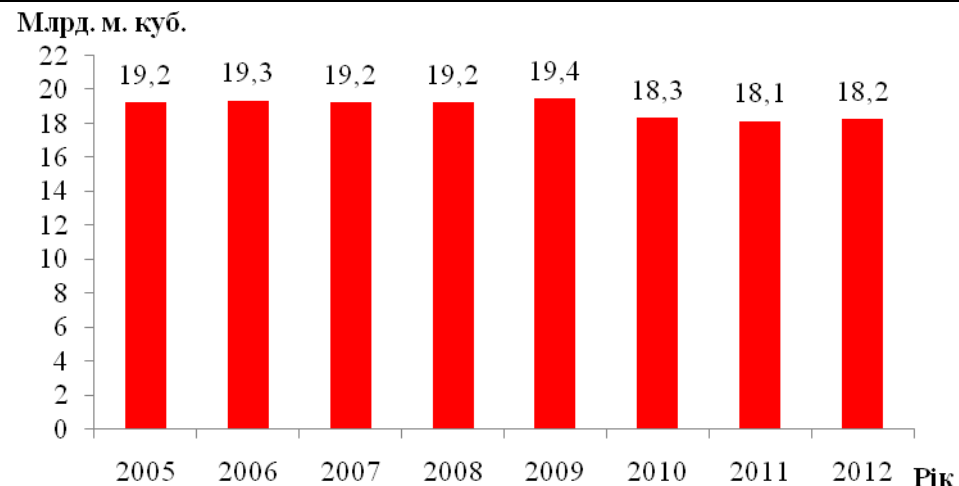

Рис. 2.5. Динаміка видобування природного газу за 2005-2012рр.

1. Динаміка видобування нафти сирової та газового конденсату підприємством НАК «Нафтогаз України» демонструє спадаючу тенденцію. В 2012р. порівняно з 2005р. видобування нафти сирової знизилося на 22,5% з 4 млн. т. в 2005р. до 3,1 млн. т. в 2012р.

2. Піковий показник видобування нафти сирової та газового конденсату в Україні було зафіксовано в 2006р. – 4,1 млн. т., найнижчий в 2011та 2012рр. – 3,1 млн. т. (рис. 2.4).

3. Динаміка видобування природного газу підприємством НАК «Нафтогаз України» демонструє плаваючу тенденцію. З 2005р. до 2009р. відбувалося збільшення даного показника, а починаючи з 2010р. спостерігається спад. В 2012р. в порівнянні з 2005р. видобування природного газу НАК «Нафтогаз України» скоротилося на 5,2% з 19,2 млрд. м. куб. в 2005р. до 18,2 млрд. м. куб. в 2012р.

4. Найбільший показник видобування природного газу в Україні було зафіксовано в 2009р. – 19,4 млрд. м. куб., найменший в 2011р. – 18,1 млрд. м. куб. (рис. 2.5).

2.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (4)

ПАТ «Укргазвидобування»

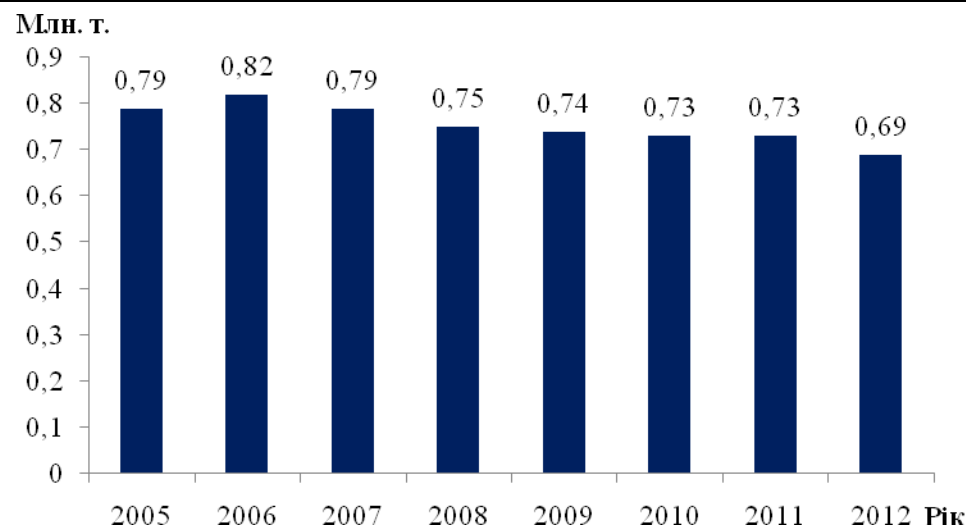

Рис. 2.6. Динаміка видобування нафти сирової та газового конденсату за 2005-2012рр.

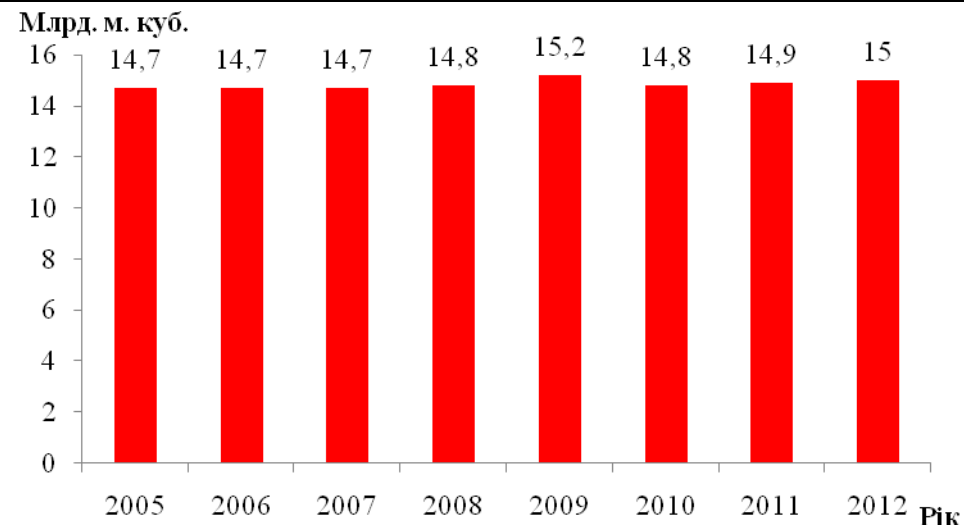

Рис. 2.7. Динаміка видобування природного газу за 2005-2012рр.

1. Динаміка видобування нафти сирової та газового конденсату ПАТ «Укргазвидобування» демонструє спадаючу тенденцію. зростання даного показника порівняно з попереднім роком спостерігалось лише в 2006р. В 2012р. порівняно з 2005р. видобування нафти сирової знизилось на 12,7% з 0,79 млн. т. в 2005р. до 0,69 млн. т. в 2012р.

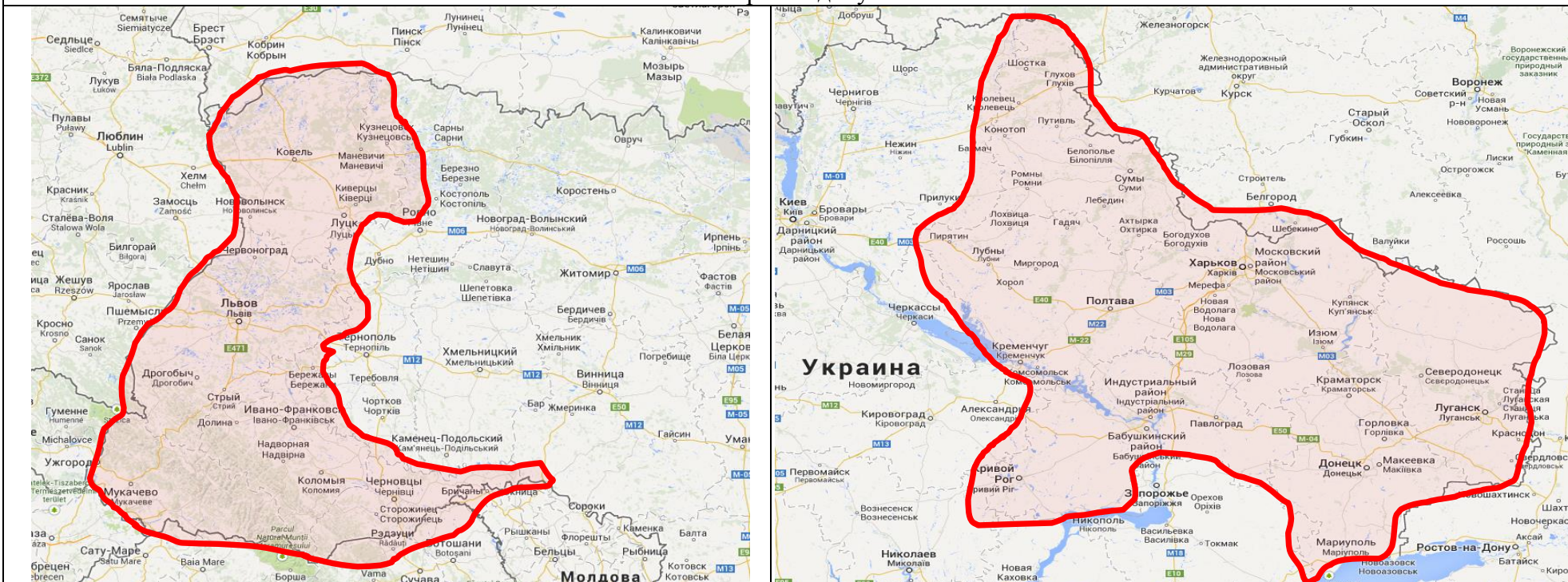
2. Піковий показник видобування нафти сирової та газового конденсату ПАТ «Укргазвидобування» було зафіксовано в 2006р. – 0,82 млн. т., найнижчий в 2012р. – 0,69 млн. т. (рис. 2.6).

3. Динаміка видобування природного газу підприємством ПАТ «Укргазвидобування» демонструє плаваючу тенденцію. З 2005р. до 2009р. відбувалося збільшення даного показника, в 2010р. спостерігається зменшення, а з 2011р. показник почав зростати. В 2012р. в порівнянні з 2005р. видобування природного газу ПАТ «Укргазвидобування» збільшилося на 2% з 14,7 млрд. м. куб. в 2005р. до 15 млрд. м. куб. в 2012р.

4. Найбільший показник видобування природного газу ПАТ «Укргазвидобування» було зафіксовано в 2009р. – 15,2 млрд. м. куб., найменший в 2005-2007рр. – 14,7 млрд. м. куб. (рис. 2.7).

2.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (5)

ПАТ «Укргазвидобування»

ПАТ «Укргазвидобування» веде розробку газових, нафтогазових і нафтогазоконденсатних родовищ в Харківській, Полтавській, Сумській, Донецькій, Луганській, Дніпропетровській, Львівській, Івано-Франківській, Закарпатській та Волинській областях. Геологорозвідувальні роботи компанії з пошуку нових родовищ вуглеводнів ведуться в Дніпровсько-Донецькій западині, у Карпатському регіоні.

До складу ПАТ «Укргазвидобування» входить 2 газопромислових управління:

1. «Шебелинкагазвидобування»

ГПУ «Шебелинкагазвидобування» є провідним підприємством з видобутку природного газу, яке забезпечує більш як 35% видобутку газу в Україні. Підприємствами ГПУ щороку видобувається понад 8 млрд. куб. м. газу.

Здійснює розробку 38 родовищ із експлуатаційним фондом 1222 свердловини, які розташовані на території Харківської, Полтавської, Луганської та Донецької областей. Загальна кількість УКПГ, УПГ, ДКС, ПГРС, ГРС та інших об'єктів – 73 одиниці.

2. «Полтавагазвидобування»

ГПУ «Полтавагазвидобування» здійснює розробку 42 родовищ в східній і центральній та 41 родовища в західній частині України на території Полтавської, Харківської, Сумської, Дніпропетровської, Львівської, Івано-Франківської, Волинської, Чернівецької та Закарпатської областей.

2.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (6)

ДАТ «Чорноморнафтогаз»

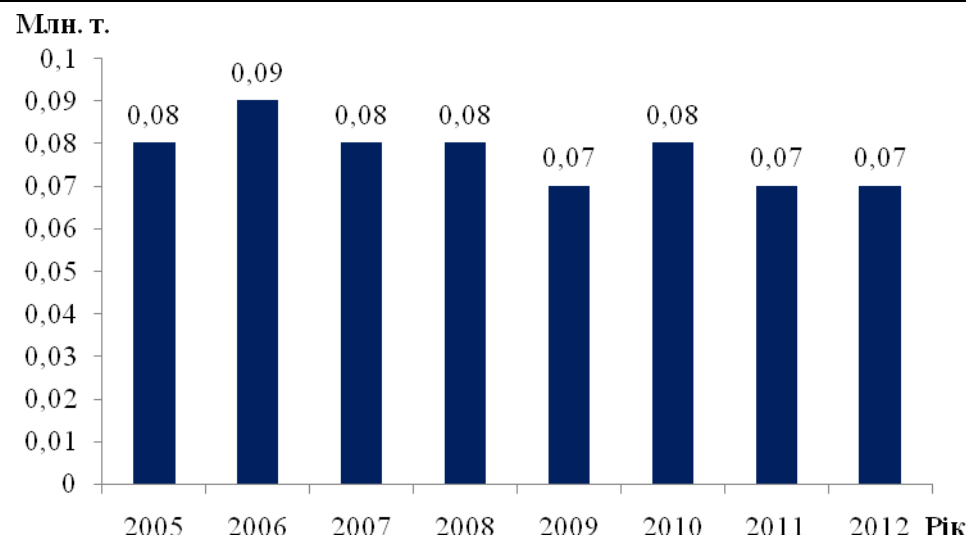

Рис. 2.8. Динаміка видобування нафти сирової та газового конденсату за 2005-2012рр.

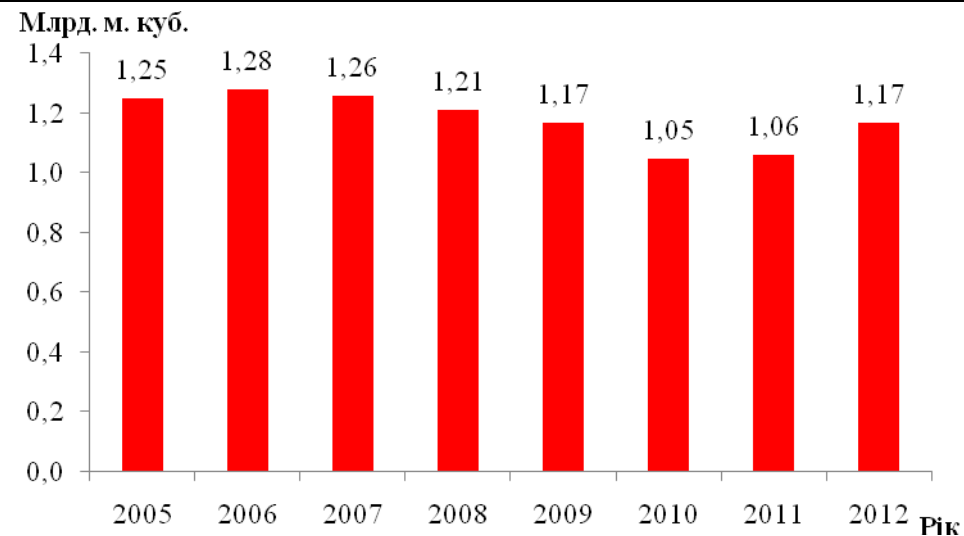

Рис. 2.9. Динаміка видобування природного газу за 2005-2012рр.

1. Динаміка видобування нафти сирової та газового конденсату ДАТ «Чорноморнафтогаз» демонструє спадаючу тенденцію, зростання даного показника порівняно з попереднім роком спостерігалось лише в 2006 та 2010рр. В 2012р. порівняно з 2005р. видобування нафти сирової знизилось на 12,5% з 0,08 млн. т. в 2005р. до 0,07 млн. т. в 2012р.

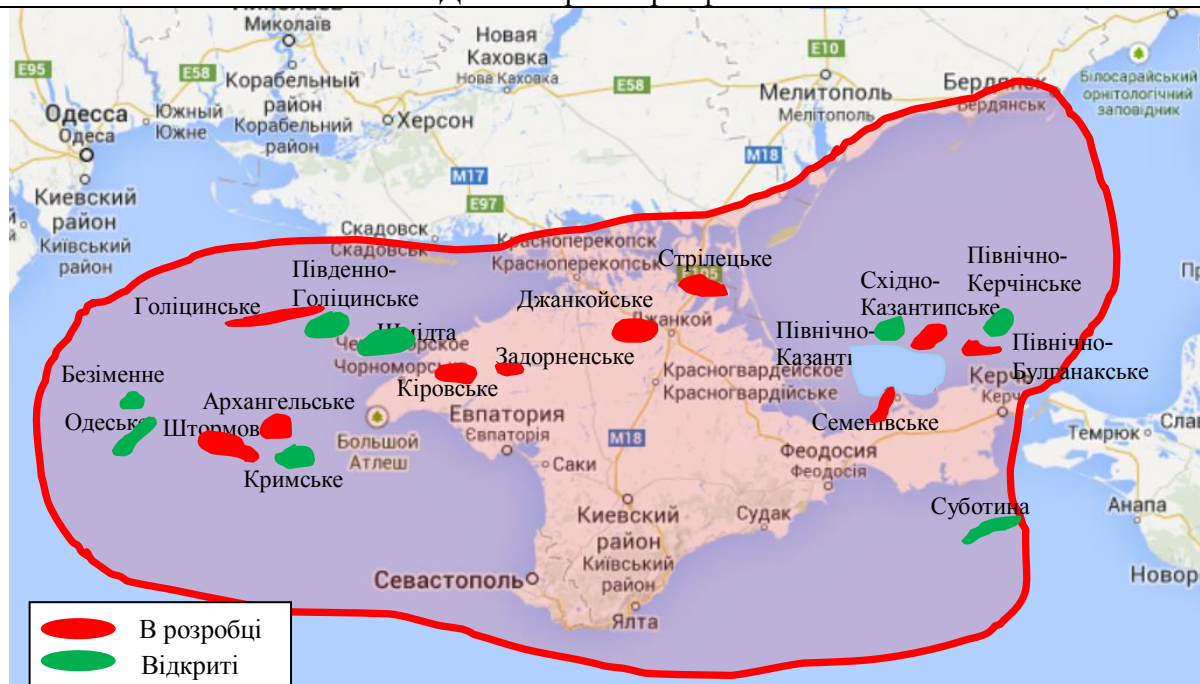
2. Піковий показник видобування нафти сирової та газового конденсату ДАТ «Чорноморнафтогаз» було зафіксовано в 2006р. – 0,09 млн. т., найнижчий в 2009, 2011 та 2012рр. – 0,07 млн. т. (рис. 2.8).

3. Динаміка видобування природного газу ДАТ «Чорноморнафтогаз» демонструє плаваючу тенденцію. З 2006р. до 2010р. відбувалося зменшення даного показника, а починаючи з 2011р. спостерігається зростання. В 2012р. в порівнянні з 2005р. видобування природного газу ДАТ «Чорноморнафтогаз» скоротилося на 6,4% з 1,25 млрд. м. куб. в 2005р. до 1,17 млрд. м. куб. в 2012р.

4. Найбільший показник видобування природного газу ДАТ «Чорноморнафтогаз» було зафіксовано в 2006р. – 1,28 млрд. м. куб., найменший в 2010р. – 1,05 млрд. м. куб. (рис. 2.9).

2.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (7)

ДАТ «Чорноморнафтогаз»

На шельфі Чорного та Азовського морів і в суходутній частині Криму «Чорноморнафтогаз» розробляє 2 газоконденсатних (Голіцинське і Штормове), 7 газових (Архангельське, Стрілецьке, Джанкойське, Задорненське, Східно-Казантипське, Північно-Булганакське і Одеське) і одне нафтове (Семенівське) родовища. Всього на балансі товариства знаходяться 17 родовищ, з яких: 11 - газові, 4 - газоконденсатні і 2 - нафтові.

Північно-західна частина шельфу Чорного моря - регіон основної виробничої діяльності «Чорноморнафтогазу» з видобутку природного газу і газового конденсату. Сьогодні в регіоні розробляються чотири родовища: Архангельське і Одеське газові, Голіцинське і Штормове газоконденсатні. У стадії освоєння знаходяться Одеське і Безіменне газові родовища. Всього в регіоні відкрито 8 газових, газоконденсатних родовищ і виявлено чимало високоперспективних структур.

Прикерченська ділянка шельфу Чорного моря - найменш вивчений серед трьох пріоритетних для «Чорноморнафтогазу» регіонів. Його перспективність підтвердило відкриття в 2006 році нафтового родовища Суботина, яке компанія планує освоїти в найближчі роки. Також виявлено кілька високоперспективних структур, серед яких: Глибока, Південно-Керченська, Абіха, Палласа, Якірна, Моряна, Личагіна, Союзна.

Південна і західна частини шельфу Азовського моря перспективні на відкриття й освоєння родовищ природного газу. У цьому районі «Чорноморнафтогаз» розробляє три газові родовища: Стрілецьке, Східно-Казантипське і Північно-Булганакське.

2.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (8)

ПАТ «Укрнафта»

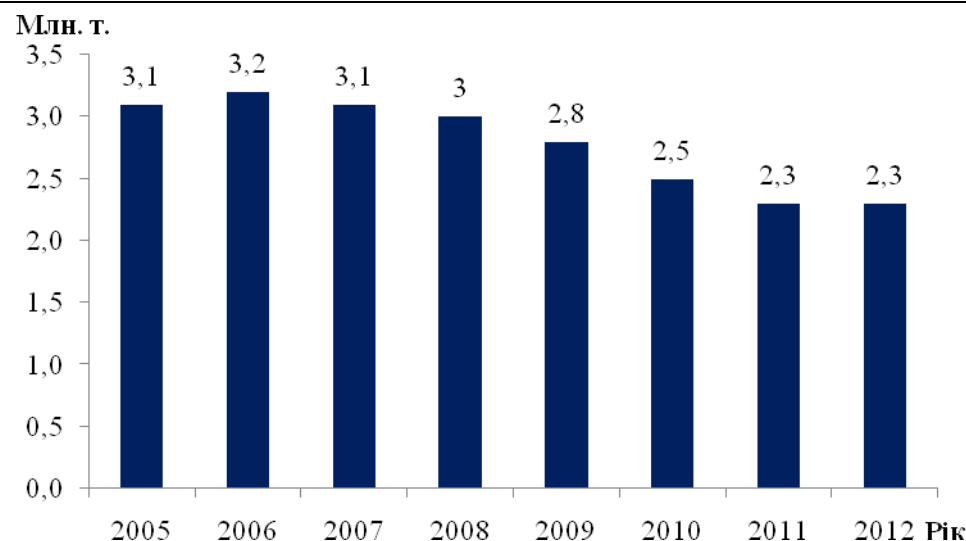

Рис. 2.10. Динаміка видобування нафти сирової та газового конденсату за 2005-2012рр.

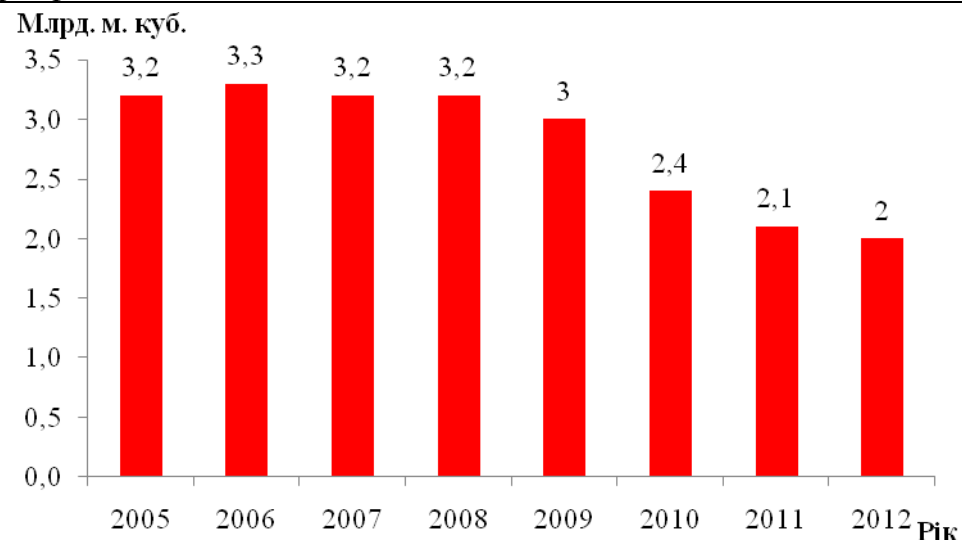

Рис. 2.11. Динаміка видобування природного газу за 2005-2012рр.

1. Динаміка видобування нафти сирової та газового конденсату ПАТ «Укрнафта» демонструє спадаючу тенденцію. В 2012р. порівняно з 2005р. видобування нафти сирової зменшилося на 25,8% з 3,1 млн. т. в 2005р. до 2,3 млн. т. в 2012р.

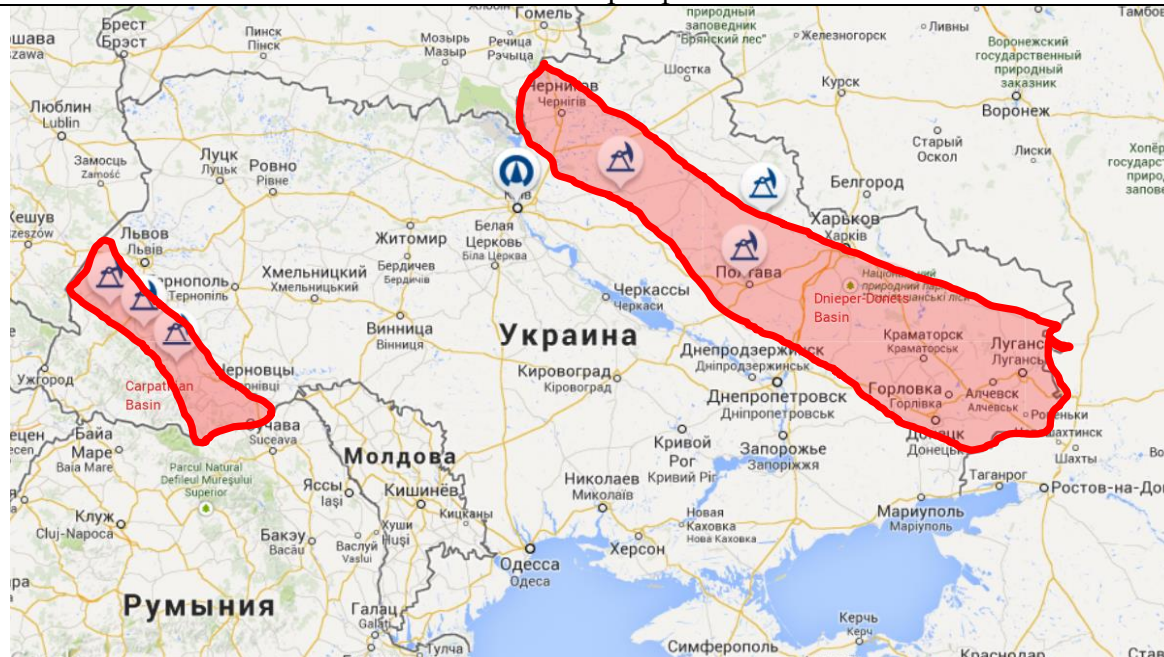
2. Піковий показник видобування нафти сирової та газового конденсату ПАТ «Укрнафта» було зафіксовано в 2006р. – 3,2 млн. т., найнижчий в 2011 та 2012рр. – 2,3 млн. т. (рис. 2.10).

3. Динаміка видобування природного газу ПАТ «Укрнафта» демонструє спадаючу тенденцію. В 2012р. в порівнянні з 2005р. видобування природного газу ПАТ «Укрнафта» знизилося на 37,5% з 3,2 млрд. м. куб. в 2005р. до 2 млрд. м. куб. в 2012р.

4. Найбільший показник видобування природного газу ПАТ «Укрнафта» було зафіксовано в 2006р. – 3,3 млрд. м. куб., найменший в 2012р. – 2 млрд. м. куб. (рис. 2.11).

2.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (9)

ПАТ «Укрнафта»

ПАТ «Укрнафта» володіє спеціальними дозволами на видобуток нафти та газу з 96 родовищ у Дніпровсько-Донецькому басейні на сході України і в Прикарпатському басейні на заході країни. Станом на 31 грудня 2011 року компанія експлуатувала 2025 нафтових і 208 газових свердловин.

Найбільші нафтогазові родовища України розташовані в Дніпровсько-Донецькому басейні, де їх нараховується 120. Прикарпатський басейн розташований у західній частині країни. Видобуток ведеться головним чином з піщаників палеогенного періоду.

Компанія веде видобуток у шести виробничих районах, по три в кожному басейні:

1. Дніпровсько-Донецький басейн:

- Охтирка
- Чернігів
- Полтава

2. Прикарпатський басейн:

- Долина
- Борислав
- Надвірна

2.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (10)

НАК «Нафтогаз України»

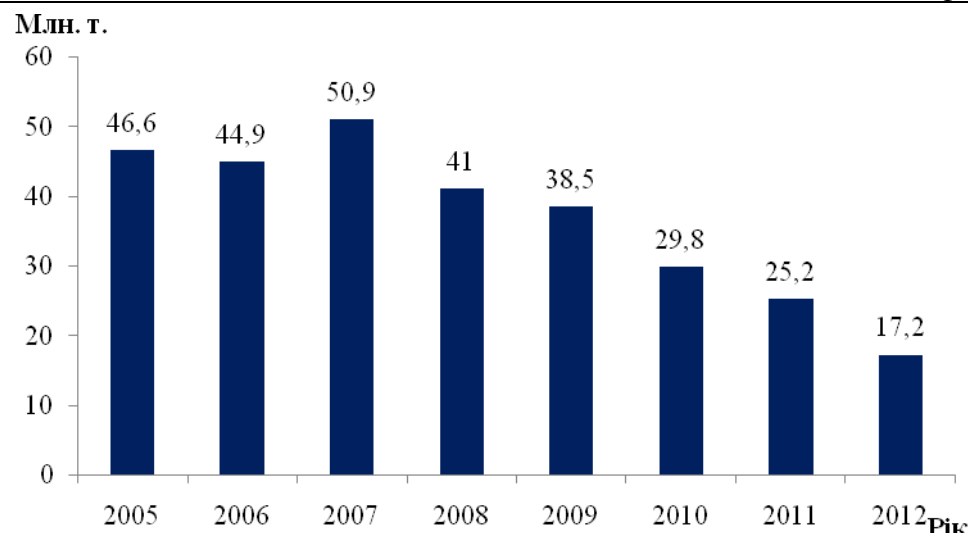

Рис. 2.12. Динаміка транспортування нафти сирої та газового конденсату за 2005-2012рр.

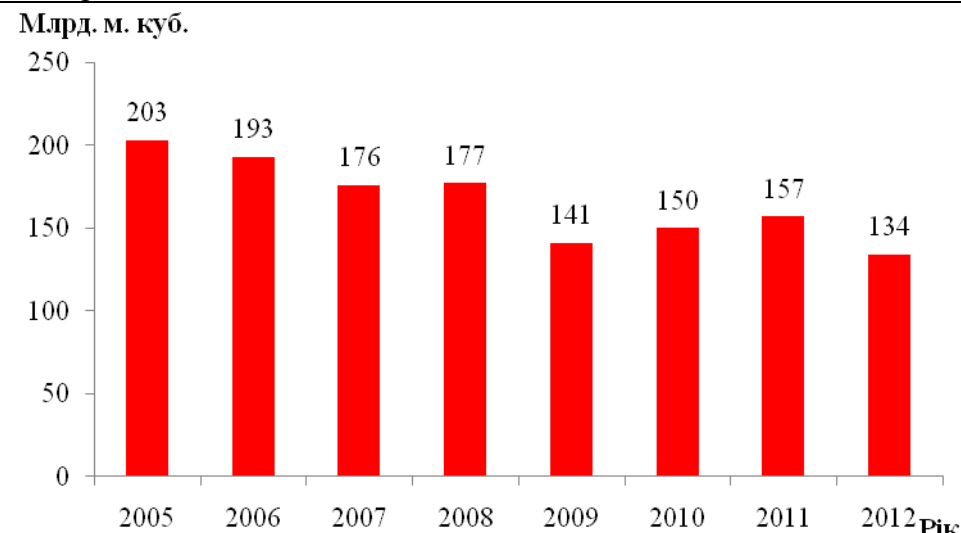

Рис. 2.13. Динаміка транспортування природного газу за 2005-2012рр.

1. Динаміка транспортування нафти сирої та газового конденсату НАК «Нафтогаз України» демонструє спадаючу тенденцію, збільшення показника порівняно з попереднім роком спостерігалось лише в 2007р. В 2012р. порівняно з 2005р. транспортування нафти сирої зменшилося на 63,1% з 46,6 млн. т. в 2005р. до 17,2 млн. т. в 2012р.

2. Піковий показник транспортування нафти сирої та газового конденсату НАК «Нафтогаз України» було зафіксовано в 2007р. – 50,9 млн. т., найнижчий в 2012р. – 17,2 млн. т. (рис. 2.12).

3. Динаміка транспортування природного газу НАК «Нафтогаз України» демонструє плаваючу тенденцію. З 2005р. до 2007р. відбувалося зменшення даного показника, в 2008р. показник зріс, починаючи з 2009р. до 2011р. спостерігається зростання. В 2012р. в порівнянні з 2005р. транспортування природного газу НАК «Нафтогаз України» скоротилося на 34% з 203 млрд. м. куб. в 2005р. до 134 млрд. м. куб. в 2012р.

4. Найбільший показник транспортування природного газу НАК «Нафтогаз України» було зафіксовано в 2005р. – 203 млрд. м. куб., найменший в 2012р. – 134 млрд. м. куб. (рис. 2.13).

2.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (11)

ПАТ «Укртранснафта»

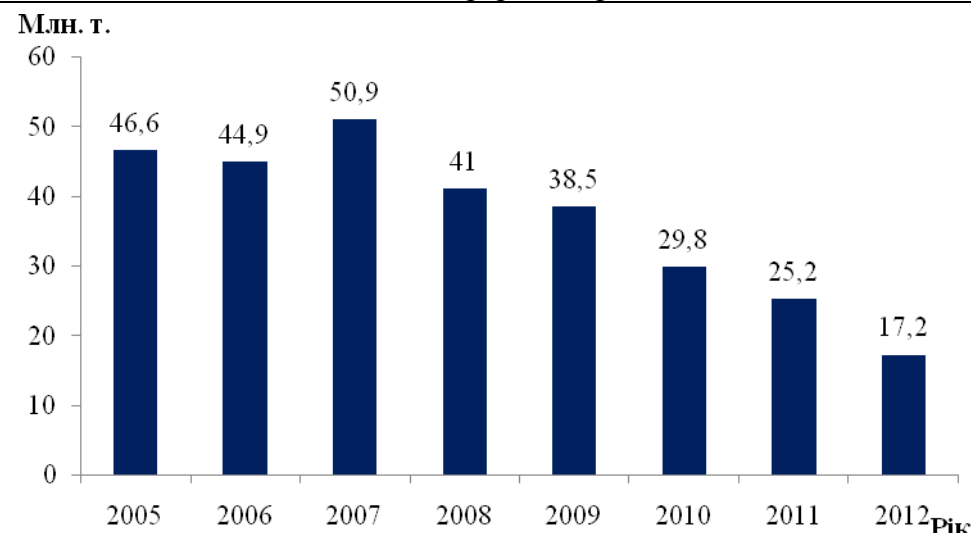

Рис. 2.14. Динаміка транспортування нафти сирової та газового конденсату за 2005-2012рр.

ПАТ «Укртрансгаз»

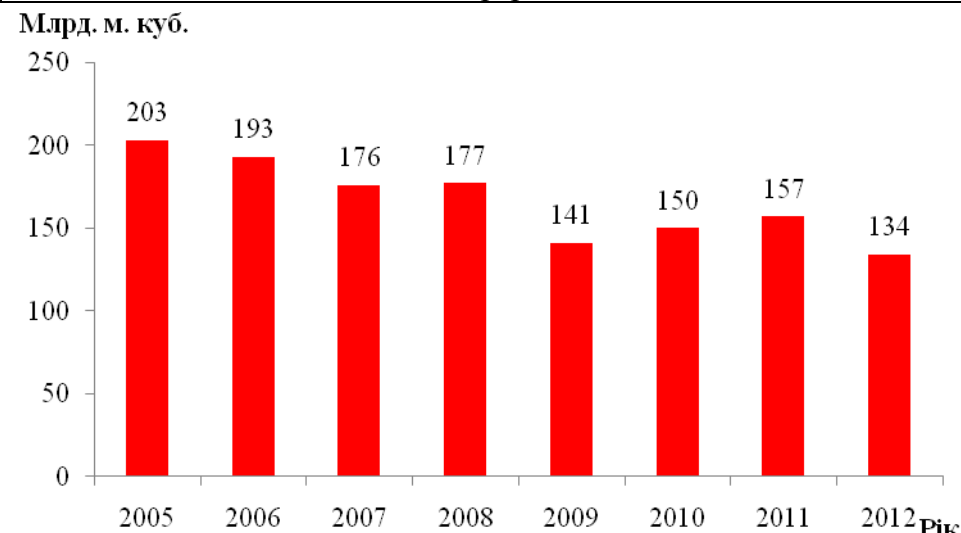

Рис. 2.15. Динаміка транспортування природного газу за 2005-2012рр.

1. Динаміка транспортування нафти сирової та газового конденсату ПАТ «Укртранснафта» демонструє спадаючу тенденцію, збільшення показника порівняно з попереднім роком спостерігалось лише в 2007р. В 2012р. порівняно з 2005р. транспортування нафти сирової зменшилося на 63,1% з 46,6 млн. т. в 2005р. до 17,2 млн. т. в 2012р.

2. Піковий показник транспортування нафти сирової та газового конденсату ПАТ «Укртранснафта» було зафіксовано в 2007р. – 50,9 млн. т., найнижчий в 2012р. – 17,2 млн. т. (рис. 2.14).

3. Динаміка транспортування природного газу ПАТ «Укртрансгаз» демонструє плаваючу тенденцію. З 2005р. до 2007р. відбувалося зменшення даного показника, в 2008р. показник зріс, починаючи з 2009р. до 2011р. спостерігається зростання. В 2012р. в порівнянні з 2005р. транспортування природного газу ПАТ «Укртрансгаз» скоротилося на 34% з 203 млрд. м. куб. в 2005р. до 134 млрд. м. куб. в 2012р.

4. Найбільший показник транспортування природного газу ПАТ «Укртрансгаз» було зафіксовано в 2005р. – 203 млрд. м. куб., найменший в 2012р. – 134 млрд. м. куб. (рис. 2.15).

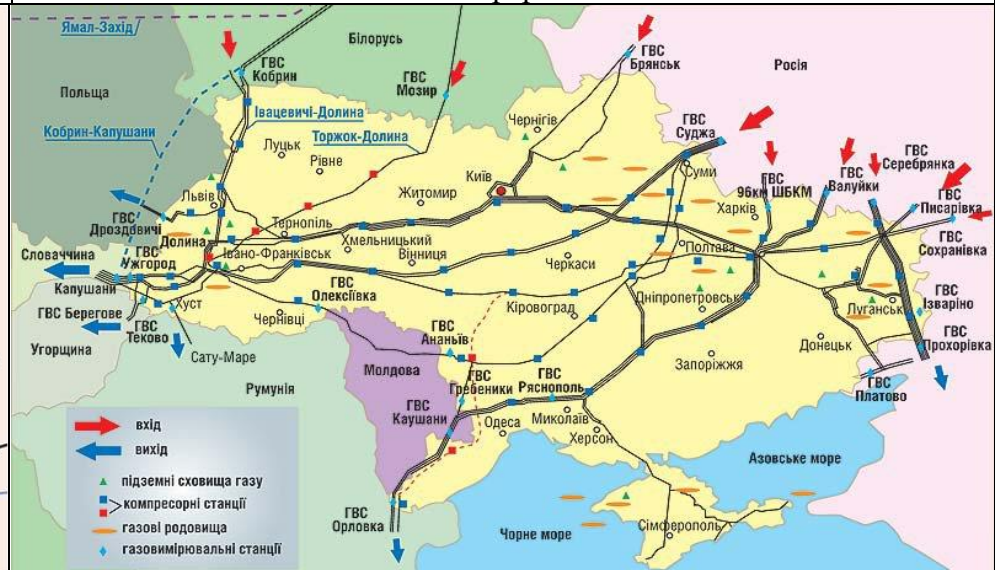
5.

2.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (12)

ПАТ «Укртранснафта»

ПАТ «Укртрансгаз»

Характеристика магістральних нафтопроводів (МН) України:

- протяжність магістральних нафтопроводів в одну нитку - 4767,1 км
- пропускна спроможність системи:
 - на вході — 114 млн. тонн на рік
 - на виході — 56,3 млн. тонн на рік
- кількість насосних станцій — 51
- кількість насосних агрегатів — 176
- кількість резервуарних парків — 11 об'ємом 1083 тис. куб. м

Нафтопровід Одеса – Броди:

- протяжність лінійної частини — 674 км
- діаметр — 1020 мм
- пропускна спроможність (1-а черга) — 9-14 млн. т. нафти/рік

МНТ «Південний»:

- існуюча потужність — 14,5 млн. тонн нафти на рік
- завантаження танкерів — 7,5 тис. куб. м. нафти/годину
- ємність резервуарного парку — 200 тис. куб. м

Характеристика ГТС України:

- протяжність газорозподільних мереж — 367 тис. км
- протяжність магістральних газопроводів — 39,8 тис. км
 - діаметром 1000-1400 — 13,9 тис. км
 - діаметром 700-800 — 5 тис. км
 - діаметром 500 і менше — 20,9 тис. км
- пропускна здатність газотранспортної системи:
 - на вході в систему — 288 млрд. куб. м
 - на виході з системи — 178,5 млрд. куб. м
- кількість газокompресорних станцій — 74
- потужність компресорних станцій — 5450 МВт
- кількість компресорних цехів — 112
- кількість газоперекачувальних агрегатів — 713
- кількість газорозподільних станцій (ГРС) — 1455
- кількість підземних газосховищ — 13
- загальний активний об'єм газу газосховищ — 32 млрд. куб. м

2.2. БАЛАНС СИРОВИНИ ТА ПРОДУКЦІЇ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Таблиця 2.2

Баланс нафти сирової та газового конденсату в Україні за 2005-2012рр., млн. т.

Показник	Рік							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Імпорт	19,4	10,7	9,8	6,6	7,2	7,8	5,7	1,6
Добування	4,3	4,5	4,4	4,3	4	3,6	3,3	3,4
Споживання	-18,3	-14,8	-14,4	-10,8	-11,3	-11,4	-9,3	-4,8
Експорт	-0,1	-0,2	-0,004	-0,009	-0,008	-0,0	-0,0	-0,0
Зміна запасів і статистична різниця	5,3	0,2	-0,204	0,091	-0,108	0,0	-0,3	0,2

1. В 2012р. не зважаючи на зниження споживання нафти сирової та повне припинення експорту, власно видобутої нафти було не достатньо для покриття попиту.

2. В 2012р. порівняно з 2005р. в нафтогазовій промисловості спостерігалось (*табл. 2.2*):

- зменшення споживання нафти сирової та газового конденсату на 73,8%;
- повне припинення експортування нафти сирової та газового конденсату;
- зменшення імпорту на 91,8%;
- зниження добування нафти сирової та газового конденсату на 20,9%.

Таблиця 2.3

Баланс природного газу в Україні за 2005-2012рр., млрд. м. куб.

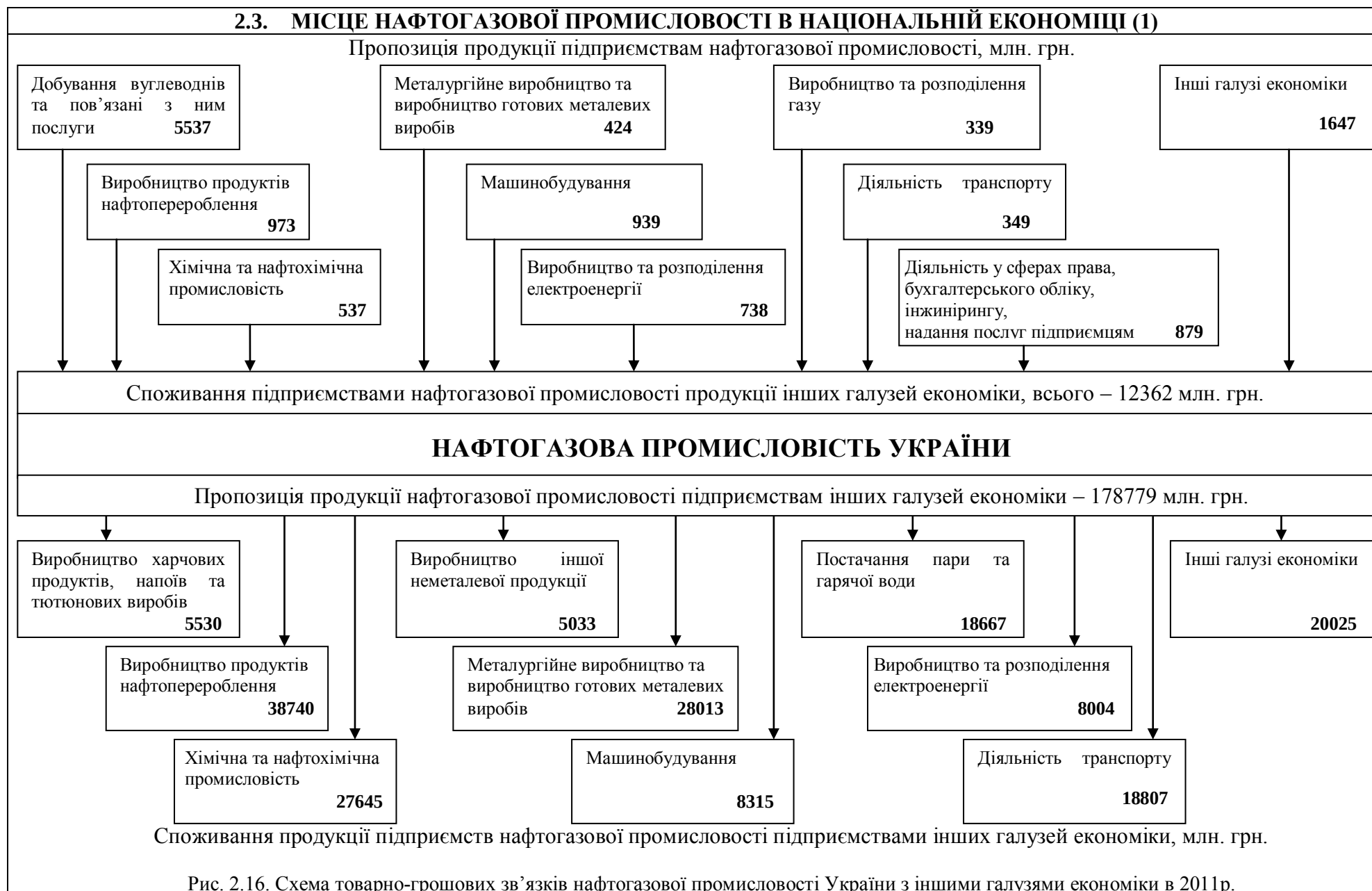
Показник	Рік							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Імпорт	67,8	50,2	50,1	52,6	37,9	36,6	44,8	32,9
Добування	19,9	20,1	20,2	20,6	20,8	19,9	19,9	19,8
Споживання	-87,2	-70,6	-66,8	-63,5	-50,1	-55,9	-57,4	-53,3
Експорт	-0,0	-0,004	-0,005	-0,005	-0,005	-0,006	-0,0	-0,0
Зміна запасів і статистична різниця	0,5	-0,304	3,495	9,695	8,595	0,594	7,3	-0,6

3. Показник споживання природного газу в 2012р. в Україні залишився на рівні кризових 2008-2009рр. Але навіть не зважаючи на такий спад в споживанні, Україна не в змозі само забезпечити себе природним газом.

4. В 2012р. порівняно з 2005р. в нафтогазовій промисловості спостерігалось (*табл. 2.3*):

- зменшення споживання природного газу на 38,9%;
- зменшення імпорту природного газу на 51,5%;
- зниження добування природного газу на 0,5%.

5. Таким чином в нафтогазовій промисловості України в 2012р. порівняно з 2005р. спостерігається зниження всіх показників.

2.3. МІСЦЕ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ (2)

Таблиця 2.4

Галузь	Частка галузі у загальній величині, %	
	поставок продукції та надання послуг нафтогазовій промисловості	споживанні продукції нафтогазової промисловості
Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	44,8	3,0
Виробництво продуктів нафтоперероблення	7,9	21,7
Хімічна та нафтохімічна промисловість	4,3	15,5
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	3,4	15,7
Діяльність транспорту	2,8	10,5
Машинобудування	7,6	4,7
Виробництво та розподілення електроенергії	6	4,5
Постачання пари та гарячої води	0,04	10,4
Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу, надання послуг підприємцям	7,1	0,02
Виробництво та розподілення газу	2,7	2,7
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	0,03	3,1
Виробництво іншої неметалевої продукції	0,05	2,8

1. Найбільше підприємства нафтогазової промисловості спожили продукції наступних галузей (*рис. 2.16; табл. 2.4*):

- Виробництво продуктів нафтоперероблення 973 млн. грн. (7,9%);
- Машинобудування 939 млн. грн. (7,6%);
- Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу, надання послуг підприємцям 879 млн. грн. (7,1%);
- Виробництво та розподілення електроенергії 738 млн. грн. (6,0%).

2. Найбільше продукції підприємств нафтогазової промисловості спожили наступні галузі (*рис. 2.16; табл. 2.4*):

- Виробництво продуктів нафтоперероблення 38740 млн. грн. (21,5%);
- Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів 28013 млн. грн. (15,7%);
- Хімічна та нафтохімічна промисловість 27645 млн. грн. (15,5%);
- Діяльність транспорту 18807 млн. грн. (10,5%);

3. Таким чином найбільш тісний зв'язок нафтогазова промисловість демонструє з галуззю виробництво продуктів нафтоперероблення.

4. Внутрішньогалузеве споживання продукції складає 47,5%, а внутрішньогалузеві поставки склали 5,7%.

3. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ (1)

НАК «Нафтогаз України»

Таблиця 3.1

Показник	На кінець 2011 року	На кінець 2012 року
1. Капітал в розпорядженні підприємства	129769054	147429481
2. Власний капітал	43222912	38188511
2.1. у тому числі: статутний	45840905	49840905
3. Позиковий капітал	86205601	108998603
у тому числі:		
3.1. довгострокові зобов'язання	26372930	29168024
3.2. поточні зобов'язання	59832671	79830579
3.2.1. з них кредиторська заборгованість (поточні зобов'язання)	43206191	51849616
4. Основні засоби (залишкова вартість)	64291	50361
5. Оборотної активи	84751935	110491210
у тому числі:		
5.1. запаси (виробничі запаси, НЗВ, готова продукція, товари)	38663992	47727997
5.2. дебіторська заборгованість (за товари, роботи, послуги; розрахунками; інша)	48927492	72533484
5.3. грошові кошти та їх еквіваленти	888733	1677144
6. Чистий дохід	108053554	97419524
7. Витрати господарської діяльності	96245466	106060171
8. Прибуток (збиток) валовий	11808088	-8640647
9. Прибуток чистий (збиток)	9147542	-10020266
Оцінкові показники		
10. Знос основних засобів, %	75,8	80,6
11. Коефіцієнт поточного покриття	1,4	1,4
12. Наявність власних оборотних активів	43158621	38138150
13. Оборотноість оборотних активів:		
13.1. коефіцієнт оборотності	1,14	0,96
13.2. термін оборотності, днів	321,4	381,3
14. Рентабельність, %		
14.1. активів (капіталу)	9,1	-5,9
14.2. господарської діяльності	12,3	-8,1

1. У 2012р. на відміну від 2011р. підприємство продемонструвало збитковість господарської діяльності.

2. Незважаючи на збитковість діяльності в 2012р. підприємство знаходилося у платоспроможному стані, основними признаками указанного стану є:

- значення коефіцієнту поточного покриття (ліквідності) перевищувало 1;

- наявність власних оборотних коштів, хоча порівняно з 2011р. вони зменшилися.

3. В 2012р. у підприємства відсутній власний інвестиційний потенціал, оскільки у нього немає вільного власного капіталу (різниця між величиною власного капіталу і величиною статутного капіталу).

4. На підприємстві спостерігається високий відсоток зносу основних засобів, в 2012р. він перевищував 80%.

3. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ (2)

ПАТ «Укргазвидобування»

Таблиця 3.2

Показник	На кінець 2011 року	На кінець 2012 року
1. Капітал в розпорядженні підприємства		
2. Власний капітал		
2.1. у тому числі: статутний		
3. Позиковий капітал		
у тому числі:		
3.1. довгострокові зобов'язання		
3.2. поточні зобов'язання		
3.2.1. з них кредиторська заборгованість (поточні зобов'язання)		
4. Основні засоби (залишкова вартість)		
5. Оборотні активи		
у тому числі:		
5.1. запаси (виробничі запаси, НЗВ, готова продукція, товари)		
5.2. дебіторська заборгованість (за товари, роботи, послуги; розрахунками; інша)		
5.3. грошові кошти та їх еквіваленти		
6. Чистий дохід		
7. Витрати господарської діяльності		
8. Прибуток (збиток) валовий		
9. Прибуток чистий (збиток)		
Оцінкові показники		
10. Знос основних засобів, %		
11. Коефіцієнт поточного покриття		
12. Наявність власних оборотних активів		
13. Оборотність оборотних активів:		
13.1. коефіцієнт оборотності		
13.2. термін оборотності, днів		
14. Рентабельність, %		
14.1. активів (капіталу)		
14.2. господарської діяльності		

1. Підприємство ПАТ «Укргазвидобування» не опубліковувало фінансову звітність підприємства за звітній період ні на власному сайті підприємства: <http://ugv.com.ua/>, ні на сайті Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України: <http://www.smida.gov.ua/>

3. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ (3)

ДАТ «Чорноморнафтогаз»

Таблиця 3.3

Показник	На кінець 2011 року	На кінець 2012 року
1. Капітал в розпорядженні підприємства	10872513	16399240
2. Власний капітал	3531266	4310046
2.1. у тому числі: статутний	662668	662668
3. Позиковий капітал	7250491	11979085
у тому числі:		
3.1. довгострокові зобов'язання	615740	643166
3.2. поточні зобов'язання	6634751	11335919
3.2.1. з них кредиторська заборгованість (поточні зобов'язання)	6026140	10787944
4. Основні засоби (залишкова вартість)	4401423	8112060
5. Оборотні активи	748863	2117711
у тому числі:		
5.1. запаси (виробничі запаси, НЗВ, готова продукція, товари)	305238	457276
5.2. дебіторська заборгованість (за товари, роботи, послуги; розрахунками; інша)	422801	1668356
5.3. грошові кошти та їх еквіваленти	99592	62021
6. Чистий дохід	1256883	1186590
7. Витрати господарської діяльності	1653031	2318484
8. Прибуток (збиток) валовий	-396148	-1131894
9. Прибуток чистий (збиток)	-514092	-1337546
Оцінкові показники		
10. Знос основних засобів, %	14,1	12,2
11. Коефіцієнт поточного покриття	0,1	0,2
12. Наявність власних оборотних активів	-870157	-3802014
13. Оборотність оборотних активів:		
13.1. коефіцієнт оборотності	2,2	1,1
13.2. термін оборотності, днів	165,4	334,3
14. Рентабельність, %		
14.1. активів (капіталу)	-3,6	-6,9
14.2. господарської діяльності	-24,0	-48,8

1. У 2012р. порівняно з 2011р. спостерігається збільшення власного капіталу підприємства, за рахунок додаткового вкладання капіталу.

2. Спостерігається зростання позикового капіталу.

3. У 2012 році підприємство знаходилося у стані неплатоспроможності.

4. Основними признаками указанного стану є:
 - відсутність (від'ємне значення) власних оборотних коштів;
 - значення коефіцієнту поточного покриття (ліквідності) набагато нижче 1;
 - збитковість господарської діяльності.

5. У підприємства присутній власний інвестиційний потенціал, оскільки у нього є вільний власний капітал (різниця між величиною власного капіталу і величиною статутного капіталу).

3. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ (4)

ПАТ «Укрнафта»

Таблиця 3.4

Показник	На кінець 2011 року	На кінець 2012 року
1. Капітал в розпорядженні підприємства	31398561	32573402
2. Власний капітал	15966850	17400545
2.1. у тому числі: статутний	1010972	1010972
3. Позиковий капітал	12572755	12340565
у тому числі:		
3.1. довгострокові зобов'язання	1773994	1277474
3.2. поточні зобов'язання	10798761	11063091
3.2.1. з них кредиторська заборгованість (поточні зобов'язання)	10747647	10995029
4. Основні засоби (залишкова вартість)	18351512	16612440
5. Оборотні активи	9277399	11727590
у тому числі:		
5.1. запаси (виробничі запаси, НЗВ, готова продукція, товари)	917661	2243653
5.2. дебіторська заборгованість (за товари, роботи, послуги; розрахунками; інша)	11786122	13588913
5.3. грошові кошти та їх еквіваленти	108501	100033
6. Чистий дохід	12968215	15009729
7. Витрати господарської діяльності	11556697	13231417
8. Прибуток (збиток) валовий	1411518	1778312
9. Прибуток чистий (збиток)	1484223	1428111
Оцінкові показники		
10. Знос основних засобів, %	14,6	23,9
11. Коефіцієнт поточного покриття	0,9	1,3
12. Наявність власних оборотних активів	-2384662	788105
13. Оборотність оборотних активів:		
13.1. коефіцієнт оборотності	1,2	1,1
13.2. термін оборотності, днів	293,01	324,40
14. Рентабельність, %		
14.1. активів (капіталу)	4,5	5,5
14.2. господарської діяльності	12,2	13,4

1. В 2012р. порівняно з 2011р. у підприємства з'явилися власні оборотні кошти за рахунок збільшення власного капіталу, та зменшення основних засобів.

2. У 2012 році підприємство знаходилося у платоспроможному стані.

3. Основними прикметами указанного стану є:
 - наявність (позитивне значення) власних оборотних коштів;
 - прибутковість господарської діяльності;
 - значення коефіцієнту поточного покриття (ліквідності) перевищувало 1.

4. У підприємства присутній власний інвестиційний потенціал, оскільки у нього є вільний власний капітал (різниця між величиною власного капіталу і величиною статутного капіталу).

5. Вищенаведені факти є ознаками фінансової спроможності підприємства.

3. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ (5)

ПАТ «Укртрансгаз»

Таблиця 3.5

Показник	На кінець 2011 року	На кінець 2012 року
1. Капітал в розпорядженні підприємства	24075250	28423796
2. Власний капітал	16124029	16678742
2.1. у тому числі: статутний	6491054	6494612
3. Позиковий капітал	7951221	11745054
у тому числі:		
3.1. довгострокові зобов'язання	262660	218938
3.2. поточні зобов'язання	7688561	11526116
3.2.1. з них кредиторська заборгованість (поточні зобов'язання)	850286	1277139
4. Основні засоби (залишкова вартість)	15154963	16365058
5. Обороти активи	8246179	11312685
у тому числі:		
5.1. запаси (виробничі запаси, НЗВ, готова продукція, товари)	5756925	5758711
5.2. дебіторська заборгованість (за товари, роботи, послуги; розрахунками; інша)	2243315	5225862
5.3. грошові кошти та їх еквіваленти	108070	17907
6. Чистий дохід	17317646	16460213
7. Витрати господарської діяльності	16967137	15324956
8. Прибуток (збиток) валовий	1629709	983001
9. Прибуток чистий (збиток)	1576241	452558
Оцінкові показники		
10. Знос основних засобів, %		47,2
11. Коефіцієнт поточного покриття	1,1	1,0
12. Наявність власних оборотних активів	969066	313684
13. Обороти оборотних активів:		
13.1. коефіцієнт оборотності	2,1	1,4
13.2. термін оборотності, днів	177,4	270,2
14. Рентабельність, %		
14.1. активів (капіталу)	6,8	3,5
14.2. господарської діяльності	9,6	6,4

1. В 2012р. порівняно з 2011р. спостерігається збільшення позикового капіталу, основних засобів та оборотних активів, зменшення прибутку та власних оборотних активів за рахунок збільшення основних заходів.

2. Незважаючи на всі зміни у 2012р. підприємство знаходилося у платоспроможному стані.

3. Основними признаками указанного стану є:
 - значення коефіцієнту поточного покриття (ліквідності) дорівнює 1;
 - наявність (позитивне значення) власних оборотних коштів;
 - прибутковість господарської діяльності.

4. У підприємства присутній власний інвестиційний потенціал, оскільки у нього є вільний власний капітал (різниця між величиною власного капіталу і величиною статутного капіталу).

5. Вищенаведені факти є ознаками фінансової спроможності підприємства.

3. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ НАФТОГАЗОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ (6)

ПАТ «Укртранснафта»

Таблиця 3.6

Показник	На кінець 2011 року	На кінець 2012 року
1. Капітал в розпорядженні підприємства	4386374	4180902
2. Власний капітал	3641448	3526862
2.1. у тому числі: статутний	460227	460227
3. Позиковий капітал	725148	616832
у тому числі:		
3.1. довгострокові зобов'язання	258468	258358
3.2. поточні зобов'язання	466680	358474
3.2.1. з них кредиторська заборгованість (поточні зобов'язання)	451225	342429
4. Основні засоби (залишкова вартість)	2861020	2854003
5. Оборотні активи	583100	791622
у тому числі:		
5.1. запаси (виробничі запаси, НЗВ, готова продукція, товари)	176248	447070
5.2. дебіторська заборгованість (за товари, роботи, послуги; розрахунками; інша)	279125	233370
5.3. грошові кошти та їх еквіваленти	136786	134738
6. Чистий дохід	1436044	2237380
7. Витрати господарської діяльності	985330	2049353
8. Прибуток (збиток) валовий	450714	188027
9. Прибуток чистий (збиток)	383660	134205
Оцінкові показники		
10. Знос основних засобів, %	45,8	47,4
11. Коефіцієнт поточного покриття	1,2	2,2
12. Наявність власних оборотних активів	780428	672859
13. Оборотність оборотних активів:		
13.1. коефіцієнт оборотності	1,69	2,59
13.2. термін оборотності, днів	216,0	141,4
14. Рентабельність, %		
14.1. активів (капіталу)	10,3	4,5
14.2. господарської діяльності	45,7	9,2

1. В 2012р. порівняно з 2011р. на підприємстві спостерігається збільшення оборотних активів та чистого доходу, зменшення позикового капіталу, прибутковості та власних оборотних коштів.

2. У 2012 році підприємство знаходилося у платоспроможному стані.

3. Основними прикметами указанного стану є:

- наявність (позитивне значення) власних оборотних коштів;
- прибутковість господарської діяльності;
- значення коефіцієнту поточного покриття (ліквідності) перевищувало 1.

4. У підприємства присутній власний інвестиційний потенціал, оскільки у нього є вільний власний капітал (різниця між величиною власного капіталу і величиною статутного капіталу).

5. Вищенаведені факти є ознаками фінансової спроможності підприємства.

6. На підприємстві основні засоби зношені майже на 50%.

4. НАФТОПЕРЕРОБНА ПРОМИСЛОВІСТЬ

4.1. ОЦІНКА МАСШТАБНОСТІ ТА ЗНАЧУЩОСТІ НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Таблиця 4.1

Показник	Од. вим.	Рік	
		2005	2012
Частка нафтопереробної промисловості у ВВП	%	1,92	0,38*
Частка продукції нафтопереробної промисловості у випуску промислової продукції	%	7,6	4,5
Частка нафтопереробної промисловості у чисельності працюючих в економіці	%	0,38	0,26
Частка нафтопереробної промисловості у чисельності працюючих в промисловості	%	1,41	1,09

• - дані за 2011 р.

Таблиця 4.2

Показник	Од. вим.	Рік	
		2006	2012
Частка товарів нафтової групи у загальній величині експорту	%	3,8	1,7
Частка товарів нафтової групи у загальній величині імпорту	%	14,0	9,7
Відношення зовнішньоторгового сальдо за нафтовою групою товарів до його загальної величини по країні	Коеф.	1,78	0,83

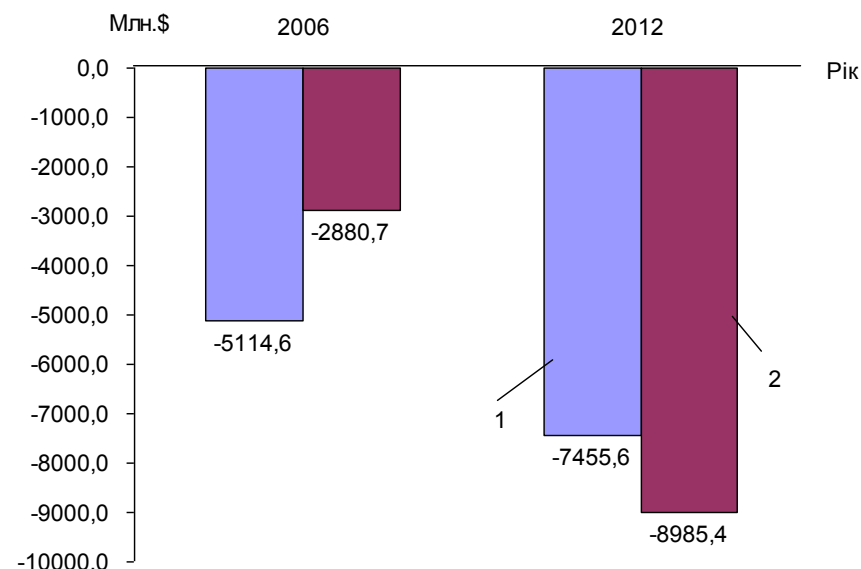

Рис 4.1. Співвідношення зовнішньоторгового сальдо за нафтовою групою товарів і його загальною величиною:
1 – товари нафтової групи; 2 – ВЕД країни в цілому

1. В період з 2005 по 2012 рік спостерігалась стійка тенденція зниження масштабності і значущості нафтопереробної промисловості в національній соціально-економічній сфері. Частка нафтопереробної промисловості в загальному обсязі національного ВВП у 2011 році в порівнянні з 2005 роком знизилась 5 разів, а в промисловому виробництві у 1,7 рази. При цьому, зниження частки працівників нафтопереробної промисловості у загальній чисельності працюючих в економіці було неадекватним зниженню частки виробництва (табл. 1.1). Основним чинником зниження значущості нафтопереробної промисловості у національній економіці було скорочення виробництва у натуральному вимірі в 2012 році у порівнянні з 2005 роком у 4 рази.

2. Зменшення обсягів національної переробки нафти і виробництва нафтопродуктів визначило негативні структурні зміни у зовнішньоекономічній діяльності країни, саме зменшення частки експорту і збільшення імпорту товарів нафтової групи у загальному зовнішньоторговому обороті з 2006 по 2012 рік на 15,8% і 25% відповідно (табл. 4.2).

3. Суттєве перевищення імпорту товарів нафтової групи над їх експортом визначає значне від'ємне зовнішньоторгове сальдо по даній групі яке за своєю величиною лише на 27% нижче від загальної величині по країні (табл. 4.2 та рис. 4.1).

4.2. РИНОК МОТОРНОГО ПАЛИВА І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (1)

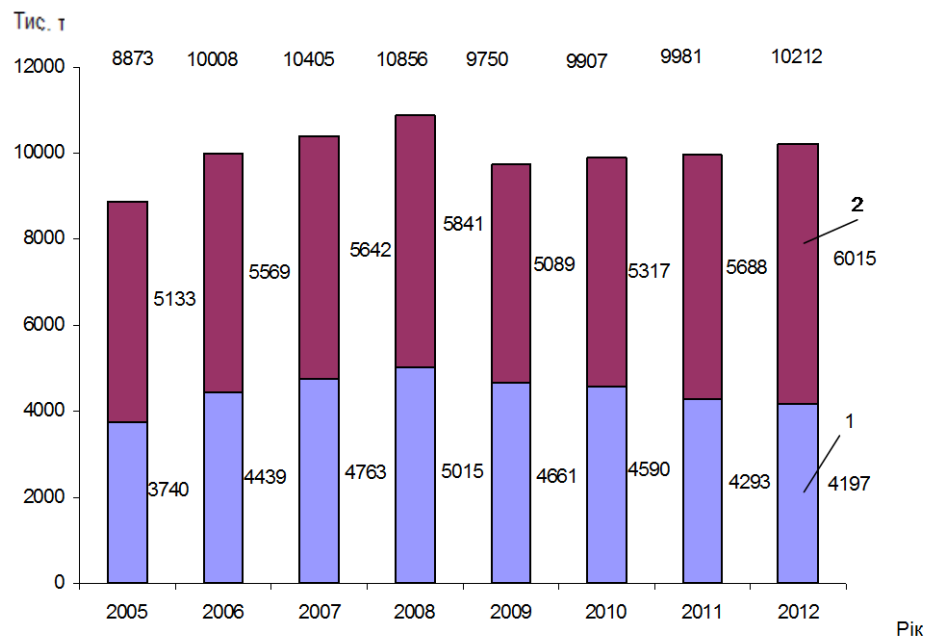

Рис. 4.2. Динаміка споживання (попиту) моторного палива в Україні у 2005-2012 роках:
1-бензин автомобільний; 2- дизельне паливо

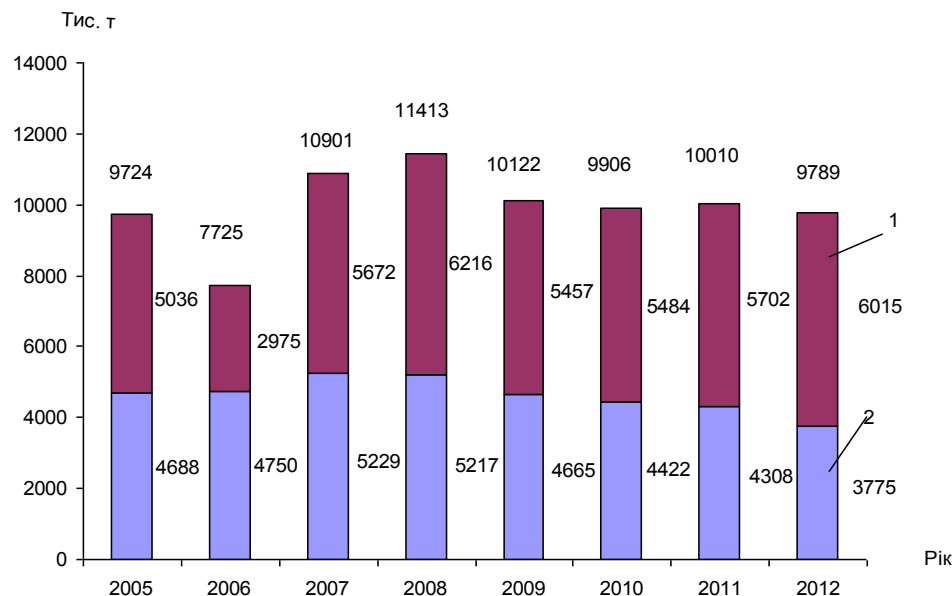

Рис. 4.3. Динаміка пропозиції моторного палива в Україні у 2005-2012 роках:
1-бензин автомобільний; 2- дизельне паливо

1. В період з 2005 по 2012 рік ємність ринку моторного палива в Україні зросла на 15,1% . При цьому, після зниження на 11,3% в 2009 році попит стабілізувався на рівні 10 млн. т моторного палива на рік, з яких біля 60% припадає на бензини і 40% на дизельне паливо (рис. .).
2. Величина відхилення пропозиції моторного палива від величини споживання в період 2005-2012 рр. знаходилась в діапазоні зміни складських запасів (рис. 4.3).
3. В цілому пропозиція у 2005-2012 роках повністю задовольняла наявний платоспроможний попит.

4.2. РИНОК МОТОРНОГО ПАЛИВА І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (2)

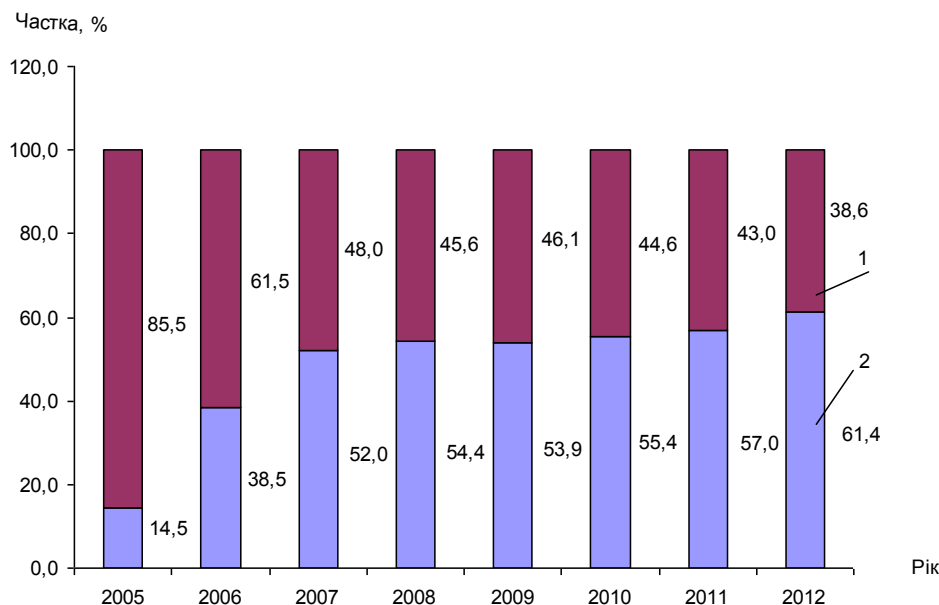

Рис. 4.4. Структура джерел постачання моторного палива на ринок України у 2011-2012 роках: 1- вітчизняне виробництво; 2- імпорт

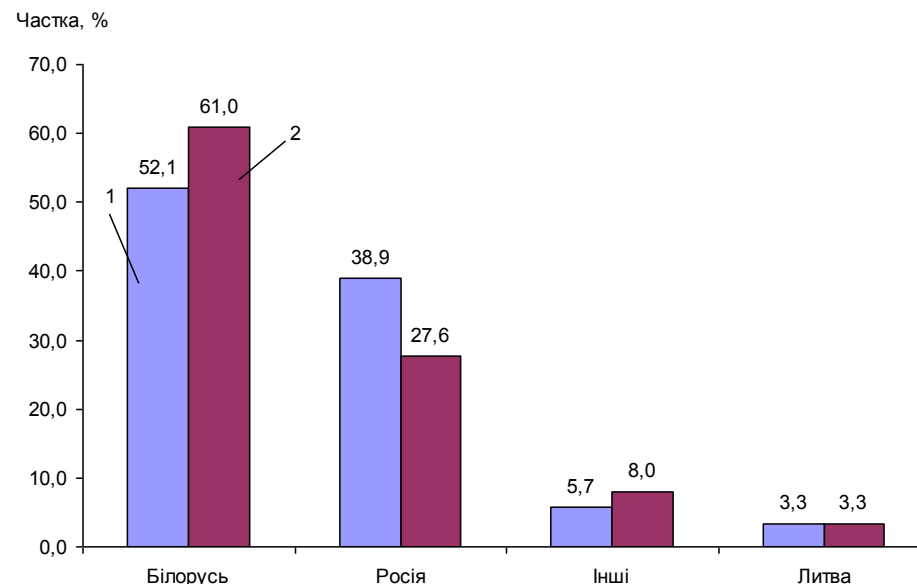

Рис. 4.5. Структура імпорту моторного палива в Україну у 2011-2012 роках: 1- 2011 рік; 2- 2012 рік

1. В період 2005-2012 років структура пропозиції моторного палива за джерелами його походження набула суттєвих змін. Так, якщо у 2005 році 85,5% пропозиції складало моторне паливо вітчизняного виробництва то в 2012 році його частка зменшилась до 38,6% . Зміна структури пропозиції на українському ринку моторного палива мала різкий характер. Збільшення частки імпорту на українському ринку моторного палива з 14,5% до 52% відбулась всього за два роки (рис. 4.4).

2. Основними постачальниками на ринок України є Білорусь і Росія частка яких у загальному імпорті моторного палива у 2011-2012 роках складала відповідно 91% та 88,6% (рис. 4.5).

3. Найбільша частка імпорту моторного палива в 2011-2012 роках припадала на поставки з Білорусі, відповідно 52,1% та 61%. Збільшення частки Білорусі в імпорті моторного палива відбувалось за рахунок зменшення частки Росії.

4. В цілому поточна ситуація свідчить про різке зниження конкурентоспроможності моторного палива вітчизняного та російського виробництва при поступовій монополізації ринку України білоруськими виробниками (в основному Мозирський НПЗ).

4.2. РИНОК МОТОРНОГО ПАЛИВА І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (3)

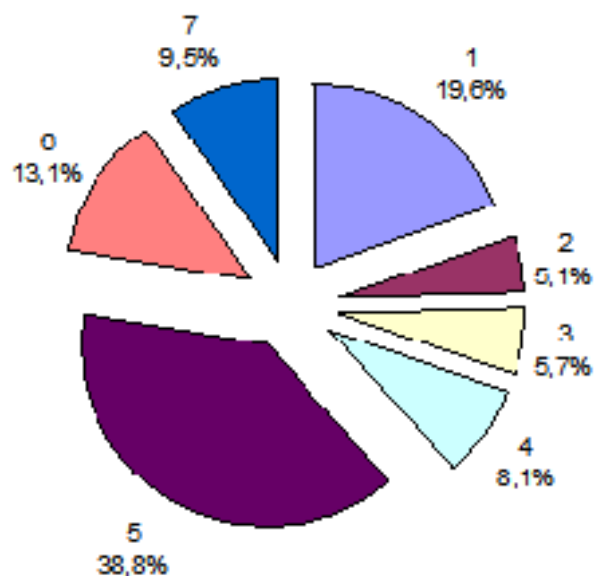

Рис. 5.6. Структура ринку моторного палива за постачальниками: 1- Кременчукський НПЗ; 2 – Лисичанський НПЗ; 3 – Шебелінський НПЗ; 4 – інші українські підприємства; 5 – білоруські підприємства; 6 – російські підприємства; 7- підприємства інших країн. .

1. Структура ринку моторного палива за підприємствами свідчить що у 2012 році активними учасниками були три крупних українських підприємства-виробника нафтопродуктів з семи, загальна ринкова частка яких складала 30,4%, у тому числі: Кременчукський НПЗ – 19,6%; Шебелінський ГПЗ – 5,7%; Лисичаський НПЗ – 5,1%.

Ринкова частка, яка припадала на закордонних крупних постачальників моторного палива складала 51,9% , у тому числі нафтопереробні підприємства Білорусі (в основному Мозирський НПЗ) – 38,8%; російські – 13,1% .

Загальна ринкова частка порівняльно невеликих постачальників складала 17,6%, у тому числі: український – 8,1%; з інших країн – 9,5% (рис.).

2. Поточна ринкова кон'юнктура характеризується високою концентрацією пропозиції на ринку моторного палива в Україні Мозирським НПЗ (Білорусь), Кременчукським НПЗ та російськими постачальниками Лукойл та ТНК-ВР, загальна ринкова частка яких складає 71,6%. Даний факт свідчить про монопольний характер українського ринку моторного палива, причому більша частина (72,6%) монопольної пропозиції приходить на імпортні продукти..

3. Тенденція розвитку кон'юнктури ринку моторного палива України, а саме експансія високоякісної продукції Мозирського НПЗ (Білорусь), визначає реальні загрози ринковій позиції Кременчукського НПЗ і повного витиснення з ринку продукції інших українських виробників.

4. Подальшому негативному розвитку охарактеризованої ринкової ситуації сприяє переорієнтація російських нафтових компаній ТНК і ЛУКОЙЛ з виробництва нафтопродуктів в Україні (Лисичанський НПЗ і Одеський НПЗ) на експорт в Україну продукції своїх російських підприємств.

5. В цілому тенденції розвитку українського ринку моторного палива стимулюють процеси подальшої деградації національної нафтопереробної промисловості, які створюють реальну загрозу втрати країною даної галузі уже в оглядному майбутньому.

4.3. СВІТОВІ І НАЦІОНАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

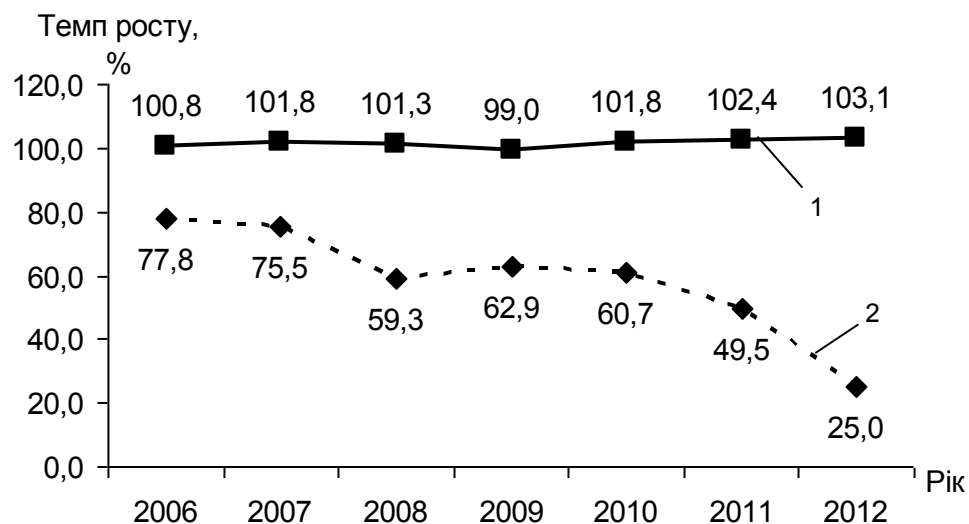

Рис. 4.7. Співвідношення темпів росту нафтопереробки у Світі і Україні:
1 – Світ; 2 - Україна

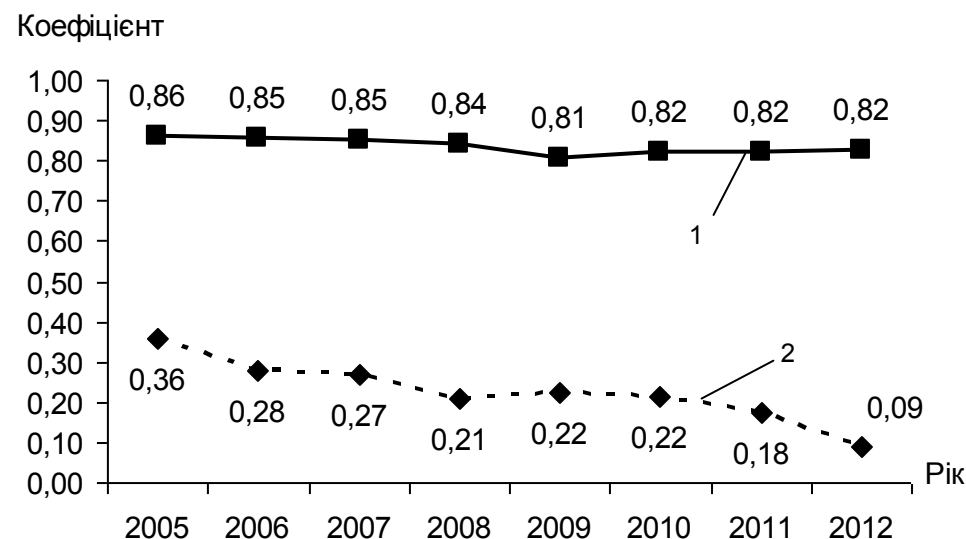

Рис. 4.8. Співвідношення динаміки коефіцієнту використання виробничих потужностей у Світі й Україні: 1 – Світ; 2 - Україна

1. Зміни у національному нафтопереробному виробництві що спостерігались у 2006-2012 роках мали прямо протилежну від загальносвітової тенденцію змін. Так, якщо в указаний період світова переробка нафти у світі зросла на 3,1%, то вітчизняна зменшилась у 4 рази (рис. 4.7).

2. Скорочення переробки нафти в Україні не супроводжувалось скороченням виробничих потужностей що обумовило зниження їх завантаження у 2012 році до 9% від задекларованих можливостей (рис.4.8).

3. Завантаження виробничих потужностей у 2005-2012 роках мало недопустимо низький рівень, який не перевищував 42-11% від середньосвітового рівня.

4. В цілому можна констатувати що для національної нафтопереробної промисловості притаманні процеси деградації виробництва і втрати конкурентоспроможності, які можливо мають необоротний характер.

4.4. ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ У СФЕРІ МОТОРНОГО ПАЛИВА

Таблиця 4.1

Показник	Порогове значення	Ваговий коефіцієнт показника	2007 рік				2012 рік			
			Ф	С	Зв	Стан	Ф	С	Зв	Стан
Частка нафтопродуктів в енергетичному балансі	не більше 10 %	0,019	9,2	1,087	0,020	Н	11,5	0,870	0,016	Н
Коефіцієнт енергозалежності від імпорту нафтопродуктів	не більше 10 %	0,206	7,1	1,408	0,290	Н	56,8	0,176	0,036	К
Коефіцієнт енергозалежності від імпорту моторного палива	не більше 30 %	0,404	23,8	1,261	0,509	Н	59,6	0,503	0,203	ПК
Волатильність виробництва моторного палива в Україні	не менше 100 %	0,109	101,5	1,015	0,110	Н	54,5	0,545	0,059	ПК
Волатильність споживання моторного палива в Україні	не менше 100 %	0,024	108,8	1,088	0,026	Н	100,4	1,004	0,024	Н
Рівень завантаженості виробничих потужностей з нафтопереробки	не менше 90 %	0,068	31,2	0,347	0,024	ПК	10,4	0,116	0,008	К
Вихід світлих нафтопродуктів	не менше 77 %	0,014	57,9	0,752	0,010	ПК	63	0,818	0,011	ПК
Диверсифікованість виробництва моторного палива в Україні	не більше 1000	0,087	3202	0,312	0,027	К	4712	0,212	0,019	К
Диверсифікованість імпорту моторного палива в Україні	не більше 1000	0,058	3454	0,290	0,017	К	3122	0,320	0,019	К
Диверсифікованість світових виробничих потужностей з нафтопереробки	не більше 1000	0,011	638	1,567	0,018	Н	656	1,524	0,017	К
Інтегральний показник	—	1	—	—	1,052	—	—	—	0,413	—

Ф — фактичне значення показника; С — стандартизоване значення показника; Зв — зважене значення показника; Н — нормальний стан; ПК — передкризовий стан; К — кризовий стан

1. Поточний рівень енергетичної безпеки України в нафтопродуктовій сфері оцінюється як передкризовий із наявною тенденцією поступового переходу в кризовий стан.

2. Передкризовими є значення таких показників енергетичної безпеки за нафтопродуктами як енергозалежність від імпорту моторного палива; волатильність виробництва моторного палива, а також вихід світлих нафтопродуктів.

3. Критичними для енергетичної безпеки України в нафтовій сфері є значення таких показників як диверсифікованість внутрішнього виробництва, диверсифікованість імпорту, завантаженість виробничих потужностей з нафтопереробки.

Світовий ринок нафтопродуктів характеризується нормальним станом. Виробничі потужності з нафтопереробки є здебільшого у всіх країнах, що визначає широку диверсифікованість виробництва моторного палива та вільно доступність його на спотових ринках.

5. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ І ЇЇ МІСЦЕ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (1)

Виробничий комплекс	Виробнича потужність, млн.т/рік	Динаміка переробки нафтової сировини, тис. т	Динаміка виробництва продукції за основними видами: 1- бензин; 2 - газойлі (дизельне паливо); 3 - мазут, тис. т																																																															
Національна нафто переробна промисловість (в цілому)	51,37	<table><caption>Тис. т</caption><thead><tr><th>Рік</th><th>2005</th><th>2006</th><th>2007</th><th>2008</th><th>2009</th><th>2010</th><th>2011</th><th>2012</th></tr></thead><tbody><tr><td>Тис. т</td><td>16618</td><td>13062</td><td>13487</td><td>10566</td><td>8239</td><td>10873</td><td>9049</td><td>4598</td></tr></tbody></table>	Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Тис. т	16618	13062	13487	10566	8239	10873	9049	4598	<table><caption>Тис. т</caption><thead><tr><th>Рік</th><th>2005</th><th>2006</th><th>2007</th><th>2008</th><th>2009</th><th>2010</th><th>2011</th><th>2012</th></tr></thead><tbody><tr><td>1</td><td>4105</td><td>3414</td><td>3607</td><td>2760</td><td>3688</td><td>2873</td><td>2832</td><td>1623</td></tr><tr><td>2</td><td>5478</td><td>4469</td><td>4273</td><td>3383</td><td>3675</td><td>3709</td><td>2924</td><td>1362</td></tr><tr><td>3</td><td>4002</td><td>1795</td><td>1806</td><td>1795</td><td>1975</td><td>2297</td><td>1649</td><td>329</td></tr><tr><td>Всього</td><td>16618</td><td>13062</td><td>13487</td><td>10556</td><td>8239</td><td>10873</td><td>9049</td><td>4598</td></tr></tbody></table>	Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	1	4105	3414	3607	2760	3688	2873	2832	1623	2	5478	4469	4273	3383	3675	3709	2924	1362	3	4002	1795	1806	1795	1975	2297	1649	329	Всього	16618	13062	13487	10556	8239	10873	9049	4598
		Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012																																																								
Тис. т	16618	13062	13487	10566	8239	10873	9049	4598																																																										
Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012																																																										
1	4105	3414	3607	2760	3688	2873	2832	1623																																																										
2	5478	4469	4273	3383	3675	3709	2924	1362																																																										
3	4002	1795	1806	1795	1975	2297	1649	329																																																										
Всього	16618	13062	13487	10556	8239	10873	9049	4598																																																										
1. Динаміка переробки нафти і виробництва нафтопродуктів в Україні свідчить про наявність стійкої тенденції занепаду галузі. Так з 2005 року по 2012 рік переробка нафтової сировини скоротилась у 3,6 рази, виробництво бензину скоротилось у 2,5 рази, дизельного палива у 4 рази, мазуту у 12,2 рази. 2. Випереджуюче скорочення частки важких нафтопродуктів в загальному випуску рідких паливних фракцій у 2012 році забезпечило підвищення виходу моторного палива з нафтової сировини з 57,7% у 2005 році до 64.9% у 2012 році. 3. Нафтопереробний промисловий комплекс України сьогодні складають: шести нафтопереробних заводів (НПЗ), які є самостійними суб'єктами господарювання; одного – Шебелинського газопереробного заводу (ГПЗ), який є виробничим підрозділом ПАТ «Укргазвидобування»; окремих міні заводів з перероблення нафти і газового конденсату. Більш докладну характеристику українських НПЗ наведено нижче. 4. Загальна задекларована підприємствами виробнича потужність НПЗ і ГПЗ на протязі періоду, що аналізується, була стабільною і перевищувала 51 млн. т перероблення нафтової сировини на рік і .																																																																		
у тому числі:																																																																		

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (2)

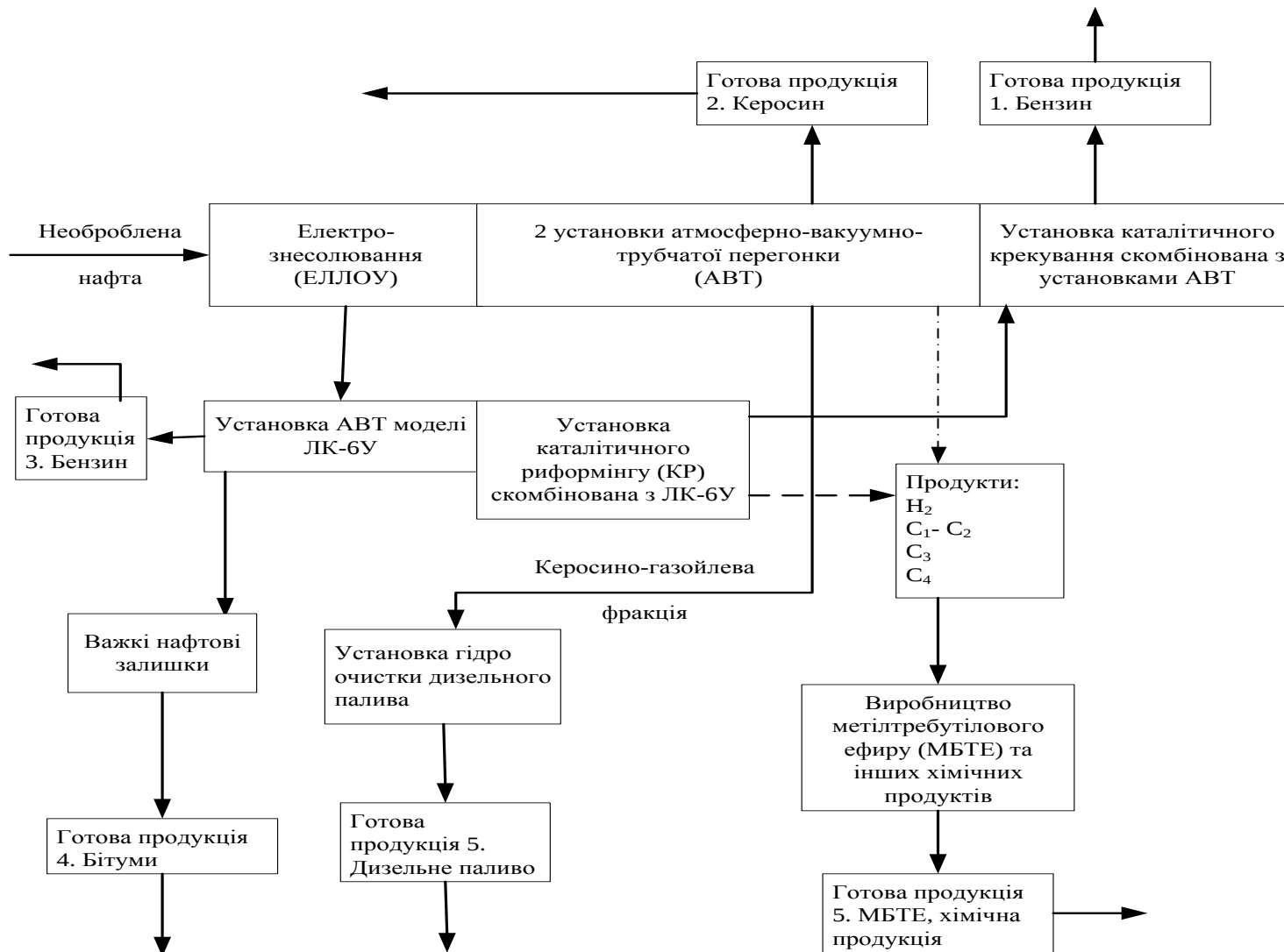
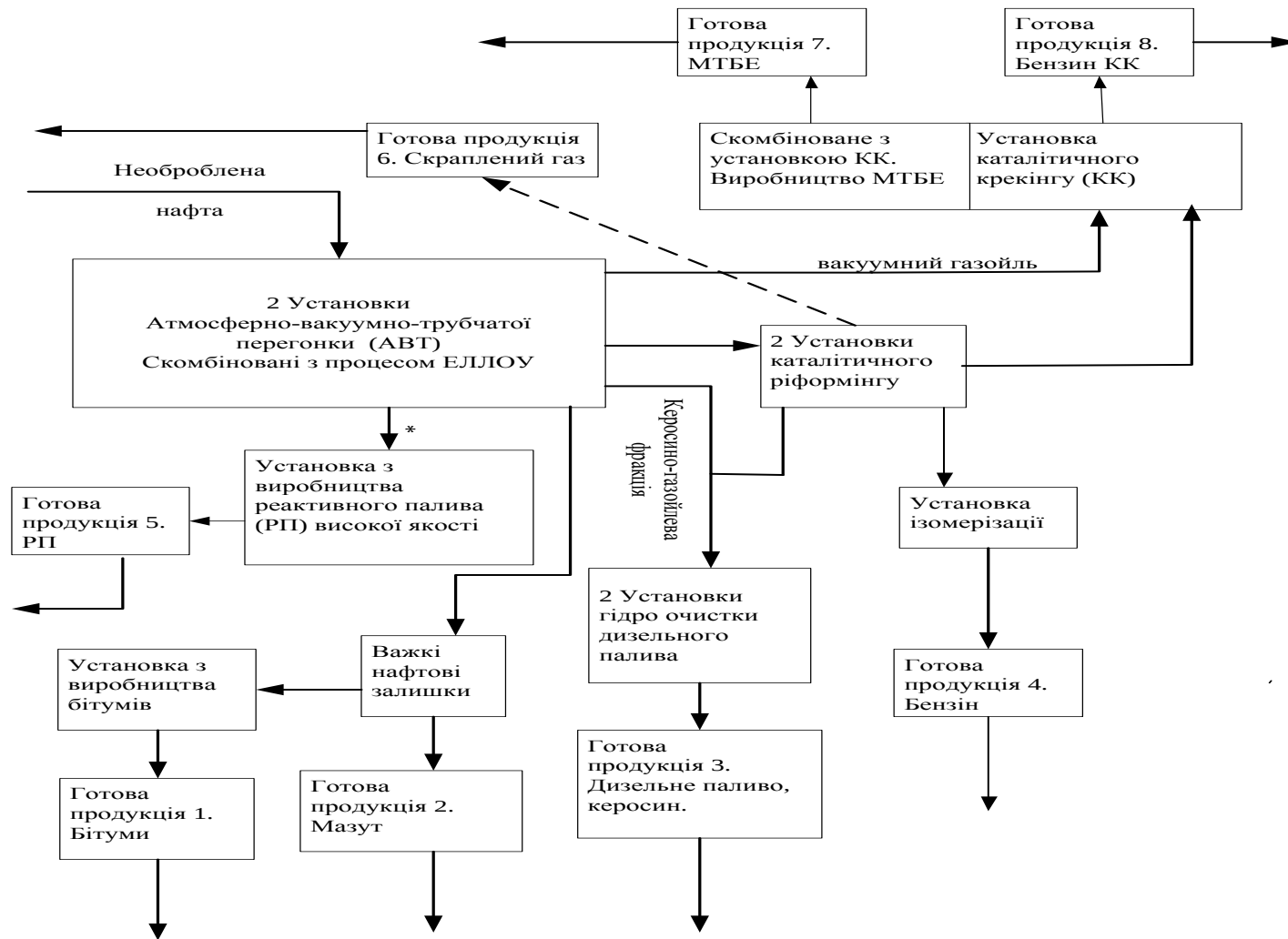

Рис. 5.1. Блок-схема технології переробки нафти на Кременчукському НПЗ

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (3)

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (3)																																																																		
Виробничий комплекс	Виробнича потужність, млн.т/рік	Динаміка переробки нафтової сировини, тис. т	Динаміка виробництва продукції за основними видами: 1- бензин; 2 - газойлі (дизельне паливо); 3 - мазут, тис. т																																																															
ПАТ "Транснаціональна фінансово-промислова компанія "Укртатнафта" (Кременчукський НПЗ)	18,6	<table><caption>Тис. т</caption><thead><tr><th>Рік</th><th>2005</th><th>2006</th><th>2007</th><th>2008</th><th>2009</th><th>2010</th><th>2011</th><th>2012</th></tr></thead><tbody><tr><td>Тис. т</td><td>6605</td><td>5995</td><td>6311</td><td>5620</td><td>2708</td><td>3610</td><td>3189</td><td>3119</td></tr></tbody></table>	Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Тис. т	6605	5995	6311	5620	2708	3610	3189	3119	<table><caption>Тис. т</caption><thead><tr><th>Рік</th><th>2005</th><th>2006</th><th>2007</th><th>2008</th><th>2009</th><th>2010</th><th>2011</th><th>2012</th></tr></thead><tbody><tr><td>1</td><td>1346</td><td>1335</td><td>1183</td><td>807</td><td>1028</td><td>904</td><td>904</td><td>996</td></tr><tr><td>2</td><td>2056</td><td>2184</td><td>1992</td><td>1037</td><td>1174</td><td>1102</td><td>1102</td><td>927</td></tr><tr><td>3</td><td>2014</td><td>1349</td><td>1155</td><td>910</td><td>400</td><td>534</td><td>421</td><td>387</td></tr><tr><td>Всього</td><td>5416</td><td>4868</td><td>4329</td><td>2755</td><td>2602</td><td>2540</td><td>2427</td><td>2311</td></tr></tbody></table>	Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	1	1346	1335	1183	807	1028	904	904	996	2	2056	2184	1992	1037	1174	1102	1102	927	3	2014	1349	1155	910	400	534	421	387	Всього	5416	4868	4329	2755	2602	2540	2427	2311
		Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012																																																								
Тис. т	6605	5995	6311	5620	2708	3610	3189	3119																																																										
Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012																																																										
1	1346	1335	1183	807	1028	904	904	996																																																										
2	2056	2184	1992	1037	1174	1102	1102	927																																																										
3	2014	1349	1155	910	400	534	421	387																																																										
Всього	5416	4868	4329	2755	2602	2540	2427	2311																																																										
1. Кременчукський НПЗ найбільший з нафтопереробних підприємств України. Виробничі потужності заводу при глибині переробки нафти що досягнута на сьогодні спроможні повністю задовольнити потреби країни у вуглеводному паливі (рівень 2012 року). Однак, не зважаючи на наявність найбільших виробничих потужностей з первинної переробки нафти в галузі у 2008 році, у якому спостерігався найвищий за весь період що аналізується попит на моторне паливо, завод різко знизив обсяги виробництва (на 42% по відношенню до 2007 року) до рівня що спостерігається і сьогодні. Наведені факти свідчать про незадовільний рівень конкурентоспроможності продукції заводу на ринку моторного палива України. 2. Використання виробничого потенціалу заводу у 2012 році було загрозливо нераціональним, оскільки коефіцієнт завантаження виробничих потужностей з переробки нафтової сировини знизився до значення 0,167. 3. З 2007 року ПАТ "Транснаціональна фінансово-промислова компанія "Укртатнафта" знаходиться під контролем акціонерів групи Приват (Ігор Коломойський і Генадій Боголюбов).																																																																		

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (4)

* - частка керосинової фракції

Рис. 5.2. Блок-схема технології переробки нафти на Лисичанському НПЗ

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (5)

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (5)																																																																		
Виробничий комплекс	Виробнича потужність, млн.т/рік	Динаміка переробки нафтової сировини, тис. т	Динаміка виробництва продукції за основними видами: 1- бензин; 2 - газойлі (дизельне паливо); 3 - мазут, тис. т																																																															
ПрАТ «Лисичанська нафтова інвестиційна компанія» (Лисичанський НПЗ)	16,0	<table><caption>Тис. т</caption><thead><tr><th>Рік</th><th>2005</th><th>2006</th><th>2007</th><th>2008</th><th>2009</th><th>2010</th><th>2011</th><th>2012</th></tr></thead><tbody><tr><td>Тис. т</td><td>6011</td><td>4927</td><td>5651</td><td>4059</td><td>4953</td><td>4810</td><td>4946</td><td>806</td></tr></tbody></table>	Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Тис. т	6011	4927	5651	4059	4953	4810	4946	806	<table><caption>Тис. т</caption><thead><tr><th>Рік</th><th>2005</th><th>2006</th><th>2007</th><th>2008</th><th>2009</th><th>2010</th><th>2011</th><th>2012</th></tr></thead><tbody><tr><td>1</td><td>1730</td><td>1561</td><td>1968</td><td>1446</td><td>1520</td><td>1166</td><td>1479</td><td>251</td></tr><tr><td>2</td><td>1695</td><td>1525</td><td>1738</td><td>1354</td><td>1450</td><td>1408</td><td>1536</td><td>254</td></tr><tr><td>3</td><td>1711</td><td>1303</td><td>1485</td><td>1037</td><td>1201</td><td>1476</td><td>1508</td><td>260</td></tr><tr><td>Всього</td><td>5136</td><td>4390</td><td>5191</td><td>3837</td><td>4171</td><td>4050</td><td>4523</td><td>764</td></tr></tbody></table>	Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	1	1730	1561	1968	1446	1520	1166	1479	251	2	1695	1525	1738	1354	1450	1408	1536	254	3	1711	1303	1485	1037	1201	1476	1508	260	Всього	5136	4390	5191	3837	4171	4050	4523	764
		Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012																																																								
Тис. т	6011	4927	5651	4059	4953	4810	4946	806																																																										
Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012																																																										
1	1730	1561	1968	1446	1520	1166	1479	251																																																										
2	1695	1525	1738	1354	1450	1408	1536	254																																																										
3	1711	1303	1485	1037	1201	1476	1508	260																																																										
Всього	5136	4390	5191	3837	4171	4050	4523	764																																																										
1. Лисичанський НПЗ вважається самим новим і перспективним в Україні, однак його першу чергу було здано в експлуатацію ще у 1976 році, тобто заводу уже майже 37 років. Доставка нафти на завод здійснюється трубопроводом Самара – Лисичанськ і залізничним транспортом. 2. Стабільні обсяги виробництва на заводі склалися з 2008 року на рівні 4,8 млн. переробки нафти на рік, однак з березня 2012 року завод зупинено за рішенням власника у зв'язку із збитковістю господарської діяльності. 3. Використання виробничого потенціалу заводу у 2011 році було нераціональним, оскільки коефіцієнт завантаження виробничих потужностей з переробки нафтової сировини знизився до значення 0,306. 4. Завод контролюється російською управляючою компанією «ТНК-ВР Коммерс», якій належить 100% акцій товариства.																																																																		

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (7)

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (7)																																																									
Виробничий комплекс	Виробнича потужність, млн.т/рік	Динаміка переробки нафтової сировини, тис. т	Динаміка виробництва продукції за основними видами: 1- бензин; 2 - газойлі (дизельне паливо); 3 - мазут, тис. т																																																						
ПАТ «Нафтохімік Прикарпаття» (Надвірнянський НПЗ)	2,6	<table><caption>Тис. т</caption><thead><tr><th>Рік</th><th>2005</th><th>2006</th><th>2007</th><th>2008</th><th>2009</th><th>2010</th><th>2011</th><th>2012</th></tr></thead><tbody><tr><td>Вартість</td><td>2067</td><td>1317</td><td>862</td><td>317</td><td>155</td><td>190</td><td>138</td><td>9</td></tr></tbody></table>	Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Вартість	2067	1317	862	317	155	190	138	9	<table><caption>Тис. т</caption><thead><tr><th>Рік</th><th>1</th><th>2</th><th>3</th></tr></thead><tbody><tr><td>2005</td><td>466</td><td>832</td><td>2051</td></tr><tr><td>2006</td><td>332</td><td>478</td><td>1031</td></tr><tr><td>2007</td><td>261</td><td>323</td><td>688</td></tr><tr><td>2008</td><td>122</td><td>57</td><td>215</td></tr><tr><td>2009</td><td>34</td><td>56</td><td>118</td></tr><tr><td>2010</td><td>42</td><td>68</td><td>144</td></tr><tr><td>2011</td><td>22</td><td>50</td><td>84</td></tr><tr><td>2012</td><td>2</td><td>3</td><td>6</td></tr></tbody></table>	Рік	1	2	3	2005	466	832	2051	2006	332	478	1031	2007	261	323	688	2008	122	57	215	2009	34	56	118	2010	42	68	144	2011	22	50	84	2012	2	3	6
		Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012																																															
Вартість	2067	1317	862	317	155	190	138	9																																																	
Рік	1	2	3																																																						
2005	466	832	2051																																																						
2006	332	478	1031																																																						
2007	261	323	688																																																						
2008	122	57	215																																																						
2009	34	56	118																																																						
2010	42	68	144																																																						
2011	22	50	84																																																						
2012	2	3	6																																																						
1. Динаміка переробки нафти та виробництва нафтопродуктів на Надвірнянському НПЗ свідчить різке скорочення виробництва у 2006-2008 роках. Переробка нафти і випуск світлих нафтопродуктів у цей період скоротилася у 13,3 рази. У 2012 році виробництво обмежувалось технологічно необхідними обсягами (прогоном устаткування) в межах заходів з підготовки до зими. Обсяги переробки нафти і випуску світлих нафтопродуктів в 2012 році склали лише 0,4% від рівня 2005 року. 2. Використання виробничого потенціалу заводу вже у 2008-2011 роках було нераціональним, оскільки коефіцієнт завантаження виробничих потужностей з переробки нафтової сировини знаходився у діапазоні від 0,060 (2009 рік) до 0,122 (2008 рік). 3. Завод контролюється групою Приват (Ігор Коломойський і Генадій Боголюбов).																																																									

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (8)

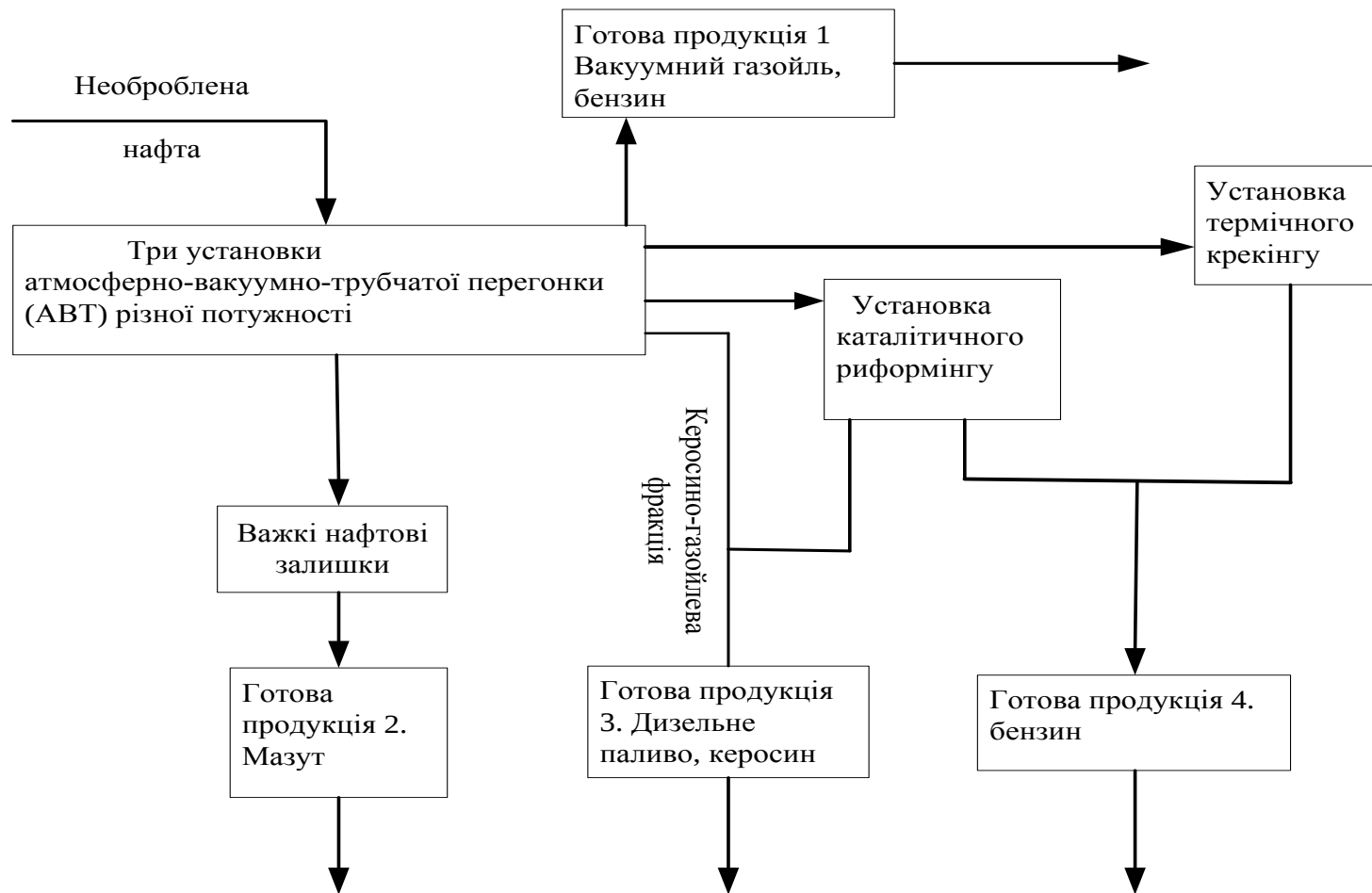

Рис. 5.4. Блок-схема технології переробки нафти на Дрогобицькому НПЗ

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (9)

Виробничий комплекс	Виробнича потужність, млн.т/рік	Динаміка переробки нафтової сировини, тис. т	Динаміка виробництва продукції за основними видами: 1- бензин; 2 - газойлі (дизельне паливо); 3 - мазут, тис. т																																																
ПАТ «Нафтопереробний комплекс «Галичина» (Дрогобичський НПЗ)	3,22	<table><caption>Тис. т</caption><thead><tr><th>Рік</th><th>2005</th><th>2006</th><th>2007</th><th>2008</th><th>2009</th><th>2010</th><th>2011</th></tr></thead><tbody><tr><td>Вартість</td><td>1060</td><td>823</td><td>662</td><td>570</td><td>423</td><td>370</td><td>166</td></tr></tbody></table>	Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Вартість	1060	823	662	570	423	370	166	<table><caption>Тис. т</caption><thead><tr><th>Рік</th><th>1- бензин</th><th>2 - газойлі (дизельне паливо)</th><th>3 - мазут</th></tr></thead><tbody><tr><td>2005</td><td>254</td><td>355</td><td>399</td></tr><tr><td>2006</td><td>187</td><td>282</td><td>270</td></tr><tr><td>2007</td><td>196</td><td>221</td><td>216</td></tr><tr><td>2008</td><td>171</td><td>206</td><td>174</td></tr><tr><td>2009</td><td>100</td><td>146</td><td>124</td></tr><tr><td>2010</td><td>87</td><td>128</td><td>109</td></tr><tr><td>2011</td><td>59</td><td>41</td><td>61</td></tr></tbody></table>	Рік	1- бензин	2 - газойлі (дизельне паливо)	3 - мазут	2005	254	355	399	2006	187	282	270	2007	196	221	216	2008	171	206	174	2009	100	146	124	2010	87	128	109	2011	59	41	61
		Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011																																										
Вартість	1060	823	662	570	423	370	166																																												
Рік	1- бензин	2 - газойлі (дизельне паливо)	3 - мазут																																																
2005	254	355	399																																																
2006	187	282	270																																																
2007	196	221	216																																																
2008	171	206	174																																																
2009	100	146	124																																																
2010	87	128	109																																																
2011	59	41	61																																																
1. Динаміка переробки нафти та виробництва нафтопродуктів на Дрогобичському НПЗ свідчить про стійку тенденції поступового скорочення переробки нафти і виробництва нафтопродуктів у 2006-2011 роках, яка у 2012 році визначила повну зупинку заводу. 2. Коефіцієнт використання виробничих потужностей на передодні зупинки у 2011 році складав лише 0,051. 3. Завод контролюється групою Приват (Ігор Коломойський і Генадій Боголюбов).																																																			

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (10)

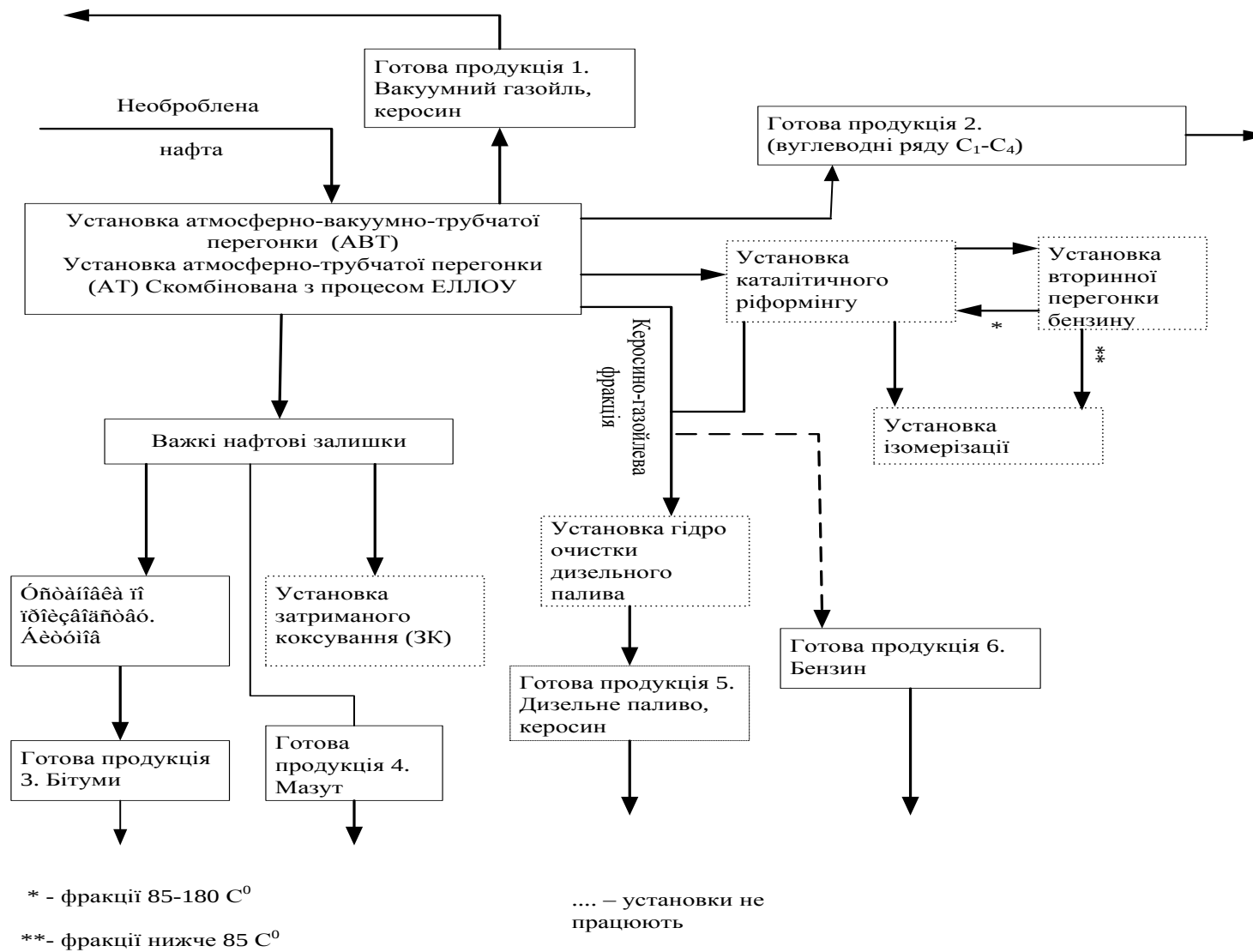
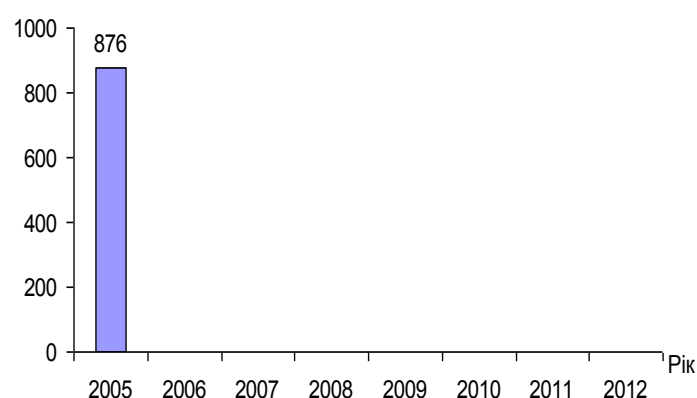
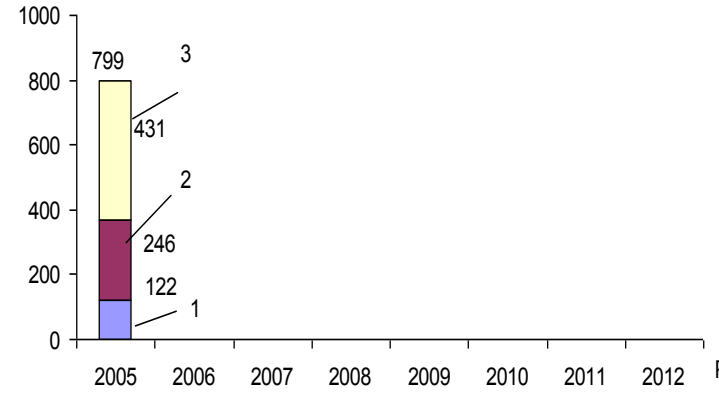
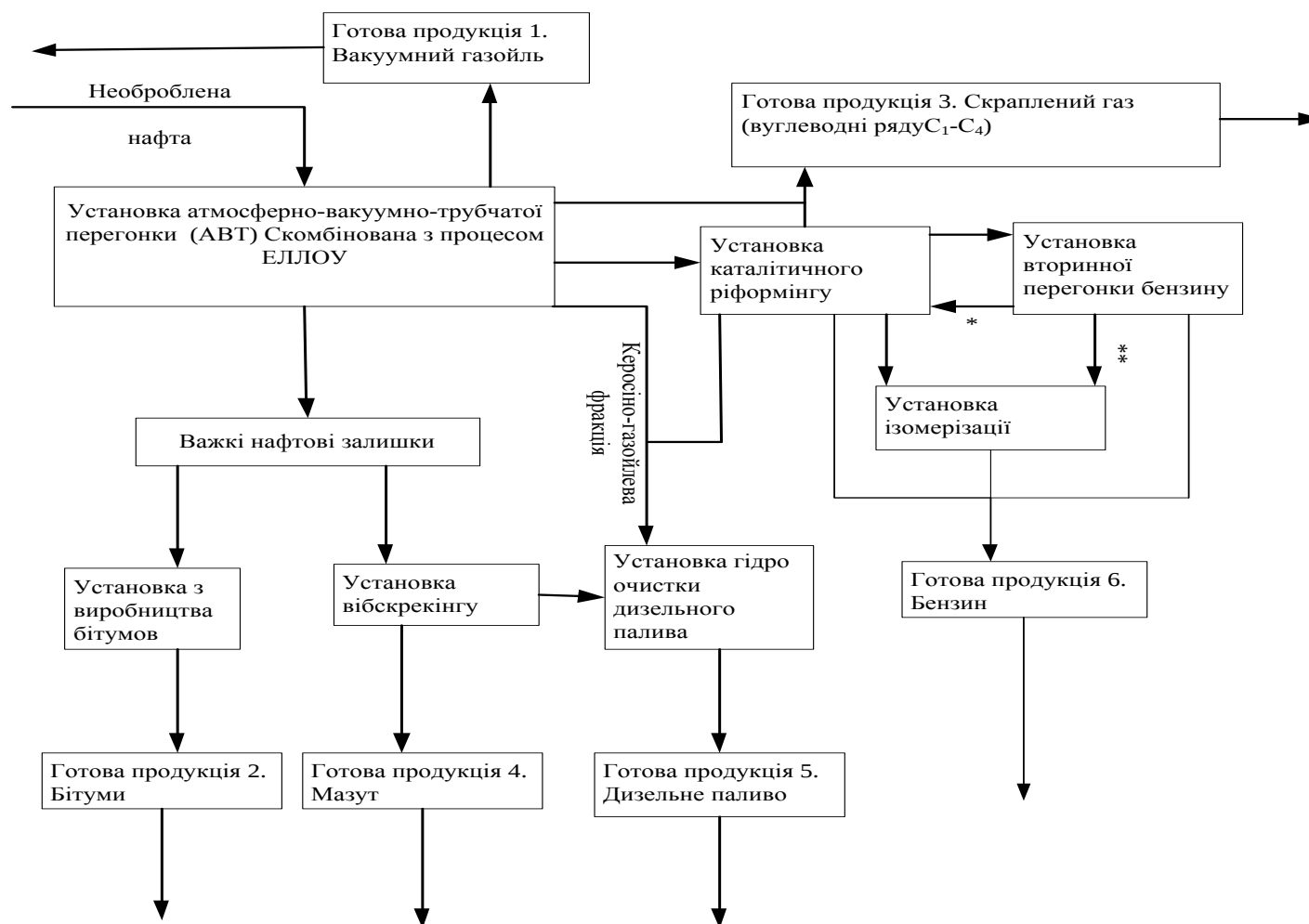

Рис. 5.5. Блок-схема технології переробки нафти на Херсонському НПЗ

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (11)

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (11)																	
Виробничий комплекс	Виробнича потужність, млн.т/рік	Динаміка переробки нафтової сировини, тис. т	Динаміка виробництва продукції за основними видами: 1- бензин; 2 - газойлі (дизельне паливо); 3 - мазут, тис. т														
ПрАТ «Херсонський НПЗ» (Херсонський НПЗ)	1,08	Тис. тонн <table><caption>Динаміка переробки нафтової сировини, тис. т</caption><thead><tr><th>Рік</th><th>Тис. тонн</th></tr></thead><tbody><tr><td>2005</td><td>876</td></tr></tbody></table>	Рік	Тис. тонн	2005	876	Тис. т <table><caption>Динаміка виробництва продукції за основними видами, тис. т</caption><thead><tr><th>Вид</th><th>Тис. т</th></tr></thead><tbody><tr><td>1- бензин</td><td>122</td></tr><tr><td>2 - газойлі (дизельне паливо)</td><td>246</td></tr><tr><td>3 - мазут</td><td>431</td></tr><tr><td>Всього</td><td>799</td></tr></tbody></table>	Вид	Тис. т	1- бензин	122	2 - газойлі (дизельне паливо)	246	3 - мазут	431	Всього	799
		Рік	Тис. тонн														
2005	876																
Вид	Тис. т																
1- бензин	122																
2 - газойлі (дизельне паливо)	246																
3 - мазут	431																
Всього	799																
		1. Херсонський НПЗ зупинено на проведення реконструкції у 2005 році. 2. Завод контролюється компанією Моргатун холдингс лімітед (за даними відкритих джерел Ігор Єремєєв).															

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (12)

* - фракції 85-180 C⁰

** - фракції нижче 85 C⁰

Рис. 5.6. Блок-схема технології переробки нафти на Одеському НПЗ

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (13)

5.1. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (13)																																																																		
Виробничий комплекс	Виробнича потужність, млн.т/рік	Динаміка переробки нафтової сировини, тис. т	Динаміка виробництва продукції за основними видами: 1- бензин; 2 - газойлі (дизельне паливо); 3 - мазут, тис. т																																																															
ПрАТ «Одеський НПЗ» (Одеський НПЗ)	2,8	<table><caption>Динаміка переробки нафтової сировини, тис. т</caption><thead><tr><th>Рік</th><th>2005</th><th>2006</th><th>2007</th><th>2008</th><th>2009</th><th>2010</th><th>2011</th><th>2012</th></tr></thead><tbody><tr><td>Тис. т</td><td>1394</td><td></td><td></td><td>2031</td><td>2051</td><td>1450</td><td></td><td></td></tr></tbody></table>	Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Тис. т	1394			2031	2051	1450			<table><caption>Динаміка виробництва продукції за основними видами, тис. т</caption><thead><tr><th>Рік</th><th>2005</th><th>2006</th><th>2007</th><th>2008</th><th>2009</th><th>2010</th><th>2011</th><th>2012</th></tr></thead><tbody><tr><td>1- бензин</td><td>187</td><td></td><td></td><td>279</td><td>270</td><td>191</td><td></td><td></td></tr><tr><td>2 - газойлі (дизельне паливо)</td><td>373</td><td></td><td></td><td>664</td><td>659</td><td>466</td><td></td><td></td></tr><tr><td>3 - мазут</td><td>628</td><td></td><td></td><td>549</td><td>541</td><td>383</td><td></td><td></td></tr><tr><td>Всього</td><td>1188</td><td></td><td></td><td>1491</td><td>1471</td><td>1040</td><td></td><td></td></tr></tbody></table>	Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	1- бензин	187			279	270	191			2 - газойлі (дизельне паливо)	373			664	659	466			3 - мазут	628			549	541	383			Всього	1188			1491	1471	1040		
		Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012																																																								
Тис. т	1394			2031	2051	1450																																																												
Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012																																																										
1- бензин	187			279	270	191																																																												
2 - газойлі (дизельне паливо)	373			664	659	466																																																												
3 - мазут	628			549	541	383																																																												
Всього	1188			1491	1471	1040																																																												
1. Одеський НПЗ вважається одним з перспективних підприємств вітчизняної нафтопереробки. З липня 2005 по березень 2008 року на заводі проводилась модернізація виробництва яка надала можливість збільшення глибини переробки нафти з 56 до 78%, а також забезпечити випуск бензину за стандартом Євро-3 та дизельного палива за стандартом Євро-4. З жовтня 2010 року виробництво на заводі зупинено по рішення власників у зв'язку з нерентабельністю господарської діяльності і несприятливій їй кон'юктурою українського ринку. 2. Використання потенціалу у активний період після реконструкції заводу (2008-2009 роки) був на відміну від інших НПЗ достатньо високий. Коефіцієнт використання виробничих потужностей складав у 2008 році 0,725, у 2009 році 0,733, що може бути порівняно із середнім світовим рівнем. 3. До 4 березня 2013 року завод знаходився під контролем російської нафтової компанії «ЛУКОЙЛ», а із згаданої дати під контролем української групи «ВСТЕК» (голова Ради директорів Сергій Курченко).																																																																		

5.2. ВИРОБНИЧО-СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (14)

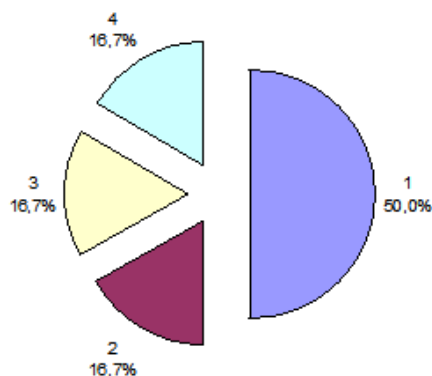

Рис. 5.1. Структура підприємств галузі за фактором корпоративного контролю: 1- група «Приват»; 2 – УК «ТНК-ВР Коммерс»; 3 – НК «ЛУКОЙЛ»; 4 – група «ВСТЕК»

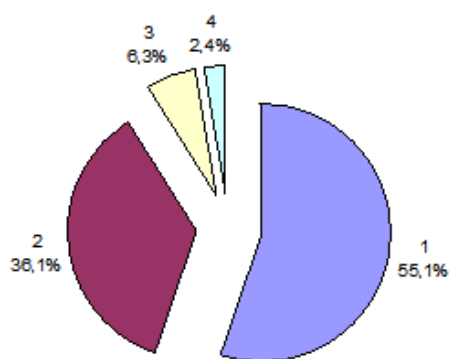

Рис. 5.2. Структура виробничих потужностей галузі за фактором корпоративного контролю: : 1- група «Приват»; 2 – УК «ТНК-ВР Коммерс»; 3 – НК «ЛУКОЙЛ»; 4 – група «ВСТЕК»

1. Наявна корпоративна структура національної нафтопереробної промисловості що 55,1% виробних потужностей галузі знаходиться під контролем української групи Приват, які є активами трьох нафтопереробних підприємств, а 42,4% під контролем російських ТНК-ВР Коммерс та ЛУКОЙЛ (рис. 5.1).

2. Негативну роль російських компаній в розвитку українського ринку моторного палива було охарактеризовано вище в розділі 5.1. Крім цього, результатом корпоративного управління українськими активами на сьогодні є зупинка виробництва найбільш досконалих в технологічному плані Лисичанського і Одеського нафтопереробних. Причиною чого, по заявам названих російських компаній, є невідповідність результатів господарської діяльності НПЗ їх комерційним інтересам.

3. Негативний вплив на розвиток національної нафтопереробної промисловості також оказала і політика державного управління. Так, управління державними активами в підприємствах нафтопереробної промисловості держава проводить опосередковано через участь НАК Нафтогаз України в капіталі трьох НПЗ – Кременчукському, Надвірнянському і Дрогобицькому. У акціонерних товариствах, активами яких є названі НПЗ, НАК Нафтогаз України належать тільки блокуючі (тобто не менше 25%), а не контрольні пакети акцій, що свідчить про втрату контролю держави над господарською діяльністю і виробництвом цих НПЗ.

Всі активи держави в нафтопереробній промисловості сьогодні фактично знаходяться в управлінні групи Приват, яка володіє контрольними пакетами ПАТ "Транснаціональна фінансово-промислова компанія "Укртатнафта" (Кременчукський НПЗ), ПАТ «Нафтохімік Прикарпаття» (Надвірнянський НПЗ), ПАТ «Нафтопереробний комплекс «Галичина» (Дрогобицький НПЗ).

4. Результатом корпоративного управління групою Приват, в умовах наявності в її розпорядженні надлишкових нафтопереробних потужностей, стала зупинка виробництва на Надвірнянському та Дрогобицькому заводах,

5.3. СИРОВИННА БАЗА НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

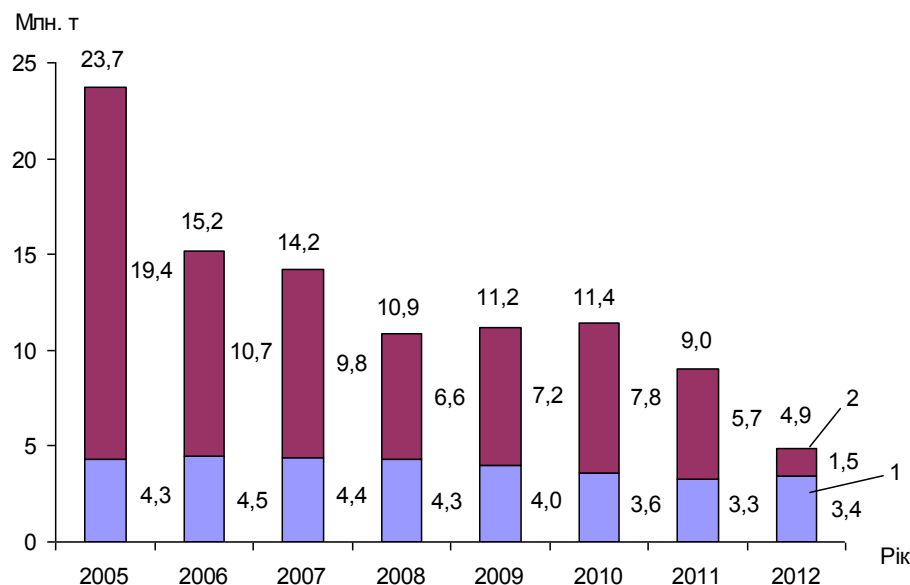

Рис. 5.3. Динаміка структури сировинної бази нафтопереробки за джерелами постачання у 2005-2012 роках:
1 – вітчизняне виробництво; 2 - імпорт

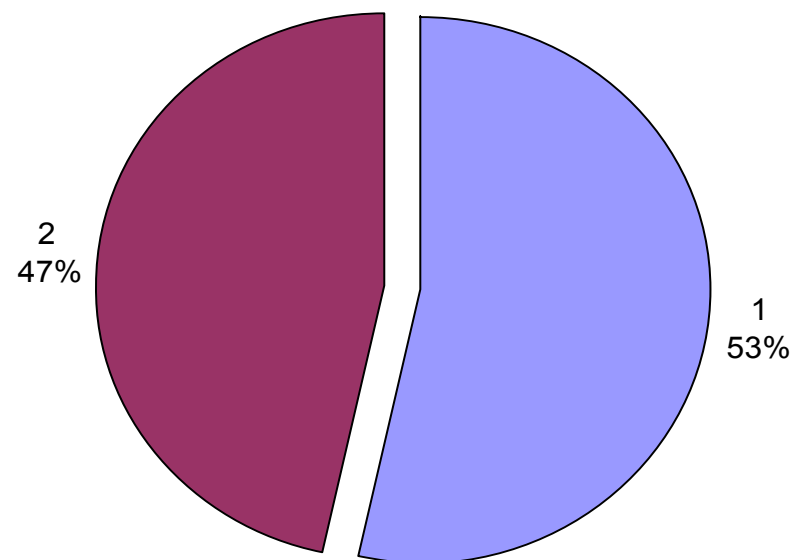

Рис. 5.4. Географічна структура імпорту нафти та нафтопродуктів сирих в Україну у 2012р. : 1 – Казахстан; 2 – Російська Федерація

1. Сировинну базу національної нафтопереробки складає нафта і газовий конденсат вітчизняного видобутку і імпортна сира нафта
2. Загальна величина сировинної бази нафтопереробки у 2006-2012 роках мала стійку тенденцію до скорочення. Споживання нафтової сировини у 2012 році по відношенню до рівня 2005 року зменшилось у 4,8 рази (Рис. .).

При цьому скорочення використання імпоротної нафти випереджало скорочення використання нафтової сировини вітчизняного виробництва. Так споживання імпоротної нафти скоротилося майже у 13 рази, а вітчизняної нафтової сировини тільки у 1,3 рази.

3. Скорочення сировинної бази вітчизняної нафтопереробки в основному обумовлено скороченням виробництва нафтопродуктів в Україні.

4. Географічна структура імпорту нафти (рис. .) свідчить про низьку диверсифікованість джерел постачання, а саме енергетичну залежність України від поставок сирої нафти виключно з країн Митного Союзу.

5.4. ЕФЕКТИВНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО НАФТОПЕРЕРОБНОГО ВИРОБНИЦТВА (1)

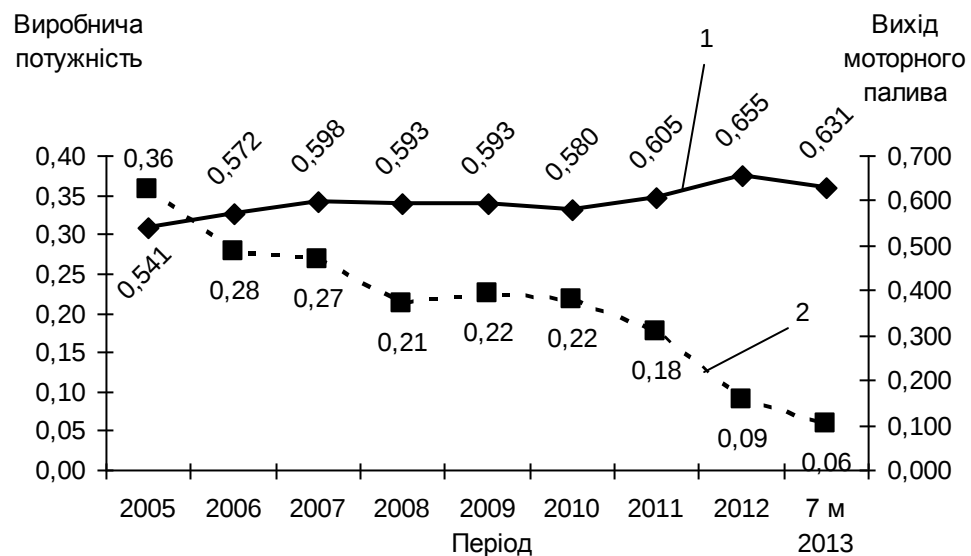

Рис. 5.5. Динаміка коефіцієнтів: 1 - завантаження виробничих потужностей; 2 - виходу світлих нафтопродуктів з нафтової сировини

1. Використання виробничих потужностей в національній нафтопереробній промисловості у 2006-2012 роках і за 7 місяців 2013 року мало стійку тенденцію до зниження ефективності. Середній по галузі коефіцієнт завантаження виробничих потужностей за згаданий період скоротився у 6 разів і на 1.08.2013 досяг надзвичайно низької величини – 0,06.

Даний факт свідчить про недопустимо високий рівень незбалансованості обсягів виробництва з виробничими потужностями, утримання яких є одним з найвагоміших факторів виникнення невиробничих витрат, а отже і збитковості господарської діяльності вітчизняних нафтопереробних підприємств (див. далі).

Дана негативна тенденція визначена зупинкою виробництва на Лисичанському, Одеському, Надвірнянському, Дрогобицькому заводах.

2. Середній вихід моторного палива з нафтової сировини у вище указаний період мав тенденцію до збільшення. Коефіцієнт виходу моторного палива з нафтової сировини виріс на 16,6%.

Дане збільшення визначалось не зростанням технологічного рівня вітчизняної нафтопереробки, а зупинкою технологічно відсталих виробництв (Надвірнянський та Дрогобицький заводи).

3. На поточний момент ефективність національного нафтопереробного виробництва не порівняно нижче світового рівня. Коефіцієнт використання нафтопереробних потужностей в Україні у 2012 році становив 0,09 проти 0,82 у середньому по світу. Коефіцієнт виходу моторного палива у цей же рік в Україні становив 0,655 тоді як на підприємства Білорусі і США він знаходився у діапазоні 0,92 – 0,96.

5.4. ЕФЕКТИВНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО НАФТОПЕРЕРОБНОГО ВИРОБНИЦТВА (2)

Таблиця 5.1

Характеристика співвідношення виробничих потужностей вторинної нафтопереробки в різних країнах

Види процесів	Відношення виробничих потужностей вторинних процесів нафтопереробки до потужностей первинної, % (за країнами)			
	Західна Європа	США	Білорусь*	Україна
Каталітичний крекінг	16,4	34,4	12,9	7,2
Термічний крекінг / висбрекінг	14,2	12,3	17,4	0,8
Гідрокрекінг	6,5	8,7	5,8	
Гідрогенезаційні процеси	58,8	65,6	44,1	
Риформінг	15,9	23,6	15,2	11,4
Алкіровання	2,8	7,6	1,6	
Ізоримезація	5,2	5,9	2,1	0,8
Гідроочистка палив				18,7
Вторинна перегонка бензинів				5,1
	119,8	158,1	99,1	44,0

* без результатів реконструкції НПЗ «НАФТАН» та Мозирського НПЗ

Технологічні блок-схеми вітчизняних НПЗ наведено у Додатку

1. Низька технологічна ефективність вітчизняної нафтопереробки обумовлюється недостатньою виробничою її вторинних процесів та моральною старістю їх більшості, а саме використанням вторинної перегонки бензинів та гідроочисці палива. Так, загальна виробнича потужність вторинних процесів в Україні по відношенню до потужностей первинної переробки становить 44%, тобто її величина нижча ніж у Білорусі у 2,3 рази, Західній Європі у 2,7 рази, США у 3,6 рази.

2. Наведені факти свідчать про суттєву технологічну відсталість вітчизняної нафтопереробної промисловості і необхідність її технічної модернізації

5.5. МІСЦЕ НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ (1)

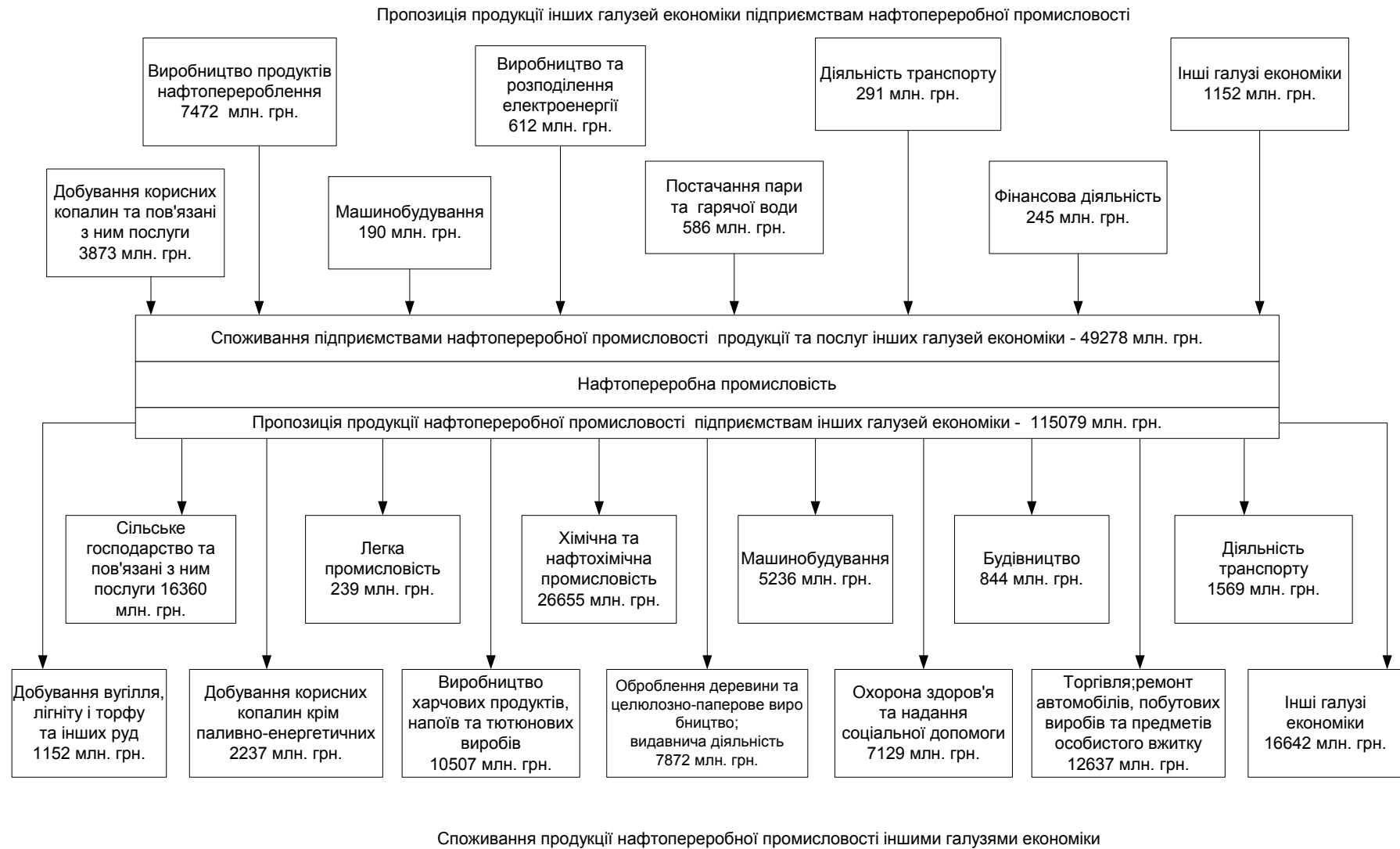

Рис. 5.6. Грошово-товарні зв'язки нафтопереробної промисловості з іншими галузями національної економіки

5.5. МІСЦЕ НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ (2)

Таблиця 5.1

Характеристика основних товарно-грошових зв'язків нафтопереробної промисловості з іншими галузями економіки

Галузь економіки	Частка галузі у загальній величині, %:	
	поставок продукції та наданні послуг нафтопереробній промисловості	споживання продукції нафтопереробної промисловості
Сільське господарство та пов'язані з ним послуги	<0,4	14,2
Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	78,6	>1,0
Добування вугілля лігніту і торфу та інших руд	<0,4	1,0
Добування корисних копалин крім паливно-енергетичних	<0,4	1,9
Виробництво продуктів нафтоперероблення	15,2	>1,0
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	<0,4	9,1
Легка промисловість	<0,4	1,1
Оброблення деревини та целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	<0,4	6,8
Хімічна та нафтохімічна промисловість	<0,4	23,2
Машинобудування	0,4	4,5
Виробництво та розподілення електроенергії	1,2	>1,0
Постачання пари та гарячої води	1,2	>1,0
Будівництво	<0,4	5,1
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	<0,4	11,0
Діяльність транспорту	0,6	1,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	<0,4	6,2
Фінансова діяльність	0,5	>1,0
Інші галузі економіки	2,3	14,5

1. Найбільш сильна залежність нафтопереробної промисловості спостерігається від галузі видобування вуглеводнів, тобто галузі що виробляє і постачає нафтову сировину на заводи галузі. Частка споживання продуктів цієї галузі нафтопереробною промисловістю становить 78,6% у загальному галузевому обсязі споживання.

Наступною по значенню для нафтопереробки галуззю є вона сама. Частка споживання продуктів власного виробництва в загальному галузевому обсязі споживання становить 15,2%

На частку продукції інших галузей економіки в загальному галузевому обсязі споживання припадає тільки 6,2%.

Незначні обсяги споживання продукції і послуг машинобудування, будівництва, фінансової діяльності опосередковано свідчить про відсутність будь-яких заходів з розвитку виробництва.

2. Найбільшим споживачем продукції нафтопереробки є хімічна та нафтохімічна промисловість частка якої в загальному обсязі споживання продукції нафто перероблення становить 23,2%. Наступними найбільш значними споживачами продукції є: сільське господарство – 14,2%, торгівля та ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку – 11,0%; виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – 9,1%

3. В цілому вплив нафтопереробки на інші галузі можна визначити, як незначний оскільки він суттєво послаблюється високою залежністю інших галузей економіки від імпортних поставок моторного палива. Ярким приладом цього є основна галузь споживач моторного палива – транспорт, частка якої у споживанні продукції вітчизняної нафтопереробки становить лише 0,6%.

6. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ (1)

Національна нафтопереробна промисловість в цілому

Показник	Рік	
	2011	2012
1. Капітал в розпорядженні підприємств галузі	19829893	14686315
2. Власний капітал підприємств	1237812	-1550703
2.1. у тому числі: статутний	3429935	3429935
3. Позиковий капітал підприємств галузі	15506020	14153200
у тому числі:		
3.1. довгострокові заборгов'язання	1747233	3392148
3.2. поточні зобов'язання	16461368	12457240
3.2.1. з них кредиторська заборгованість	10177326	5696831
4. Основні засоби (залишкова вартість)	3958141	3805747
5. Оборотні активи	13714303	16209968
у тому числі:		
5.1. запаси (виробничі запаси, НЗВ, готова продукція, товари)	4452318	3554720
5.2. дебіторська заборгованість (за товари, роботи, послуги; розрахунками; інша)	18787696	15326641
5.3. грошові кошти та їх еквіваленти	104198	45273
6. Чистий дохід	41905417	26228659
7. Витрати господарської діяльності	42820221	29025322
8. Фінансовий результат	-914804	-2796663
Показники оцінки фінансового стану		
9. Знос основних засобів, %	45,4	47,9
10. Коефіцієнт поточного покриття	2,265	1,122
11. Наявність власних оборотних активів	19829893	14686315
12. Оборотність оборотних активів:		
12.1. коефіцієнт оборотності	3,122	1,791
12.2. термін оборотності, днів	117	204
13. Частка збиткових підприємств в загальній кількості, %	66,7	100,0
14. Співвідношення прибутків і збитків	1 до 5,9	0 до 1
15. Рентабельність, %		
15.1. активів (капіталу)	-4,6	-19,0
15.2. господарської діяльності	-2,1	-9,6

1. У 2012 році всі без винятку підприємства нафтопереробної промисловості знаходились у стані неплатоспроможності.

2. Основними прикметами указанного стану є:
- значення коефіцієнту поточного покриття (ліквідності) нижче 1, у всіх без винятку підприємств;

- відсутність (від'ємне значення) власних оборотних активів у всіх без винятку підприємств та відсутність (від'ємне значення) власного капіталу у 4 підприємств з 6;

- збитковість господарської діяльності всіх без винятку підприємств;

- прогресуюче зниження оборотності обігових коштів.

3. В галузі відсутній власний інвестиційний потенціал, оскільки у всіх підприємств галузі немає вільного власного капіталу (різниця між величиною власного капіталу і величиною статутного капіталу).

4. Вищенаведені факти є ознаками фінансової неспроможності – «банкрутства» галузі.

у тому числі:

6. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ (2)

ПАТ "Транснаціональна фінансово-промислова компанія "Укртатнафта" (Кременчукський НПЗ)

Показник	На кінець 2011 року	На кінець 2012 року
1. Капітал в розпорядженні підприємства	7529509	6224230
2. Власний капітал	1583230	372023
2.1. у тому числі: статутний	740638	740638
3. Позиковий капітал	5630485	5536787
у тому числі:		
3.1. довгострокові зобов'язання	2394	0
3.2. поточні зобов'язання	5628091	5536787
3.2.1. з них кредиторська заборгованість	4493436	4359676
4. Основні засоби (залишкова вартість)	1324800	1313763
5. Оборотної активи	5706205	4323019
у тому числі:		
5.1. запаси (виробничі запаси, НЗВ, готова продукція, товари)	2071056	2329593
5.2. дебіторська заборгованість (за товари, роботи, послуги; розрахунками; інша)	13595497	12326051
5.3. грошові кошти та їх еквіваленти	49533	5423
6. Чистий дохід	23524841	20017126
7. Витрати господарської діяльності	23762398	21208955
8. Прибуток (збиток) валовий	-237557	-1191829
9. Прибуток чистий (збиток)	-237557	-1191829
<i>Показники оцінки фінансового стану</i>		
10. Знос основних засобів, %	41,1	45,1
10. Коефіцієнт поточного покриття	1,014	0,781
11. Наявність власних оборотних активів	258430	-941740
12. Оборотної оборотних активів:		
12.1. коефіцієнт оборотності	4,164	4,906
12.2. термін оборотності, днів	88	75
13. Рентабельність, %		
13.1. активів (капіталу)	-3,2	-19,1
13.2. господарської діяльності	-1,0	-5,6

1. У 2012 році підприємство знаходилося у стані неплатоспроможності.

2. Основними прикметами указанного стану є:
- значення коефіцієнту поточного покриття (ліквідності) нижче 1;

- відсутність (від'ємне значення) власних оборотних коштів;

- збитковість господарської діяльності

3. У підприємства відсутній власний інвестиційний потенціал, оскільки у нього немає вільного власного капіталу (різниця між величиною власного капіталу і величиною статутного капіталу).

4. Вищенаведені факти є ознаками фінансової неспроможності – «банкрутстві» підприємства.

6. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ (3)

ПрАТ «Лисичанська нафтова інвестиційна компанія» (Лисичанський НПЗ)

Показник	На кінець 2011 року	На кінець 2012 року	1. У 2012 році підприємство знаходилося у стані неплатоспроможності. 2. Основними прикметами указанного стану є: - значення коефіцієнту поточного покриття (ліквідності) нижче 1; - відсутність (від'ємне значення) власних оборотних коштів; - збитковість господарської діяльності 3. У підприємства відсутній власний інвестиційний потенціал, оскільки у нього немає вільного власного капіталу (різниця між величиною власного капіталу і величиною статутного капіталу). 4. Вищенаведені факти є ознаками фінансової неспроможності – «банкрутстві» підприємства.
1. Капітал в розпорядженні підприємства	4884142	2740047	
2. Власний капітал	1594501	566952	
2.1. у тому числі: статутний	1900350	1900350	
3. Позиковий капітал	3277367	2154533	
у тому числі:			
3.1. довгострокові зобов'язання	225563	1969354	
3.2. поточні зобов'язання	3051804	185179	
3.2.1. з них кредиторська заборгованість	2442664	44618	
4. Основні засоби (залишкова вартість)			
5. Оборотні активи	1071135	1001020	
у тому числі:	3209720	1100033	
5.1. запаси (виробничі запаси, НЗВ, готова продукція, товари)			
5.2. дебіторська заборгованість (за товари, роботи, послуги; розрахунками; інша)	1582761	557795	
5.3. грошові кошти та їх еквіваленти	1219910	500253	
6. Чистий дохід	12191801	3177913	
7. Витрати господарської діяльності	12020461	4147138	
8. Прибуток (збиток) валовий	171340	-969225	
9. Прибуток чистий (збиток)	110693	-969225	
Показники оцінки фінансового стану			
10. Знос основних засобів, %	50,5	54,6	
10. Коефіцієнт поточного покриття	1,1	5,9	
11. Наявність власних оборотних активів	523366	-434068	
12. Оборотність оборотних активів:			
12.1. коефіцієнт оборотності	3,745	3,770	
12.2. термін оборотності, днів	97	97	
13. Рентабельність, %			
13.1. активів (капіталу)	3,5	-35,4	
13.2. господарської діяльності	1,4	-23,4	

6. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ (4)

ПАТ «Нафтохімік Прикарпаття» (Надвірнянський НПЗ)

Показник	На кінець 2011 року	На кінець 2012 року	
1. Капітал в розпорядженні підприємства	2567235	1506023	
2. Власний капітал	-135346	-190165	
2.1. у тому числі: статутний	3280	3280	
3. Позиковий капітал	2702581	1696188	
у тому числі:			
3.1. довгострокові зобов'язання	32535	18390	
3.2. поточні зобов'язання	2670046	1677798	
3.2.1. з них кредиторська заборгованість	1581619	713965	
4. Основні засоби (залишкова вартість)	230652	203307	
5. Оборотної активи	1941348	8453532	
у тому числі:			
5.1. запаси (виробничі запаси, НЗВ, готова продукція, товари)	310533	278039	
5.2. дебіторська заборгованість (за товари, роботи, послуги; розрахунками; інша)	1615408	565782	
5.3. грошові кошти та їх еквіваленти	14636	1515	
6. Чистий дохід	1700196	149598	
7. Витрати господарської діяльності	1682926	204353	
8. Прибуток (збиток) валовий	17270	-54755	
9. Прибуток чистий (збиток)	17270	-54755	
<i>Показники оцінки фінансового стану</i>			
10. Знос основних засобів, %	50,7	56,6	
10. Коефіцієнт поточного покриття	0,7	5,0	
11. Наявність власних оборотних активів	-365998	-393472	
12. Оборотної оборотних активів:			
12.1. коефіцієнт оборотності	0,867	0,024	
12.2. термін оборотності, днів	421	15140	
13. Рентабельність, %			
13.1. активів (капіталу)	0,7	-3,6	
13.2. господарської діяльності	1,0	-26,8	

1. У 2012 році підприємство знаходилося у стані неплатоспроможності.

2. Основними прикметами указанного стану є:

- значення коефіцієнту поточного покриття (ліквідності) нижче 1;
- відсутність (від'ємне значення) власного капіталу, в т.ч. і оборотних коштів;
- збитковість господарської діяльності;
- прогресуюче зниження оборотності обігових коштів.

3. У підприємства відсутній власний інвестиційний потенціал, оскільки у нього немає вільного власного капіталу (різниця між величиною власного капіталу і величиною статутного капіталу).

4. Вищенаведені факти є ознаками фінансової неспроможності – «банкрутстві» підприємства.

6. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ (5)

ВАТ «Нафтопереробний комплекс «Галичина» (Дрогобичський НПЗ)

Показник	На кінець 2011 року	На кінець 2012 року	1. У 2012 році підприємство знаходилося у стані неплатоспроможності. 2. Основними прикметами указанного стану є: - значення коефіцієнту поточного покриття (ліквідності) нижче 1; - відсутність (від'ємне значення) власного капіталу, в т.ч. і оборотних коштів; - збитковість господарської діяльності; - прогресуюче зниження оборотності обігових коштів. 3. У підприємства відсутній власний інвестиційний потенціал, оскільки у нього немає вільного власного капіталу (різниця між величиною власного капіталу і величиною статутного капіталу). 4. Вищенаведені факти є ознаками фінансової неспроможності – «банкрутстві» підприємства.
1. Капітал в розпорядженні підприємства	2621122	2174917	
2. Власний капітал	410369	399710	
2.1. у тому числі: статутний	8707	8707	
3. Позиковий капітал	2210753	1775207	
у тому числі:			
3.1. довгострокові зобов'язання	85950	0	
3.2. поточні зобов'язання	2124803	1775207	
3.2.1. з них кредиторська заборгованість	1442423	451173	
4. Основні засоби (залишкова вартість)			
5. Оборотні активи	477190	479888	
у тому числі:	1827902	1364606	
5.1. запаси (виробничі запаси, НЗВ, готова продукція, товари)			
5.2. дебіторська заборгованість (за товари, роботи, послуги; розрахунками; інша)	354760	258706	
5.3. грошові кошти та їх еквіваленти	1470596	1105758	
6. Чистий дохід	4473078	2871683	
7. Витрати господарської діяльності	4500846	2968292	
8. Прибуток (збиток) валовий	-27768	-96609	
9. Прибуток чистий (збиток)	-27768	-96609	
<i>Показники оцінки фінансового стану</i>			
10. Знос основних засобів, %	75,0	74,7	
10. Коефіцієнт поточного покриття	0,9	0,8	
11. Наявність власних оборотних активів	-66821	-80178	
12. Оборотність оборотних активів:			
12.1. коефіцієнт оборотності	2,462	2,175	
12.2. термін оборотності, днів	148	168	
13. Рентабельність, %			
13.1. активів (капіталу)	-1,1	-4,4	
13.2. господарської діяльності	-0,6	-3,3	

6. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ (6)

ПрАТ «Херсонський НПЗ» (Херсонський НПЗ)

Показник	На кінець 2011 року	На кінець 2012 року	
1. Капітал в розпорядженні підприємства	983295	851079	
2. Власний капітал	464356	436061	
2.1. у тому числі: статутний	284132	284132	
3. Позиковий капітал	518160	414374	
у тому числі:			
3.1. довгострокові зобов'язання	125046	124030	
3.2. поточні зобов'язання	393114	290344	
3.2.1. з них кредиторська заборгованість	209077	116363	
4. Основні засоби (залишкова вартість)	85279	82009	
5. Оборотної активи	864653	735723	
у тому числі:			
5.1. запаси (виробничі запаси, НЗВ, готова продукція, товари)	19037	18866	
5.2. дебіторська заборгованість (за товари, роботи, послуги; розрахунками; інша)	837717	708972	
5.3. грошові кошти та їх еквіваленти	129	113	
6. Чистий дохід	2227	3170	
7. Витрати господарської діяльності	44475	31467	
8. Прибуток (збиток) валовий	-42248	-28297	
9. Прибуток чистий (збиток)	-42248	-28297	
Показники оцінки фінансового стану			
10. Знос основних засобів, %	17,7	20,8	
10. Коефіцієнт поточного покриття	2,2	2,5	
11. Наявність власних оборотних активів	379077	354052	
12. Оборотної оборотних активів:			
12.1. коефіцієнт оборотності	0,051	0,043	
12.2. термін оборотності, днів	7096	8557	
13. Рентабельність, %			
13.1. активів (капіталу)	-4,3	-3,3	
13.2. господарської діяльності	-95,0	-89,9	

1. У 2012 році підприємство знаходилося у стані неплатоспроможності.

2. Основними прикметами указанного стану є:

- значення коефіцієнту поточного покриття (ліквідності) нижче 1;
- відсутність (від'ємне значення) власного капіталу, в т.ч. і оборотних коштів;
- збитковість господарської діяльності;
- прогресуюче зниження оборотності обігових коштів.

3. У підприємства відсутній власний інвестиційний потенціал, оскільки у нього немає вільного власного капіталу (різниця між величиною власного капіталу і величиною статутного капіталу).

4. Вищенаведені факти є ознаками фінансової неспроможності – «банкрутстві» підприємства.

6. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВ НАФТОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ (7)

ПрАТ «Одеський НПЗ» (Одеський НПЗ)

Показник	На кінець 2011 року	На кінець 2012 року	
1. Капітал в розпорядженні підприємства	1244590	1190019	
2. Власний капітал	-2679298	-3135284	
2.1. у тому числі: статутний	492828	492828	
3. Позиковий капітал	3869255	4272299	
у тому числі:			
3.1. довгострокові зобов'язання	1275745	1280374	
3.2. поточні зобов'язання	2593510	2991925	
3.2.1. з них кредиторська заборгованість	8107	11036	
4. Основні засоби (залишкова вартість)	769085	725760	
5. Оборотної активи	164475	233055	
у тому числі:			
5.1. запаси (виробничі запаси, НЗВ, готова продукція, товари)	114171	111721	
5.2. дебіторська заборгованість (за товари, роботи, послуги; розрахунками; інша)	48568	119825	
5.3. грошові кошти та їх еквіваленти	1322	1380	
6. Чистий дохід	13274	9169	
7. Витрати господарської діяльності	809115	465117	
8. Прибуток (збиток) валовий	-795841	-455948	
9. Прибуток чистий (збиток)	-795841	-455948	
Показники оцінки фінансового стану			
10. Знос основних засобів, %	0,0	6,1	
10. Коефіцієнт поточного покриття	0,1	0,1	
11. Наявність власних оборотних активів	-3448383	-3861044	
12. Оборотної оборотних активів:			
12.1. коефіцієнт оборотності	4,919	1,996	
12.2. термін оборотності, днів	74	183	
13. Рентабельність, %			
13.1. активів (капіталу)	-63,9	-38,3	
13.2. господарської діяльності	-98,4	-98,0	

1. У 2012 році підприємство знаходилося у стані неплатоспроможності.

2. Основними прикметами указанного стану є:

- значення коефіцієнту поточного покриття (ліквідності) нижче 1;
- відсутність (від'ємне значення) власного капіталу, в т.ч. і оборотних коштів;
- збитковість господарської діяльності;
- прогресуюче зниження оборотності обігових коштів.

3. У підприємства відсутній власний інвестиційний потенціал, оскільки у нього немає вільного власного капіталу (різниця між величиною власного капіталу і величиною статутного капіталу).

4. Вищенаведені факти є ознаками фінансової неспроможності – «банкрутстві» підприємства.

7. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ (1)

7.1. Світові та національні тенденції розвитку сфери нафтогазокористування

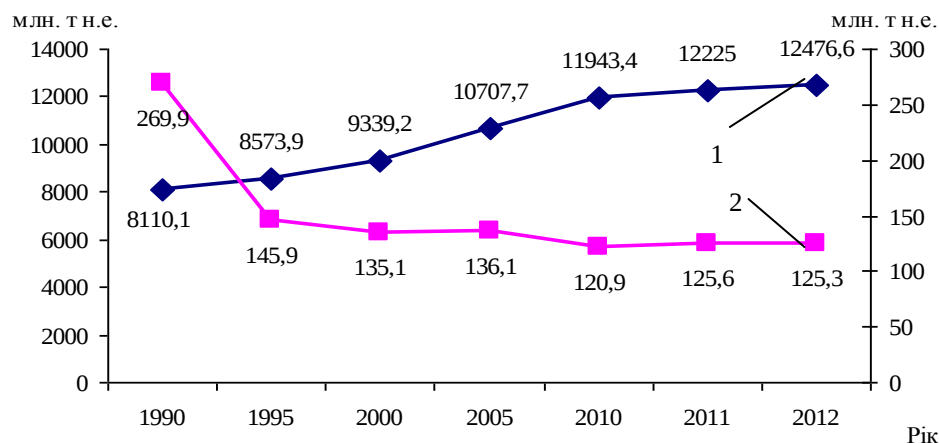

Рис. 7.1. Тенденції споживання енергії в Світі та Україні за 1990-2012рр.:
1 – Світ; 2 – Україна.

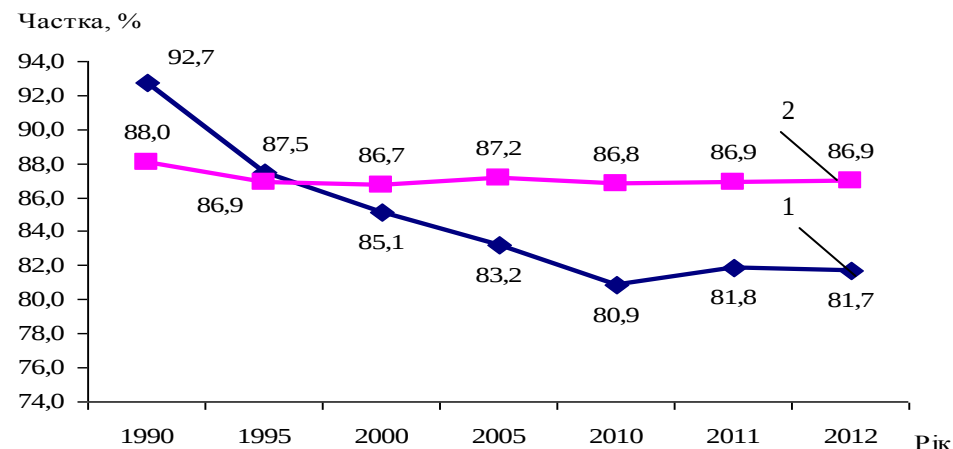

Рис. 7.2. Питова вага органічного палива в загальному споживанні енергії в Світі та Україні за 1990-2012рр.:
1 – Світ; 2 – Україна.

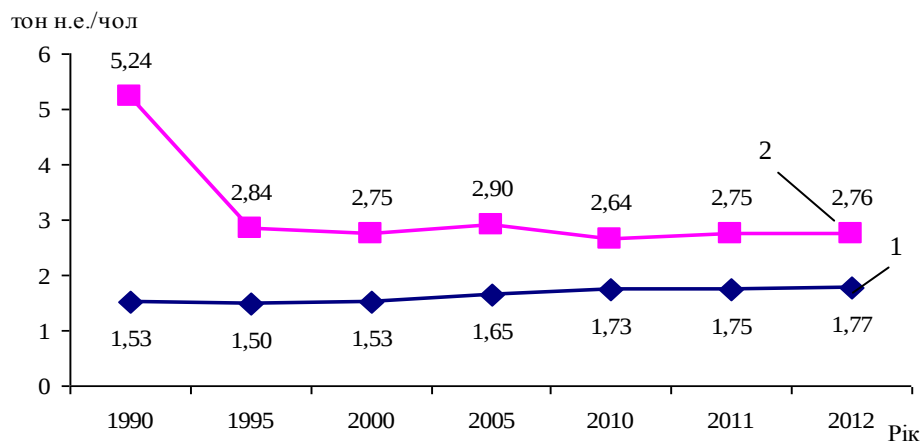

Рис. 7.3. Тенденції споживання енергії на душу населення в Світі та Україні за 1990-2012рр.:
1 – Світ; 2 – Україна

1. В Україні в 1995-2012 роках спостерігався сталий рівень споживання енергії, як загалом (рис. 7.1), так і на душу населення (рис. 7.2). Відносна стабільність останнього показника спостерігалась і в цілому по світу.
2. Позитивним моментом в розвитку національної сфери енергокористування стало відставання частки споживання органічного палива по відношенню до загальносвітового значення. Дана тенденція обумовлена, як наслідками світової фінансової кризи, так і значним споживанням в країні електроенергії виробленої на атомних станціях.

7. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ (2)

7.2. Ефективність державного прогнозування сфери органічного палива

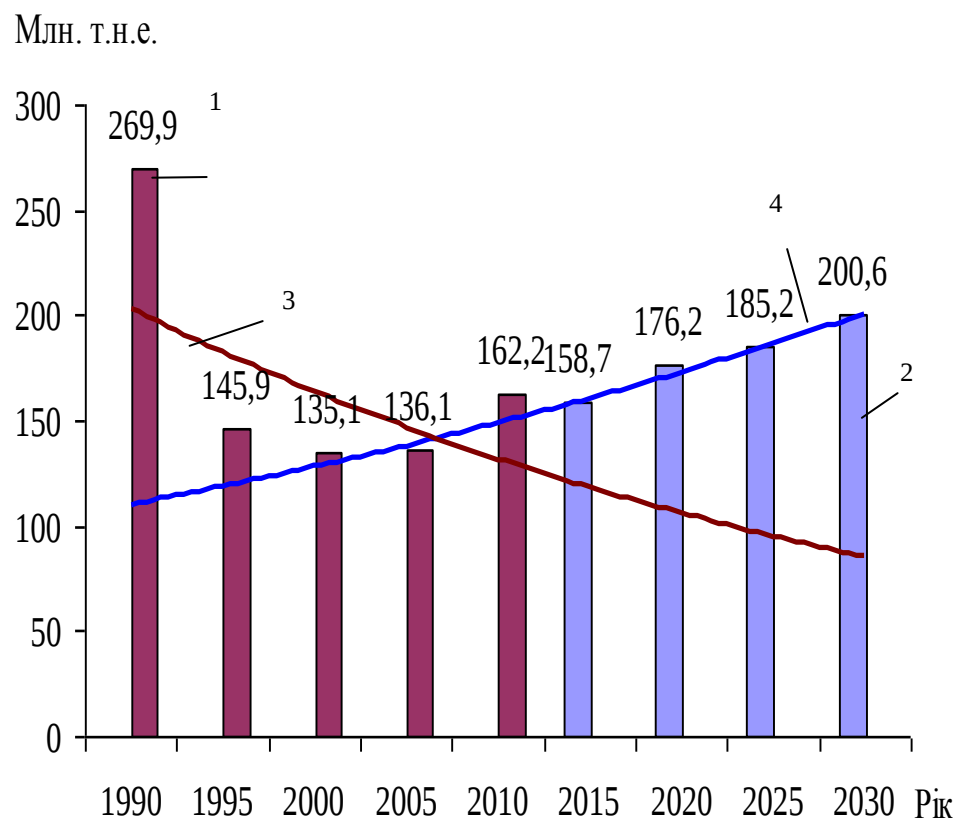

Рис. 7.4. Ретроспектива і прогноз динаміки споживання енергії в Україні:

1 – факт; 2 – прогноз; 3 – тренд за фактом; 4 – тренд за прогнозом.

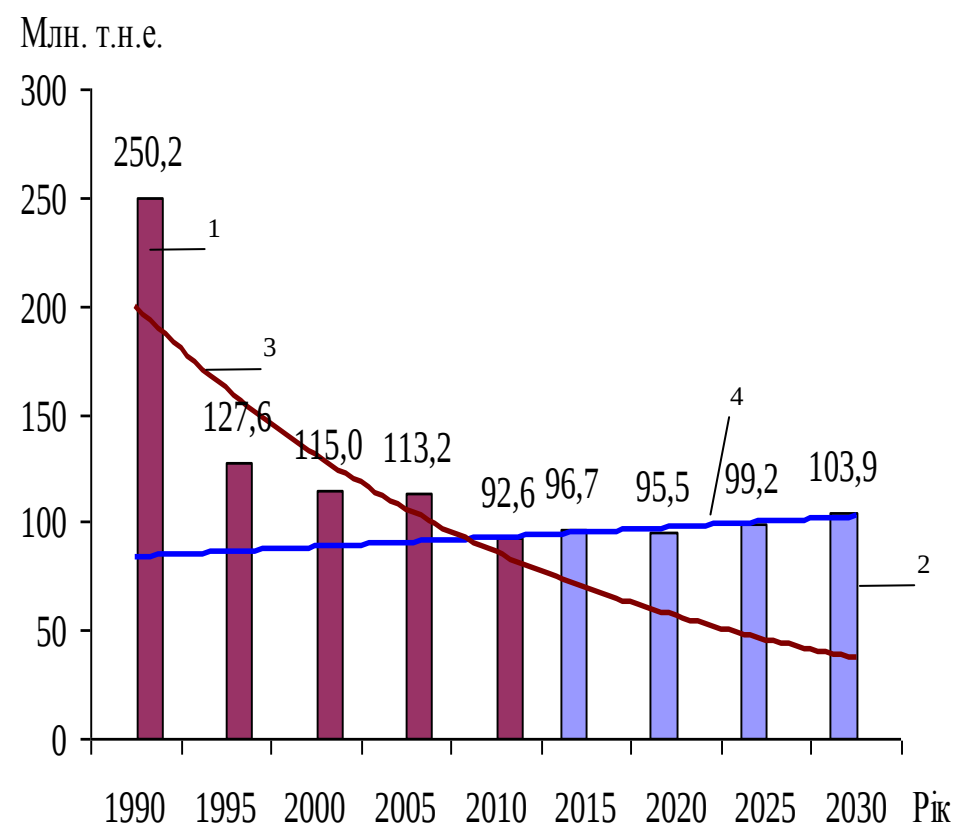

Рис. 7.5. Ретроспектива і прогноз динаміки споживання енергії в Україні:

1 – факт; 2 – прогноз; 3 – тренд за фактом; 4 – тренд за прогнозом.

7. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ (3)

7.3. Ефективність державного прогнозування сфери органічного палива

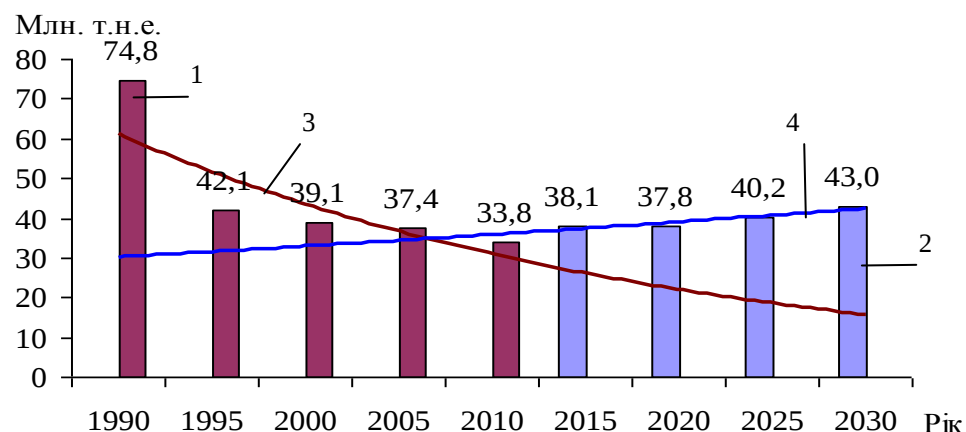

Рис. 7.6. Ретроспектива і прогноз динаміки споживання вугілля в Україні:

1 – факт; 2 – прогноз; 3 – тренд за фактом; 4 – тренд за прогнозом.

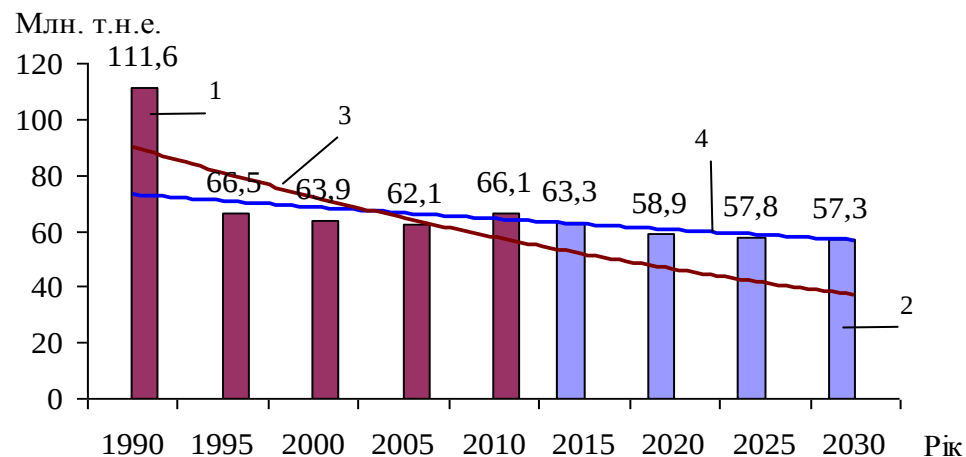

Рис. 7.8. Ретроспектива і прогноз динаміки споживання природного газу в Україні:

1 – факт; 2 – прогноз; 3 – тренд за фактом; 4 – тренд за прогнозом.

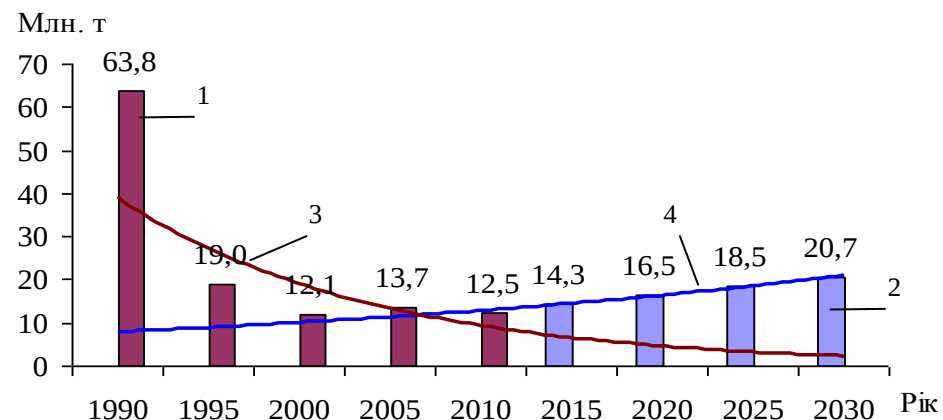

Рис. 7.7. Ретроспектива і прогноз динаміки споживання нафти в Україні:

1 – факт; 2 – прогноз; 3 – тренд за фактом; 4 – тренд за прогнозом.

Наведені на рис. 7.4 – 7.8 дані свідчать про різноспрямованість трендів споживання енергії і її основних видів в країні побудованих за фактичними даними попередніх двадцяти років і наступних двадцяти років за прогнозом що наводиться в проекті оновлення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року. Даний факт свідчить про наміри уряду по кардинальній зміні державної політики здатній забезпечити досягнення прогнозного рівня показників у національній сфері нафтогазокористування. При цьому, основних результатів планується досягнути в останні п'ять років прогнозного періоду. Однак, поставлені в Енергетичній стратегії завдання з розвитку сфери нафтогазокористування не мають детального обґрунтування, що ставить під сумнів реальність їх виконання.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

За результатами проведеного аналізу стану національної сфери нафтоенергокористування слід констатувати, що нафтогазова і нафтопереробна галузі України знаходяться у критичному стані, з ознаками наявності необоротних регресивних процесів про що свідчать такі факти:

1. При відносно стабільній величині попиту на нафтопродукти в 2009-2012 роках обсяги виробництва в Україні мали стійку тенденцію до скорочення, що обумовило:

- подальше зниження значущості галузі в національній соціально-економічній сфері;
- наростання експансії імпорتنих нафтопродуктів на вітчизняному ринку;
- наростання енергетичної небезпеки країни в нафтовій сфері.

2. Ступінь зовнішньої енергетичної залежності країни в газовій сфері також лишається високим. При цьому значний негативний вплив на енергетичну безпеку країни чинить недопустимо низький рівень диверсифікованості імпорتنих поставок природного газу.

3. Значення транзитного транспортування природного газу територією країни також стало вагомим чинником зниження соціально-економічної значущості галузі.

4. Падіння обсягів переробки нафти в країні обумовило скорочення імпорту сировини, при недостатньому рівні власного видобутку, яка в свою чергу визначається високою ціною на російську нафту, що в умовах недостатнього технологічного рівня вітчизняних нафтопереробних заводів є одним з основних чинників їх збитковості.

5. Нафтопереробна промисловість характеризується недопустимо високим надлишком потужностей первинної переробки нафти і недостатністю потужностей її поглибленої переробки, що в сучасних умовах, зважаючи на високі ціни на сировину, визначає нерациональність ресурсовикористання, невідповідність якості готової продукції євро стандартам, а отже і неконкурентоспроможність вітчизняної нафтопереробки в цілому.

6. Фінансовий стан всіх без виключення нафтопереробних заводів України критичний. Активи більшості підприємств не перекривають їх боргові зобов'язання, часто відсутній не тільки власний оборотний, а й власний капітал.

7. Державна політика в сфері нафтогазокористування неефективна, про що свідчать такі факти:

- приватизація нафтопереробних заводів за участю російських інвесторів метою якої було забезпечення стабільних імпорتنих поставок нафтової сировини виявилась хибною, оскільки не змогла перешкодити зупиненню роботи заводів власниками яких є російські фінансово-промислові структури;
- поточні заходи з диверсифікації імпорту нафти і газу також не принесли результатів;
- практика продовження застарілих вітчизняних стандартів на моторне паливо стримує технологічний рівень нафтопереробки;
- Енергетична стратегія України на період до 2030 року не має достатньоглибокого обґрунтування що ставить під сумнів реальність її виконання в сфері нафтогазокористування.